Katja Iso-Kukkula
Jaana Virtanen

PERHEPÄIVÄHOIDON PERUSTEISTA PERHEPÄIVÄHOITAJIEN PEREHDYTTÄMISEEN

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagogiikan suuntautumisvaihtoehto

2011

samk
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

PERHEPÄIVÄHOIDON PERUSTEISTA PERHEPÄIVÄHOITAJIEN PEREHDYTTÄMISEEN

Iso-Kukkula, Katja
Virtanen, Jaana
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Huhtikuu 2011
Majuri-Kylväjä, Marjatta YTL, KM
Sivumäärä: 104
Liitteitä: 1

Asiasanat: Perhepäivähoitaja, perehdyttäminen, päivähoito.

Opinnäytetyömme on projektityyppinen opinnäytetyö, jonka tilaajana toimi Sastamalan kaupunki. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa perehdyttämiskansio Sastamalan kaupungin perhepäivähoitajille. Opinnäytetyön toiminnallinen osuus toteutettiin tammi-maaliskuun aikana 2011. Toiminnallisessa osuudessa suunniteltiin yhteistyössä kahden perhepäivähoidon esimiehen kanssa perhepäivähoitajille suunnattu kysely. Perhepäivähoitajat työstivät kyselyä ensin itsenäisesti, jonka jälkeen tiimeittäin tekivät yhteenvedon omista mielipiteistään. Näiden kolmentoista palautetun lomakkeen aineiston perusteella aloimme kerätä perehdyttämiskansion materiaalia. Opinnäytetyömme sisältää perhepäivähoitoon ja ohjaukseen liittyvää teoriaa, jonka avulla halusimme saada perhepäivähoidon kokonaisuuden esiin. Tarkastelimme aihetta sekä varhaiskasvatuksen viitekehyksessä, että työntekijän työsuhdetta ohjaavien lakien ja säädösten viitekehyksessä. Sastamalan kaupungin perhepäivähoitoon liittyvää aineistoa olimme keränneet jo harjoittelujaksoillamme perhepäivähoidon esimiehen ohjauksessa.

FROM THE BASIS OF DOMESTIC CHILDCARE TO THE FAMILIARIZATION OF THE DOMESTIC CHILDMINDERS.

Iso-Kukkula, Katja
Virtanen, Jaana
Satakunta University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services Studies
April 2011
Supervisor: Majuri-Kylväjä, Marjatta LicSocSc, Med
Number of pages: 104
Appendices: 1

Keywords: Domestic childminder, familiarization, day care.

Our thesis was carried out as a project for the city of Sastamala. The aim of thesis was to produce a familiarization manual for the childminders working for the city of Sastamala. The practical part of the thesis was carried out during January to March of 2011. The practical part was done in co-operation with two of the superiors of domestic childminders and consisted the planning of an enquiry to the domestic childminders. First the childminders acquainted themselves with the enquiry independently and then produced a summary of their opinions in small teams. We began gatherining the material for the familiarization manual based on the information me got from these thirteen summaries. Our theses consist of theories of domestic childcare and guidance in order to enable us to bring out the whole of the domestic childminding. we approached our subject from the early childhood educations frame of reference and from the frame of reference concerning the laws and regulations of the employee`s employment. We had gathered material relating to the domestic childminding in the city of Sastamala during our training periods under the supervisor of the domestic childminding.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO 7
2 PEREHDYTTÄMINEN 7
2.1 Perehdyttämiskansio Sastamalan kaupungin perhepäivähoitajille 8
3 SASTAMALAN KAUPUNGIN ESITTELY 8
3.1 Näin Sastamalan kaupunki toimii 9
3.2 Sastamalan väestö 9
3.3 Sastamalan kaupungin henkilöstö 10
4 SASTAMALAN KAUPUNGIN LASTEN JA NUORTEN KASVATUKSEN JA OHJAUKSEN YDINPROSESSI 10
4.1 Lasten ja nuorten kasvun ja ohjauksen henkilöstö Sastamalassa 10
4.2 Lasten ja nuorten kasvun ja ohjauksen ydinprosessin perustehtävä Sastamalan kaupungissa 11
4.3 Varhaiskasvatus Sastamalan kaupungissa 11
4.4 Päivähoitoikäiset lapset Sastamalan kaupungissa 12
4.5 Varhaiskasvatuspalvelut Sastamalan kaupungissa 12
4.6 Varhaiskasvatuksen johto Sastamalan kaupungissa 12
4.7 Päivähoitoyksiköt Sastamalan kaupungissa 13
4.8 Sastamalan kaupungin perhepäivähoidon ohjaus 13
4.9 Perhepäivähoitajien rekrytointi Sastamalassa 14
4.10 Perehdyttäminen ja kuvaus Sastamalan kaupungista työnantajana 14
5 OHJATUN PERHEPÄIVÄHOIDON SYNTY JA VAKIINTUMINEN SUOMESSA 15
5.1 Kunnallisen perhepäivähoidon synty 16
5.2 Ohjatun perhepäivähoidon vakiintuminen ja laajeneminen 16
6 PERHEPÄIVÄHOIDON OHJAUS 17
6.1 Perhepäivähoidon ohjauksen sisällöllinen kehittyminen 17
6.2 Perhepäivähoidonohjaus 2000-luvulla 18
7 HOITAJAN AMMATILLINEN KASVU JA KEHITTYMINEN OHJAUKSEN NÄKÖKULMASTA 19
7.1 Konstruktivistinen ohjauskäytäntö 19
7.2 Reflektiivinen ohjauskäytäntö 20
7.3 Dialoginen ohjauskäytäntö 20
8 PERHEPÄIVÄHOITAJAN AMMATTI 20
8.1 Ammatin ominaispiirteet 21
8.2 Soveltuvuus alalle 22

9 LAPSEN HOITOON JA KASVUUN LIITTYVÄT ASIAT PEREHDYTTÄMISEN NÄKÖKULMASTA SASTAMALASSA 23
9.1 Perehdyttäminen ja varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja säädökset 23
9.2 Perehdyttäminen ja valtakunnallinen Varhaiskasvatussuunnitelma 23
9.3 Perehdyttäminen ja perhepäivähoitajan työtehtävät 24
9.3.1 Hoito- ja huolenpitotehtävät 25
9.3.2 Kasvatustehtävät 25
9.3.3 Yhteistyötehtävät 25
9.4 Perehdyttäminen ja lapsen turvallisuus 26
10 PERHEPÄIVÄHOITAJIEN LUKUMÄÄRÄ SUOMESSA 27
11 PERHEPÄIVÄHOITAJAN TYÖSUHTEESEEN LIITTYVÄT ASIAT 27
11.1 Muutos perhepäivähoitajien työaikaan 28
11.2 Toiminnalliset muutokset 28
11.3 Perhepäivähoitajan työaika 29
11.4 Perhepäivähoitajan palkka 29
12 PERHEPÄIVÄHOITAJAN KOULUTUS 30
12.1 Perhepäivähoitajan ammattitutkinto 30
12.2 Perhepäivähoitajan tutkinnon osat 31
12.3 Perhepäivähoitajan ammattialan kuvaus 31
12.4 Perhepäivähoitajan ammattitaidon kuvaus 31
12.5 Perehdyttäminen ja työsuhteeseen/ koulutukseen liittyvät asiat Sastamalassa 32
13 ESIMIEHEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ 32
13.1 Perehdyttäminen ja esimiehen kanssa tehtävä yhteistyö Sastamalassa 33
14 TIIMITYÖSKENTELY PERHEPÄIVÄHOIDOSSA 33
14.1 Perehdyttäminen ja perhepäivähoidon tiimityöskentely Sastamalassa 34
15 TYÖTURVALLISUUS 34
15.1 Päivähoidon turvallisuus 35
15.2 Päivähoidon turvallisuus- ja pelastussuunnitelma 35
15.3 Päivähoidon riskienhallinta 35
15.4 Perehdyttäminen ja perhepäivähoidon työturvallisuus Sastamalassa 36
16 TYÖTERVEYSHUOLTO 36
16.1 Terveystarkastukset 37
16.2 Työkykyä ylläpitävä toiminta 37
16.3 Kuntoutus 38
16.4 Perehdyttäminen ja perhepäivähoitajien työterveyshuolto Sastamalassa 38
17 SASTAMALAN KAUPUNGIN PEREHDYTTÄMISKANSION SISÄLTÖ 39

17.1 Perehdyttämiskansioon liitettävä Tervetuloa Sastamalan kaupungin työntekijäksi-esite 39
17.2 Perehdyttämiskansioon liitettävät varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja säädökset. 42
17.3 Perehdyttämiskansioon liitettävä Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 45
17.3.1 Perehdyttämiskansioon liitettävää tietoa lapsen kielellisestä kehityksestä 51
17.3.2 Perehdyttämiskansioon liitettävää tietoa lapsen hienomotoriikasta 53
17.3.3 Perehdyttämiskansioon liitettävää tietoa lapsen motorisesta kehityksestä 1-4-vuotiaana 59
17.3.4 Perehdyttämiskansioon liitettävää tietoa lapsen motorisesta kehityksestä 4 -6 – vuotiaana 62
17.4 Perehdyttämiskansioon liitettävä osio perhepäivähoitajan työn sisällöstä 64
17.5 Perehdyttämiskansioon liitettävä osio 1 – 6 –vuotiaiden turvallisuudesta 66
17.5.1 Perehdyttämiskansioon liitettävä luettelo lapsiin liittyvistä riskeistä päivähoidossa 69
17.6 Perehdyttämiskansioon liitettävä Tervetuloa päivähoitoon-opas lasten vanhemmille 69
17.7 Perehdyttämiskansioon liitettävät työsuhteeseen liittyvät asiat 72
17.8 Perehdyttämiskansioon liitettävä ohjeistus esimiehen kanssa tehtävästä yhteistyöstä 85
17.9 Perehdyttämiskansioon liitettävä ohjeistus tiimityöskentelystä 87
17.10 Perehdyttämiskansioon liitettävä työturvallisuus-osio 89
17.11 Perehdyttämiskansioon liitettävä työterveys-osio 92
LÄHTEET
LIITE

1 JOHDANTO

Toteutimme opinnäytetyön parityönä. Tämä on perusteltua, koska työskentelemme molemmat Sastamalan kaupungin päivähoidossa lastenhoitajina ja opiskelemme samassa koulutusohjelmassa Satakunnan ammattikorkeakoulussa sosionomeiksi. Lisäksi olemme molemmat suorittaneet johtamis- ja kehittämisopintojen harjoittelujaksot varhaiskasvatuksen aluejohtajien ohjauksessa ja saaneet näin tutustua perhepäivähoidon ohjaukseen kaikessa moninaisuudessaan. Molempien tavoitteena on tutkinnon suorittamisen myötä saada lastentarhanopettajan pätevyys.

Pohtiessamme opinnäytetyön aihetta, saimme kuulla varhaiskasvatuksen aluejohtajien taholta, että Sastamalan varhaiskasvatukseen ollaan tekemässä perehdyttämissuunnitelmaa vuoden 2011 aikana, ja perhepäivähoitajille tarkoitetulle perehdyttämiskansiolle on tarvetta. Sastamalassa työskentelee tällä hetkellä n. 80 perhepäivähoitajaa. Otimme yhteyttä perehdyttämisestä vastaavaan aluejohtajaan ja ehdotimme työn tekemistä. Hänen mielestään työ olisi suureksi avuksi hänelle, ja me tartuimme tilaisuuteen, koska koemme aiheen kiinnostavaksi ja tarpeelliseksi. Näin toteutuu myös opinnäytetyöhön sisältyvä työelämälähtöinen ja työtä kehittävä näkökulma. Henkilökohtaisesti arvostamme perhepäivähoitajan ammattia ja koemme tämän projektin kehittävän varhaiskasvatuksen ohjaamistehtäviin liittyvää ammattitaitoa.

2 PEREHDYTTÄMINEN

Perehdyttäminen on keskeinen toiminta työturvallisuuden ja työhyvinvoinnin kannalta. Perehdyttämisestä vastaa aina esimies, joka voi myös nimetä vertaistyöntekijän henkilökohtaiseksi perehdyttäjäksi. Perhepäivähoidossa käytetään usein hoitajien tiimistä nimettyä ”mentor”-hoitajaa. Työsuhteen alkuvaiheessa työntekijän työmotivaatio on korkealla, jolloin hän myös parhaiten omaksuu työhön liittyviä toimintaperiaatteita

Työnantajaan ja työyhteisöön perehdyttämiseen sisältyy monenlaisia asioita. On tärkeää, että uusi työtekijä saa yleiskuvan yrityksestä/kunnasta, toiminnan tarkoitukses-

ta, arvoista ja organisaatiosta. Tulokas tutustuu työyhteisöönsä, perhepäivähoidossa lähinnä muihin hoitajiin ja omaan tiimiinsä sekä asiakkaisiin eli hoitolapsiin ja heidän vanhempiinsa. Uuden työntekijän tulee saada riittävästi tietoa myös työsuhteeseen liittyvissä asioissa. Myönteinen ensivaikutelma sekä kannustaa ja rohkaisee uutta työntekijää, että luo positiivista mielikuvaa työnantajasta ja työpaikasta.
Perehdyttäminen ja työnopastus suunnitellaan ja toteutetaan tarpeen, tilanteen ja perehdytettävän mukaan. Perehdytyksen perusrunko voi olla suunnilleen sama, mutta se joudutaan soveltamaan jokaiseen tilanteeseen erikseen. (Työturvallisuuskeskus 2010.)

2.1 Perehdyttämiskansio Sastamalan kaupungin perhepäivähoitajille

Lähdimme keräämään aineistoa perhepäivähoitajien perehdyttämiskansioon perhepäivähoitajille suunnatun kyselyn avulla. Kysely saatekirjeineen ja vastauksineen on liitteessä 1. Kävimme esittelemässä aiheen ja ohjeistamassa tekemämme kyselyn kolmessa eri perhepäivähoitajien kuukausikokouksessa. Aluejohtajien ja meidän yhteisenä tavoitteena oli osallistaa perhepäivähoitajat kansion sisällön suunnitteluun siten, että he toisivat omia mielipiteitään ja näkemyksiään esiin siitä, mitä perehdyttämisen tulisi sisältää. Mielestämme tähän tarkoitukseen sopiva tiedonkeruumenetelmä ei kuitenkaan voinut olla perinteinen kyselylomake avoimin tai suljetuin kysymyksin. Valmistelimme kyselyn sillä periaatteella, että avasimme perehdyttämiskansion sisältöä esimerkein, joihin toivoimme lisäyksiä ja kommentteja. Kysely oli siis tarkoituksenmukaisesti tehty johdattelevaksi. Nämä esimerkit herättivätkin paljon ehdotuksia, joita olemme käyttäneet pohjana perehdyttämiskansion sisältömateriaalia kerätessämme. Perehdyttämisestä vastaavan aluejohtajan kanssa meillä oli yhteensä kolme suunnittelupalaveria, joissa mietittiin lähinnä kansion sisältöä ja kerättiin kaupungin perhepäivähoitoon liittyvää alueellista tietoa.

3 SASTAMALAN KAUPUNGIN ESITTELY

Sastamala on Pirkanmaalla sijaitseva 1.1.2009 kuntaliitoksen myötä syntynyt kaupunki. Liitoksen muodostivat Vammalan kaupunki, Äetsän kunta ja Mouhijärven

kunta. Suodenniemen kunta oli jo aiemmin liittynyt Vammalaan. Pinta-alaltaan 1388 km2 kokoinen kaupunki on jaettu neljään alueeseen: keskustan alueeseen ja eteläiseen alueeseen, jotka käsittävät pääasiassa entisen Vammalan kaupungin, pohjoiseen alueeseen eli entinen Mouhijärvi ja Suodenniemi sekä läntiseen alueeseen eli entinen Äetsä. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2011.)

3.1 Näin Sastamalan kaupunki toimii

Kaupungin ylintä päätösvaltaa käyttää 59-jäseninen kaupunginvaltuusto. Se mm. päättää kaupungin talouden ja rahoituksen perusteista sekä kaupungin hallinnon rakenteesta. Valtuusto myös valitsee luottamushenkilöt ja viranhaltijajohdon. Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Sastamalan kaupungin strategian visioineen ja arvoineen vuoden 2010 talousarviokäsittelyn yhteydessä ja se on kirjattu vuoden 2011 talousarvioon ja vuosille 2011–2014 tehtyyn taloussuunnitelmaan. Kaupunginvaltuusto valitaan kunnallisvaaleilla neljän vuoden välein.

Kaupungin hallintoa johtaa 13-jäseninen kaupunginhallitus. Sen tehtävänä on valmistella kaupunginvaltuustossa käsiteltävät asiat ja huolehtia siitä, että valtuuston päätökset pannaan täytäntöön. Kaupunginhallitus huolehtii myös kaupungin yleisestä kehittämisestä sekä valvoo viranhaltijoiden toimintaa ja kaupungin taloushallintaa.

Lautakunnat ja johtokunnat valmistelevat kaupunginhallituksen ja kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi kuuluvat asiat ja huolehtivat päätösten täytäntöönpanosta. Lautakunnan tehtävänä on huolehtia toimialansa kehittämisestä sekä ohjata sen suunnittelua ja toteutusta. Kaupunginvaltuusto valitsee lautakunnat kunnallisvaalikauden ajaksi myös neljän vuoden välein. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2011.)

3.2 Sastamalan väestö

Väestötietojärjestelmän mukaan kaupungin asukasluku oli lokakuun 2010 lopussa 24 475 ja tilastokeskuksen ennusteen mukaan Sastamalan väkiluku pysyy nykyisellä tasolla vuoteen 2015 saakka. Väestön ikärakenteessa tulee tapahtumaan merkittäviä muutoksia: 65–75-vuotiaiden määrä kasvaa voimakkaasti ja samalla työikäisten määrä vähenee 885 asukkaalla. Päivähoito- ja kouluikäisten lasten määrä vähenee 185:llä. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2011.)

3.3 Sastamalan kaupungin henkilöstö

Vuoden 2011 alussa kaupungin palveluksessa arvioidaan olevan vakinaisia työntekijöitä 918. Vakinaisen henkilöstön määrä lisääntyi vuoden 2010 aikana lomituspalvelujen toiminta-alueen laajentamisen sekä opetustoimen virkojen ja toimien vakinaistamisen johdosta. Taloussuunnitelman mukaan 31.10.2010 henkilöstön määrä oli määräaikaiset mukaan lukien yhteensä 1372. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2011.)

4 SASTAMALAN KAUPUNGIN LASTEN JA NUORTEN KASVATUKSEN JA OHJAUKSEN YDINPROSESSI

Kasvatus- ja opetuslautakuntaan kuuluu yhdeksän jäsentä, joista valitaan puheenjohtaja ja yksi varapuheenjohtaja.
Varhaiskasvatus kuuluu lasten ja nuorten kasvun ja ohjauksen ydinprosessiin. Varhaiskasvatuksen lisäksi prosessin osatoimintoja ovat perusopetus, nuorisotyö ja lukiokoulutus. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2011.)

4.1 Lasten ja nuorten kasvun ja ohjauksen henkilöstö Sastamalassa

Lasten ja nuorten kasvatus ja ohjaus on kaupungin suurin työllistäjä. 31.10.2010 on prosessin henkilöstön määrä ollut yhteensä 550 työntekijää, joista vakinaisia on 404 ja määräaikaisia 146 sekä koko-aikaisia 494 ja osa-aikaisia 51. Henkilöstö koostuu perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajista ja koulunkäyntiavustajista, päivähoidon työntekijöistä (lastentarhanopettajat, lastenhoitajat, avustajat ja perhepäivähoitajat) sekä nuorisopuolen työntekijöistä ja ydinprosessin ja osaprosessien johtajista ja palvelusihteereistä.
Toiseksi suurin työllistäjä (410 työntekijää) on Elävä maaseutu ja elämänlaatu, joka sisältää maatalouden lomituksen ja Sastamalan opiston tarjoamat työtehtävät. Opiston työntekijät ovat melkein kaikki määräaikaisia ja osa-aikaisia. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2011.)

4.2 Lasten ja nuorten kasvun ja ohjauksen ydinprosessin perustehtävä Sastamalan kaupungissa

Kaupunginvaltuuston hyväksymässä kaupunkistrategiassa painopistealueena on mm. Lasten ja nuorten Sastamala. Yksilöitynä tavoitteena painopistealueen sisällä on laadukkaat päivähoito- ja opetuspalvelut sekä lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen. Kasvatusprosessin osatavoitteet on johdettu suoraan kaupunkistrategiasta. Asetetut mittarit on laadittu niin, että ne mittaavat tavoitteiden toteutumista. Perustehtävän toteutumista tukevan ja ohjaavan yhtenäisen laadunhallintajärjestelmän rakentaminen on keskeinen kehittämiskohde vuosina 2011 - 2012. Esim. vuonna 2011 prosessin yhteisenä tavoitteena on henkilöstön perehdyttämisoppaan laatiminen sekä sähköisen asioinnin parantaminen. Kasvatusprosessin perustehtävänä on yhtenäisen kasvun ja opin polun rakentaminen jokaiselle Sastamalan lapselle ja nuorelle. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2011.)

4.3 Varhaiskasvatus Sastamalan kaupungissa

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tarjota laadukasta hoitoa, kasvatusta ja opetusta päivähoitoikäisille lapsille. Varhaiskasvatus tarjoaa myös perusopetuslain mukaista esiopetusta esiopetusikäisille lapsille. Päivähoito- ja esiopetuspaikka järjestetään kaikille halukkaille päivähoito- ja perusopetuslain mukaan. Varhaiskasvatus ja esiopetus perustuvat yhteistoimintaan lasten vanhempien kanssa. Varhaiskasvatuksen osaprosessi vastaa myös lasten kotihoidon- ja yksityisen hoidon tuesta sekä muille kunnille myytävistä ja muilta kunnilta ostettavista varhaiskasvatuspalveluista.

Taloussuunnitelman mukaan on varhaiskasvatukselle varattu määrärahaa 8 213 700 euroa vuodelle 2011. Kuluvan vuoden toiminnan kehittämisen painopisteitä ovat varhaiskasvatuksen strategian laatiminen, henkilöstön perehdyttäminen sekä sähköisten palveluiden kehittäminen. Sähköisten palveluiden kehittämiseen liittyen kasvatusprosessi on tehnyt erillisen investointiesityksen. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2011.)

4.4 Päivähoitoikäiset lapset Sastamalan kaupungissa

Lokakuun 2010 arvioidun tilanteen mukaan päivähoidon valintaoikeuden piiriin kuuluu tulevana vuonna 1570 lasta, joista kunnallisessa ja sopimuspäiväkodissa (sisältää päivähoidon esiopetuksen) arvioidaan olevan 908. Aluejohtajalta saamamme tiedon mukaan noin puolet kunnallisessa hoidossa olevista lapsista on perhepäivähoidossa.
Sastamalan kaupunki järjestää esiopetusta päiväkodeissa ja kouluissa. Vuonna 2011 esiopetusikäisten ikäluokkaan kuuluu 234 lasta, joista 120 saa esiopetusta päivähoidossa ja loput koulun yhteydessä.
Lasten kotihoidontuen piirissä olevia lapsia arvioidaan olevan 430 ja osittaista hoitorahaa saavia 30. Yksityisen hoidon tukea maksetaan 20 lapsesta. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2011.)

4.5 Varhaiskasvatuspalvelut Sastamalan kaupungissa

Sastamalan kaupunki tarjoaa päivähoitoa kaikille päivähoito-oikeuden piirissä oleville lapsille. Päivähoito-oikeus alkaa vanhempainrahakauden päätyttyä ja jatkuu siihen asti, kun lapsi siirtyy perusopetukseen. Lapselle voidaan vaihtoehtoisesti valita joko kunnan järjestämä päivähoitopaikka, kotihoidon tuki tai yksityisen hoidon tuki. Kunnallista päivähoitoa tarjotaan päiväkodeissa, ryhmäperhepäiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2011.)

4.6 Varhaiskasvatuksen johto Sastamalan kaupungissa

Lasten ja nuorten kasvatus ja ohjaus ydinprosessin johdossa toimii kasvatusjohtaja, joka vastaa kaupungin valtuuston antamista tehtävistä. Hallinnon järjestämiseksi valtuusto on hyväksynyt hallintosäännön, jossa määrätään kaupungin eri viranomaisista sekä niiden toiminnasta, toimivallan jaosta ja tehtävistä. Hallintosäännöllä valtuusto on kuntalain 14 §:n mukaisesti siirtänyt toimivaltaansa kaupungin muille toimielimille ja viranhaltijoille.
Kasvatusjohtaja delegoi tehtävät ja vastuut edelleen varhaiskasvatuksen osaprosessista vastuussa olevalle varhaiskasvatuksen päällikölle sekä osittain varhaiskasvatuksen aluejohtajille. Toimielimen ja viranhaltijan oikeudesta siirtää sille delegoitua toimi-

valtaa eteenpäin on määrätty hallintosäännössä. Tällaisella delegoinnilla siirrettyä toimivaltaa ei saa siirtää edelleen, toisin sanoen toimivaltaa saa siirtää ainoastaan yhden kerran. Ydin- ja osaprosessin ja toimintayksikön johtaja vastaa siitä, että yksikön henkilöstön toimivalta ja vastuut on asianmukaisesti määritelty. Esimiehen on varmistuttava, että alaiset ovat tietoisia omista tehtävistään ja tulostavoitteistaan ja että edellytykset tehtävistä suoriutumiseen ovat olemassa. Tarvittaessa on järjestettävä työtehtävien edellyttämää koulutusta. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2011.)

4.7 Päivähoitoyksiköt Sastamalan kaupungissa

Sastamalan kaupungissa on 12 päiväkotia, joista yhdestä palvelu ostetaan ostopalveluna. Ryhmäperhepäiväkoteja on toiminnassa kuusi.
Entisellä Vammalan alueella (keskusta ja eteläinen alue) toimii kuusi päiväkotia ja neljä ryhmäperhepäiväkotia sekä yksi varahoitopaikkana toimiva ryhmäperhepäiväkoti. Keväällä 2011 on valmistumassa uusi päiväkoti, jonka myötä pyritään lopettamaan ainakin kaksi ryhmäperhepäiväkotia keskustan alueella.
Läntisellä ja pohjoisella alueella on kummassakin toiminnassa kolme päiväkotia ja pohjoisella alueella kaksi ryhmäperhepäiväkotia, joista toisen lopettamista suunnitellaan vuodelle 2012. Tällöin alueelle valmistuu uusi 80-paikkainen päiväkoti. Ryhmäperhepäiväkoteja pyritään lakkauttamaan, koska se on hoitomuotona kallein. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2011.)

4.8 Sastamalan kaupungin perhepäivähoidon ohjaus

Perhepäivähoidon ohjaus on neljän varhaiskasvatuksen aluejohtajan vastuulla. Keskustan alueen aluejohtajan alaisuudessa on 26 perhepäivähoitajaa, läntisen alueen aluejohtajalla 24 hoitajaa ja pohjoisen alueen aluejohtajalla 13 hoitajaa, sekä eteläisen alueen johtajalla 15 hoitajaa. Aluejohtajien alaisuudessa olevien perhepäivähoitajien lukumäärä vaikuttaa siihen, kuinka monen ryhmäperhepäiväkodin ja/tai päiväkodin esimiehenä he myös toimivat. Varhaiskasvatuksen päällikön alaisuudessa ovat pääasiassa keskustan alueen päiväkodit.
Yhteensä kaupungissa on 78 perhepäivähoitajaa, mikä on vertailussa Pirkanmaan suurin. (Välilä henkilökohtainen tiedonanto 18.2.2011.)

Sastamalan kaupungin palveluverkkoselvityksen (2010) mukaan perhepäivähoitoa pidetään joustavana hoitomuotona, koska se pystyy nopeasti vastaamaan palvelun kysynnässä tapahtuviin muutoksiin myös alueellisesti. Tilanteet päivähoidossa elävät jatkuvasti, ja lasten päivähoitohakemuksia on käsittelyssä koko ajan n. 20–30. Keskitetty päivähoitohaku elokuussa alkavalle toimintakaudelle on maaliskuussa. (Päivärinta 2010.)

4.9 Perhepäivähoitajien rekrytointi Sastamalassa

Sastamalan perhepäivähoitajista on suuri määrä eläköitymässä lähivuosina ja uusien hoitajien rekrytointiin tullaan erityisesti panostamaan. Toistaiseksi on onnistuttu saamaan uusia perhepäivähoitajia, jotka ovat halukkaita myös suorittamaan oppisopimuksella perhepäivähoitajan ammattitutkinnon tai lähihoitajan tutkinnon. Perhepäivähoidon laatua pyritään parantamaan heidän esimiehinään toimivien aluejohtajien säännöllisillä kotikäynneillä, hoitosopimusneuvotteluilla ja pedagogisella ohjauksella (Päivärinta. 2010.)

Harjoittelussa tekemiemme havaintojemme ja aluejohtajien kertoman mukaan perhepäivähoitajien tarve on keskittynyt eniten keskustan ja eteläiselle alueelle. Myös läntisellä alueella on jonkin verran tarvetta uusille hoitajille, mutta pohjoisella alueella hoitajien määrä on pieni, eikä tarvetta uusien palkkaamiselle ole.

Hoitajien rekrytointi tapahtuu pääsääntöisesti siten, että hoitajaksi haluava ottaa itse yhteyttä päivähoidon aluejohtajaan. Perhepäivähoitoa kohtaan lisääntynyt arvostus näkyy kasvavana kiinnostuksena hoitomuotoa kohtaan. Tässä mielessä voidaan katsoa myös perhepäivähoidon ohjauksen olevan onnistunutta.

Ennen uuden hoitajan palkkaamista, aluejohtajat arvioivat haastattelemalla henkilön soveltuvuuden alalle ja tekevät kotikäynnin, jossa kodin tilat ja turvallisuus tarkastetaan.

4.10 Perehdyttäminen ja kuvaus Sastamalan kaupungista työnantajana

Perhepäivähoitajien tiimit olivat listanneet kyselyssä kohdan kuvaus työnantajasta sisällöllisesti viimeiseksi tärkeimmäksi asiaksi. Lisäkommenteissa yksi tiimi oli kuitenkin maininnut, että kansion loogisessa etenemisjärjestyksessä tämän kohdan tulisi

olla ensimmäisenä, ja niin mekin olemme ajatelleet. Olemme tehneet perehdyttämiskansioon Tervetuloa Sastamalan kaupungin työntekijäksi- esitteen, johon olemme koonneet kaupungin esittelyyn liittyvää tärkeää tietoa aloittavan perhepäivähoitajan näkökulmasta arvioituna.

5 OHJATUN PERHEPÄIVÄHOIDON SYNTY JA VAKIINTUMINEN SUOMESSA

Epävirallista ja valvomatonta perhepäivähoitoa on ollut pitkään Suomessa ja muissakin maissa. Perhepäivähoidon kehittämistarve kasvoi 1950-luvulta lähtien, teollistumisen ja naisten työssäkäynnin voimakkaan lisääntymisen myötä. Yhteiskunnan tarjoamien päivähoitopaikkojen hidas kasvu aiheutti sen, että yksityinen perhepäivähoito kasvoi mittasuhteiltaan hyvin laajaksi. Tähän ns. ”villiin perhepäivähoitoon” ei yhteiskunnan valvonta ulottunut, ja ensimmäiset tyytymättömyyden merkit esitettiin tätä hoitomuotoa kohtaan vanhempien toimesta.

Perhepäivähoito mainitaan ensimmäistä kertaa Suomessa virallisissa asiakirjoissa vuoden 1951 komiteamietinnössä, jossa todetaan: ”*yliherkille, heikoille tai muuten joukkokäsittelyyn vaikeasti soveltuville lapsille pitäisikin tällaisen sijoittelun olla laitoshuoltoa edullisempi”.* Samassa mietinnössä kehotetaan viranomaisia määrittelemään perhepäivähoitokoti-käsite ja sen kriteerit sekä toiminta ehdotettiin asetettavaksi lastensuojelulain piiriin ja sitä kautta viranomaisten valvontaan. Vuodelta 1936 peräisin oleva lastensuojelulaki ei kuitenkaan antanut riittävää mahdollisuutta toiminnan kontrolloimiseen ja vuonna 1968 lastensuojelulakiin tehtiin muutos, joka mahdollisti perhepäivähoidon rinnastamisen kasvattilapsen hoitoon ja tätä koskeviin säädöksiin.

Kun kunnat eivät pystyneet tarjoamaan ja lisäämään riittävästi laitospaikkoja (seimi, lastentarha) todettiin, että perhepäivähoito oli ainoa ratkaisu määrällisen tarpeen tyydyttämiseksi. Jotkut yksityiset järjestöt ja kunnat alkoivat toimia perhepäivähoidon kehittämiseksi ja sen saamiseksi julkishallinnon alaisuuteen. Samaan aikaan (1960-luku) aktivoitui yhteiskunnallinen kehityskulku kohti hyvinvointivaltiota. (Parrila 2005, 23–24.)

5.1 Kunnallisen perhepäivähoidon synty

Kunnalliseen perhepäivähoitoon liittyviin ratkaisuihin haettiin mallia muun muassa Ruotsista, jossa se oli ollut kunnallista jo vuodesta 1940. Mannerheimin lastensuojeluliiton toimesta Suomessa järjestettiin ensimmäiset perhepäivähoidon neuvottelupäivät vuonna 1964 ja samana vuonna MLL kartoitti lasten päivähoitopaikkoja Helsingissä ja totesi joka kymmenennen olevan hoidossa perheessä. Iältään lapset olivat pääosin alle 3-vuotiaita.

Vuonna 1966 MLL aloitti Helsingissä ensimmäisen ohjatun perhepäivähoidon kokeilun, ja samana vuonna käynnistettiin maamme ensimmäinen kunnallinen perhepäivähoitotoiminta Kotkassa. Sosiaalihallituksen yleiskirjeessä vuonna 1971 annettiin ensimmäinen viranomaisohje ohjatusta perhepäivähoidosta. Kirjeessä tuotiin esiin perhepäivähoidon yleistäminen laitospalveluja täydentäväksi hoitomuodoksi ja kehotettiin kuntia tehostamaan valvontaa ja omaa osuuttaan sen organisoinnissa ja hoitajien koulutuksessa. Tavoitteeksi asetettiin työsuhteisen perhepäivähoidon järjestäminen. Samoihin aikoihin päivähoitokomitea teki ehdotuksen kunnallisen, ohjatun perhepäivähoidon ottamisesta valtionosuuden piiriin. Vuonna 1972 MLL:n julkaisemassa malliohjesäännössä esitettiin sosiaalilautakunnan vastaavan perhepäivähoidon yleishallinnosta hyväksymällä hoitomaksut, laatimalla ehdotukset hoitajien palkoista sekä huolehtimalla koulutuksesta.

Työsopimussuhteessa kuntaan olevia perhepäivähoitajia oli vuoden 1972 lopussa vain 60 kunnassa ja lapsia perhepäivähoidon piirissä noin 5553. Samaan aikaan yksityisiä hoitopaikkoja oli 29 737. Tuona samana ajankohtana yksityisiä hoitajia valvomassa ja kunnallista hoitoa ohjaamassa oli 188 ohjaajaa, joista vain 39 oli päätoimista. Perhepäivähoidon katsottiin olevan terveydenhuollon ja sosiaalihuollon rajamailla oleva tehtäväalue, joka ei vielä ollut löytänyt paikkaansa. (Parrila 2005, 24-26.)

5.2 Ohjatun perhepäivähoidon vakiintuminen ja laajeneminen

Vuoden 1973 päivähoitolaki alkoi vakiinnuttaa perhepäivähoidon paikkaa osana kunnallista päivähoitojärjestelmää. Perhepäivähoito rinnastettiin tasavertaiseksi päiväkotitoiminnan kanssa niin hoitomaksujen kuin valvonnankin osalta. Aluksi oli epäselvyyttä siitä, mitä ohjatulla perhepäivähoidolla tarkoitetaan, ja monet kunnat jou-

tuivat selventämään hoitajille ja vanhemmille, että ennen ohjatulla perhepäivähoidolla tarkoitettiin valvottua, yksityistä perhepäivähoitoa, kun nyt sillä tarkoitetaan perhepäivähoitoa, jossa hoitaja on työsuhteessa kuntaan.
Kunnallistamisen vaiheessa yksityiset hoitajat tekivät kolmenlaisia ratkaisuja: osa jatkoi yksityisenä, osa lopetti kokonaan, ja osa siirtyi kunnalliseksi perhepäivähoitajaksi. Kunnallinen perhepäivähoito lähti voimakkaaseen kasvuun: vuosien 1972–78 välillä hoitopaikkojen määrä kasvoi 5553:sta 35 445:n paikkaan. Ohjaajien määrä kasvoi 630:n ohjaajaan. (Parrila 2005, 26.)

6 PERHEPÄIVÄHOIDON OHJAUS

Kunnallisesti organisoitu perhepäivähoito toi kuntiin perhepäivähoidonohjaajan vakanssit. Alkuaikoina ohjaajan tehtävät olivat pääosin oheistehtäviä jonkin muun työn rinnalla, esim. perhepäivähoitokotien hankinta ja valvonta sekä hoitosopimusten tekeminen. Ohjaajien ammatillinen tausta oli kirjava: kodinhoitajia, terveydenhoitajia, sairaanhoitajia, lastenhoitajia ja erilaisia kaupallisen koulutuksen saaneita henkilöitä. Ohjaajaksi palkattiin myös lastentarhanopettajia ja sosiaalikasvattajia, mutta heidän palkkaaminen yleistyi vasta päivähoitolain ja -asetuksen myötä, jossa säädettiin ohjaajien ammatilliset pätevyysvaatimukset. (Parrila 2005, 24.)
Perhepäivähoidonohjaajaksi ei ole omaa koulutusta, ja sen työtehtäviä on sivuttu hyvin lyhyesti siihen pätevöittävissä koulutuksissa. Tämä on osaltaan vaikuttanut siihen, että jokainen perhepäivähoidon ohjaaja on kehittänyt oman persoonansa ja työnkuvansa kautta oman tapansa tehdä työtään. (Alho-Kivi & Keskinen 2002,48.)

6.1 Perhepäivähoidon ohjauksen sisällöllinen kehittyminen

Ohjaajan työn sisällöllinen kehittyminen ja vakiintuminen etenivät kunnissa hyvin eri tahtiin, johon katsottiin vaikuttavan se, missä vaiheessa ohjaajien vakanssit muutettiin kokopäiväisiksi ja milloin ohjaajiksi alettiin palkata kasvatusalan koulutuksen saaneita henkilöitä. Ensimmäinen perhepäivähoidon ohjaajan työtä ohjeistava viranomaisasiakirja ilmestyi 21.3.1973. Ohjeissa huomioitiin jo hoitajien ammatillinen ohjaaminen ja lastenhoidon kasvatuksellinen näkökulma.

1970-luvun puolivälistä 1980-luvun loppupuolelle ohjaajan työn kohteena pedagogisen ohjauksen osalta oli hoitajan toiminnallisen aktiivisuuden lisääminen tarjoamalla hoitajille virikkeitä, sekä suunnittelemalla ja järjestämällä yhteistä toimintaa, kuten retkiä, tapahtumia jne. Ohjausta toteutettiin myös tekemällä hoitajan luo kotikäyntejä sekä järjestämällä hoitajille suunnattuja koulutuksia ja hoitajailtoja.

1990-luvulle tultaessa perhepäivähoidon ohjaus ajautui jonkinlaiseen hämmennyksen tilaan, johon osaltaan vaikuttivat kasvatusajattelun muutos kohti lapsilähtöisempää pedagogiikkaan ja taloudellinen lama, jonka seurauksena perhepäivähoidon resursseja vähennettiin ja ohjaukseen etsittiin taloudellisempia näkökulmia. Uusien ratkaisujen etsintää aktivoi myös vuoden 1993 valtionosuusuudistus, jonka seurauksena kunnat saivat vapaammin päättää, mihin ja miten rahat käytetään.

Näiden muutosten seurauksena monessa kunnassa lähdettiin kokeilemaan perhepäivähoidon ohjauksen yhdistämistä päiväkodin johtajien työtehtäviin. Toimenpiteillä tavoiteltiin paitsi taloudellisuutta, myös toiminnallisia hyötyjä varhaiskasvatuspalvelujen yhtenäistymisen myötä. Tämä aiheutti joissakin kunnissa sen, että päiväkodin johtajien vastuualueet kasvoivat liian suuriksi, mikä rajoitti mahdollisuutta tarjota henkilöstölle pedagogista ohjausta ja tukea. Myös ohjaustyö perhepäivähoidossa ja sen toteuttaminen ei ollut selkeästi ohjeistettua.

Parrilan väitöskirjan aineiston mukaan perhepäivähoitajat kokivat ohjaajan yhä näkymättömämpänä hahmona 1990-luvun lopulla: ”Ohjaaja tekee työtään toimistollaan eikä ehdi riittävästi käymään perhepäivähoitajien luona kotona, tai tukemaan ongelmien ilmetessä. Samalla vaatimukset hoitajien työn laadun suhteen ovat kuitenkin kasvaneet”. (Parrila 2005, 26-27, 31-35.)

6.2 Perhepäivähoidonohjaus 2000-luvulla

2000-luvulle tultaessa voitiin katsoa perhepäivähoidonohjauksen etsivän sopivia toimintamalleja; työn muutoksen ja kehityksen tulisi lähteä liikkeelle työn sisällöllisestä kehittämisestä, jota palvelemaan uudenlaiset rakenteet suunnitellaan. Kehittämistyöhön on lähdetty useiden eri hankkeiden ja projektien kautta, esimerkiksi Pirtsakka-hanke, jossa olivat mukana ainakin Vammala, Mouhijärvi ja Nokia vuonna 2007.

Yleisesti tämän päivän perhepäivähoidon ohjaajan tehtävien katsotaan jakautuvan hallinnon, pedagogiikan, yhteistyön ja kehittämisen tehtäväalueisiin. Hallinnon teh-

täviin sisältyy toimistotehtäviä, hoitajien palkkaukseen ja valintaan liittyviä tehtäviä, suunnitteluun, valmisteluun ja päätöksentekoon liittyviä tehtäviä sekä talouteen liittyviä tehtäviä. Pedagogiikan tehtäväalueeseen sisältyvät kotikäynnit, kuukausikokoukset, kehittämiskeskustelut, kouluttajana toimiminen, lasten sijoittaminen hoitoryhmiin ja pedagogiikan johtaminen. Yhteistyön alueella korostuu yhteistyö perheiden sekä kunnan ja alueen muiden palvelujen työntekijöiden kanssa. Kehittäminen on itsensä kehittämistä, kouluttautumista ja itsearviointia sekä yleisen perhepäivähoidon ja päivähoidon kehittämistä.

Perhepäivähoidon ohjaustyötä toteutetaan monella tapaa eri kunnissa, mutta tämän päivän perhepäivähoidon ohjauksen keskeisin tavoite tulisi kaikille olla sama: varhaiskasvatuksen perusteissa kirjattu henkilöstön kasvatustietoisuuden lisääminen. (Parrila 2005, 35–37, 49, 129–130.)

7 HOITAJAN AMMATILLINEN KASVU JA KEHITTYMINEN OHJAUKSEN NÄKÖKULMASTA

Hoitajan kannalta mielekäs ohjaus kytkeytyy usein tilanteisiin, jotka koetaan ongelmallisiksi, mutta ammatillisen kehittymisen kannalta on tärkeää, että ohjaus kohdistuu työkäytäntöjen kehittämiseen. Mielekkyyden syntymistä tukee Varhaiskasvatus suunnitelman prosessin (Vasu) kytkeminen hoitajan arkityöhön konstruktivistisella ja reflektiivisellä ohjausotteella Myös etukäteen mietityt ohjaustilanteen tavoitteet, sisällöt ja menetelmät sekä toimivien vuorovaikutus- ja keskustelunohjausmenetelmien käyttäminen lisäävät hoitajan ammatillista kasvua. (Parrila 2005, 61.)

7.1 Konstruktivistinen ohjauskäytäntö

Kasvatustieteessä sitoudutaan pääsääntöisesti konstruktivistiseen oppimisteoriaan, jonka keskeiset periaatteet tulisi näkyä myös perhepäivähoidon ohjausmenetelmissä. Oppimisen tulee perustua aina aikaisempiin tietoihin, taitoihin ja kokemuksiin. Oppimisen tulee olla oman toiminnan tulosta, jolloin tilanteen merkityksellisyys korostuu ja ymmärtäminen painottuu. Oppiminen on kontekstisidonnaista, sisältöön ja op-

pimistilanteeseen liittyvää, jossa sosiaalisella vuorovaikutuksella on keskeinen rooli. (Parrila 2005, 60.)

7.2 Reflektiivinen ohjauskäytäntö

Reflektiivisen ohjausotteen lähtökohtana ei ole puuttua suoraan hoitajan kasvatuskäytäntöihin, vaan saada hoitaja itse arvioimaan kriittisesti oman toimintansa perusteita. Ohjaaja ei arvostele, vaan pohtii ja reflektoi yhdessä hoitajan kanssa. Tällöin hoitaja uskaltaa tuoda omat käsityksensä ja toimintatapansa yhteiseen keskusteluun. Myös toisten hoitajien kanssa tapahtuva yhteinen työn reflektointi ja kehittäminen ovat tärkeitä menetelmiä. (Parrila 2005, 61.)

7.3 Dialoginen ohjauskäytäntö

Dialogin avulla tullaan tietoiseksi erilaisista näkökulmista, joita yhteinen kohde pitää sisällään. Näin se auttaa osallistujia tarkastelemaan ja arvioimaan omia käsityksiään uudenlaisista perspektiiveistä ja vie oppimista eteenpäin. Toimivalle dialogille on luotava suotuisat olosuhteet, jotka perustuvat osallistujien vapaaehtoisuuteen ja aktiivisuuteen. Ilmapiirin on oltava kunnioittava, salliva ja avoin, jolloin kaikilla on oikeus erilaisten näkökantojen ja kysymysten esittämiseen sekä rakentavaan keskusteluun. Osapuolten tulee luopua auktoriteettiasemistaan samoin kuin yksinomaisesta toisten mielipiteisiin tukeutumisesta. (Parrila 2005, 61–62.)

8 PERHEPÄIVÄHOITAJAN AMMATTI

Päivähoitolain voimaantulon myötä 1973, muodostui kunnallisten perhepäivähoitajien ammattikunta, joka alkuvuosina kasvoi nopeasti. Perhepäivähoitajaksi ryhtyminen oli pitkään äidin valinta omien lastensa hoitamisen ohella, ei ammatin valinta. Perhepäivähoitoa pidettiin usein väliaikaisena ratkaisuna ja tämä tuki ympäristön ajattelua siitä, että perhepäivähoitaja ei ollut töissä, ja kaikki hoitajatkaan eivät pitäneet työtään ammattina.

Perhepäivähoidon kasvatustietoisuuden ja kasvatuksen roolin kehittyessä ja vahvistuessa on arvostus perhepäivähoitajien ammattia kohtaan lisääntynyt. Perhepäivähoitajan ammatti-identiteetin kehittymisen myötä on tapahtunut myös sosiaalistumista perhepäivähoidon ja sosiaalipalvelujen arvoihin, normeihin ja toimintatapoihin. Tämä on auttanut tunnistamaan myös perhepäivähoidon kasvatuksen arvoja ja vahvuuksia: pienen ryhmän läheisyys, yksilöllisyys, hyvä hoiva, kasvatuksen kytkeminen arjen toimintoihin, luonnon läheisyys ja lähiympäristön vuorovaikutus. (Parrila 2005, 134–138.)

8.1 Ammatin ominaispiirteet

Työskentely omassa kodissa edellyttää myös kodin järjestämistä työympäristöksi. Oman perheen ja hoitolasten tarpeet on liitettävä yhteen, ja kodin on oltava avoin hoitolapsille ja heidän vanhemmilleen. Hoitajan roolit perheen äitinä ja varhaiskasvattajana sitoutuvat myös tiiviisti yhteen ja voi joskus asettaa omat haasteensa.

Perhepäivähoidolle ominaista on, että se koetaan usein lähellä lapsen perhettä olevaksi hoitomuodoksi, jossa vanhempien on helppo lähestyä hoitajaa. Ihmissuhteissa yksityisyyden ja ammatillisuuden rajaa voi olla joskus vaikea asettaa kun sitä ei ole tukemassa selkeästi määrittyvä työyhteisö.

Kodinomaisuus muodostuu perhepäivähoidossa sekä hoitoympäristöstä, joka muodostaa lapsiryhmälle psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen ympäristön, että toimintatavoista, jossa huomioidaan lapsiryhmän ikäjakauma, toiminnan yksilöllisyys, joustavuus ja arkilähtöisyys.

Perhepäivähoitajan työ on hyvin kokonaisvaltaista; hoitaja työskentelee lapsen kanssa kaikissa päivän tilanteissa hoitopäivän alusta loppuun, jolloin hänelle muodostuu kokonaiskuva lapsesta, tämän käyttäytymisestä, mieltymyksistä, reagointitavoista ja yksilöllisistä piirteistä.

Yksin työskentely on merkittävä ammattiin vaikuttava tekijä, koska ongelmatilanteet ja yksin työskentelyn vastuu tuntuvat usein haastavilta. Perhepäivähoitajan täytyy työskennellä koko persoonallisuudellaan, ja lähityöyhteisön tuen puuttuminen arjessa saattaa vaikuttaa työssä jaksamiseen. (Alho-Kivi & Keskinen 2002,42–43.)

8.2 Soveltuvuus alalle

Perhepäivähoitajiksi hakeutuvien henkilöiden soveltuvuuden arvioiminen on vaikea tehtävä jo edellä mainittujen ammatin ominaispiirteiden vuoksi. Perhepäivähoidon ohjaajat ovat pyrkineet määrittelemään hoitajaksi soveltuvan persoonallisuutta, mutta hyvinkin erilaiset henkilöt voivat olla työhön soveltuvia, kukin omalla persoonallisella tavalla työskennellen. Ehdottomina edellytyksinä pidetään kuitenkin empaattisuutta, lapsimyönteisyyttä, yhteistyökykyä ja kommunikaatiotaitoja sekä fyysistä toimintakykyä. Lisäksi joustavuus, organisointikyky, vastuuntunto, huumorintaju, luovuus ja pitkäjänteisyys ovat tarpeellisia ominaisuuksia.

Kasvatustaitoja arvioitaessa tavoiteltavina ominaisuuksina pidetään selkeää kasvattajan otetta, johdonmukaista lasten kohtelua, säännöllistä rytmiä, rajojen ylläpitoa, ristiriitatilanteiden rakentavaa ratkaisua ja yleensäkin käytäntöjen joustavuutta ja toimivuutta. Arkipäivän toimintojen sujuminen vaatii toimintatarmoa, ennakkosuunnittelua ja – valmistelua. Kasvattajana hoitajan tulee kyetä vastaamaan erilaisten perheiden tarpeisiin ja toiveisiin, mikä voi olla hyvin monisäikeinen tehtävä. Kasvatustietoisuuden kehittyminen onkin välttämätön edellytys ammatissa toimimiselle.

Tärkeän osan perhepäivähoitajan työn vaatimuksista muodostaa hoitajan koti, asuinpaikka ja oma perhe. Kodin tulee olla soveltuva hoitotyöhön niin siisteyden, tilojen kuin turvallisuuden puolesta ja kotia tulee voida käyttää lasten toiminnassa riittävästi. Hoitajan oman perheen tulee suhtautua päivähoitolapsiin ja koko työhön myönteisesti.

Perhepäivähoitajan työtilanteet ja palkkaus saattavat vaihdella hoitolasten määrästä ja hoitopäivän pituudesta riippuen, joten epävarmuuden ja vaihtelevuuden kestäminen on olennainen ominaisuus alalle aikovalle.

Nämä moninaiset vaatimukset perhepäivähoitajat ovat kohdanneet erilaisin valmiuksin ja vaihtelevien koulutusten pohjalta. Perhepäivähoitajien koulutuksen tietoperustan muodostaminen ja sen käyttäminen työtilanteissa onkin asettanut tutkinnon sisällölle mittavia haasteita. (Alho-Kivi & Keskinen 2002,48–50.) Perhepäivähoitajan koulutusta käsittelemme tarkemmin kappaleessa 12.

9 LAPSEN HOITOON JA KASVUUN LIITTYVÄT ASIAT PEREHDYTTÄMISEN NÄKÖKULMASTA Sastamalassa

Kyselyn tuloksesta kävi ilmi, että lapsen hoitoon ja kasvuun liittyviä asioita pidetään perhepäivähoidossa myös perehdyttämisen kannalta tärkeimpänä kohtana. Niin kasvatuksellisiin kuin käytännön työhön liittyvissä asioissa kaivattiin ohjeistusta. Varhaiskasvatusta ohjaavista asiakirjoista tuli Vasu esiin useita kertoja, mutta muita päivähoitoa ohjaavia säädöksiä ei mainittu. Pohdittuamme pitkään tämän otsakkeen sisältöä, päätimme jakaa aiheen neljään osioon, joissa huomioidaan perhepäivähoitajien toiveet ja oma näkökantamme aiheen tärkeimmistä sisällöistä. Osiot ovat 1)varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja säädökset, 2) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 3) perhepäivähoitajan työn sisältö ja 4) turvallisuus. Vastauksista tuli esiin myös toive ”järjestyssäännöistä” vanhemmille, jonka johdosta olemme ottaneet perhepäivähoidon kehittämisvalikosta mallin: Tervetuloa perhepäivähoitoon-esitteen vanhemmille, ja muokanneet sen Sastamalan kaupungille sopivaksi. Tämä on eräänlainen perehdyttämisopas päivähoidon asiakkaille, tarkemmin perheen vanhemmille. Pohdimme ohjaajan kanssa, että ”järjestyssäännöillä” tarkoitettiin juuri neuvoja ja ohjeita vanhemmille, miten perhepäivähoidon asiakkaana kussakin tilanteessa tulisi toimia. Ohjaajan ja omien työelämässä tekemiemme huomiomme mukaan, vanhemmat ovat yhä valveutuneempia, mutta myös vaativampia kunnallista hoitoa kohtaan. Erityisesti hoitajilta odotetaan joustavuutta hoitoaikojen suhteen.

9.1 Perehdyttäminen ja varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja säädökset

Varhaiskasvatusta ohjataan sekä valtakunnallisilla että kunnan omilla asiakirjoilla, jotka muodostavat prosessimaisen kokonaisuuden (Stakes 2005, 10). Liitämme perehdyttämiskansioon tärkeimmät päivähoitoa ohjaavat säädökset luettelomaisesti ja avaamme erityisesti niitä kohtia, jotka koskevat perhepäivähoitoa.

9.2 Perehdyttäminen ja valtakunnallinen Varhaiskasvatussuunnitelma

Varhaiskasvatuksen valtakunnallisiin linjauksiin (2002) on kirjattu seuraavaa: *Varhaiskasvatuksen sisällön ja laadun ohjausvälineeksi laaditaan valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka ohjaa varhaiskasvatuksen sisällöllistä kehittämistä*

koko maassa. Suunnitelma lisää varhaiskasvatuksen laadullista tasa-arvoa kuntien välillä ja myös kunnan varhaiskasvatuksen yksiköiden välillä.

Vasu on tällä hetkellä ajankohtaisin varhaiskasvatuksen sisällöllistä kehittämistä suuntaava asiakirja. Vasu on valmistunut Stakesin (nykyään terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL) toimesta syksyllä 2003 ja sen sisältöä ja toimivuutta on arvioitu ja uudistettu vuonna 2005. Kunnat laativat tämän asiakirjan pohjalta omat kunnalliset varhaiskasvatussuunnitelmansa ja eri päivähoitoyksiköt edelleen omansa. (Parrila 2005, 55.) Nämä asiakirjat ovat vielä Sastamalan kaupungissa työn alla, joten teimme perehdyttämiskansioon tiivistelmän valtakunnallisen Vasun tärkeimmistä kohdista, joiden uskomme helpottavan hoitajan työskentelyä.

Sastamalan kaupungin varhaiskasvatuksessa on käytössä elokuussa 2010, Kelpo-hankkeen myötä päivitetyt lapsen varhaiskasvatussuunnitelma- ja ikäkausilomakkeet sekä niiden käytön ohjeistus, joka näkyy kansiossa. Itse lomakkeet jätimme pois, mutta luonnollisesti ne laitetaan myös hoitajille jaettavaan versioon.

Tietoa lapsen kielellisestä kehityksestä, motoriikasta sekä käytännön toimintavinkkejä taidekasvatukseen ja liikkumiseen löysimme perhepäivähoidon kehittämisvalikko vervestä ja liitimme tähän osioon.

9.3 Perehdyttäminen ja perhepäivähoitajan työtehtävät

Perhepäivähoitajan työtehtävät voidaan eritellä karkeasti kolmeen osaan: hoito- ja huolenpitotehtävät, kasvatustehtävät ja yhteistyötehtävät. Osa näistä tehtävistä edellyttää erilaisia työssä hankittavia valmiuksia ja osa taas esim. koulutuksen kautta hankittua tiedollista perustaa. (Alho-Kivi & Keskinen 2002, 45.) Käsittelemme työssämme perhepäivähoitajan työn sisältöä perusteellisemmin ja kansioon liitämme työtehtävät luettelomaisesti.

Sähköisten palveluiden kehittäminen liittyy olennaisesti myös perhepäivähoitajiin Sastamalan kaupungissa. He ovat kevään 2011 aikana saamassa käyttöönsä omat matkapuhelimet, joiden avulla he ilmoittavat lasten hoitoon saapumisajan ja lähtöajan reaaliaikaisesti. Näin heidän työtehtävistään jää pois kuukausilistojen kirjallinen täyttäminen ja niiden toimittaminen esimiehelle.

9.3.1 Hoito- ja huolenpitotehtävät

Hoito- ja huolenpitotehtävät muodostuvat perhepäivähoidossa olevien lasten päivittäisestä, säännöllisen päivärytmin ylläpitämisestä ja kunkin lapsen tarpeiden mukaisesta perushoidon vastaamisesta. Perushoidon kokonaisuus käsittää ravitsemuksen suunnittelun ja toteutuksen, ulkoilusta ja liikunnasta huolehtimisen, levon järjestämisen, vaatetuksesta ja hygieniasta huolehtimisen. Kun nämä toteutetaan joustavasti, hellyydellä ja lasta kunnioittaen, niin toiminta on myös kasvatuksellisesti merkittävää. Hoito- ja huolenpito muodostavat työtehtävien perustan, jonka puutteita ei korvata loistavalla kasvatustoiminnalla tai sujuvalla yhteistyöllä. (Alho-Kivi & Keskinen 2002, 45–46.)

9.3.2 Kasvatustehtävät

Kasvatustehtävissä perhepäivähoitajan tulee toimia suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti valtakunnallisten kasvatustavoitteiden suuntaisesti, tukea kodin kasvatustyötä ja tukea yksilöllisesti lapsen varhaiskasvua. Aikaa myöten on kasvatustoiminnassa löydetty perhepäivähoidon omat arvot ja vahvuusalueet, joita on käsitelty perhepäivähoitajan ammatti-kappaleen yhteydessä. Perhepäivähoidon kasvatuksellisia tavoitteita on käsitelty Vasua käsittelevässä kappaleessa 17.3. (Alho-Kivi & Keskinen 2002, 46.)

9.3.3 Yhteistyötehtävät

Perhepäivähoitajan tulee toimia yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa lapsen kasvun tukemiseksi päivittäisen yhteistyön ja tiedottamisen kautta. Muita yhteistyötehtäviä ovat yhteydenpito, konsultoinnin ja ohjauksen hakeminen ja vastaanottaminen omalta lähiesimieheltä sekä osallistuminen erilaisiin ammatillisiin tiimeihin ja työryhmiin toisten perhepäivähoitajien sekä vanhempien ja eri asiantuntijoiden kanssa. Keskeinen yhteistyön ylläpitäjä on luottamus, joka osaltaan syntyy perhepäivähoitajan noudattamasta vaitiolovelvollisuudesta.

Vastuu hoitajan ja vanhempien yhteistyön sujumisesta on hoitajalla, jonka on kerrottava avoimesti hoito- ja kasvatuskäytännöistään ja lapsen päivittäiset kuulumiset

vanhemmille sekä kuunneltava aidosti vanhempien kysymyksiä ja huolia. Arkipäivän ilmoitusasioista ja käytännön yhteistyöasioista, kuten puuttuvista vaatekappaleista tai sovituista hoitoajoista, tulee myös osata keskustella avoimesti. Yhteiset pelisäännöt ohjaavat vanhempia asettamaan sääntöjä ja pitämään niistä kiinni. Tiivis perheiden kanssa tehtävä yhteistyö auttaa hoitajaa havaitsemaan myös perheen ongelmia tai kriisejä. Hoitajan onkin tärkeä tiedostaa yhteiskunnan palvelujärjestelmä ja sen perheille tarjoamat auttamiskanavat, ja tarvittaessa opastaa perheitä näiden palvelujen piiriin. (Alho-Kivi & Keskinen 2002, 46–47.)

9.4 Perehdyttäminen ja lapsen turvallisuus

Lapsuus on kallisarvoinen elämänvaihe monessa suhteessa, joten turvallisuuden painottaminen päivähoidossa jo monien lakien ja säädöstenkin toimesta on hyvin ymmärrettävää. Lapsen turvallisuuden ja terveyden ajattelu on päivähoidon kaikessa toiminnassa kokonaisvaltaisesti mukana, joten turvallisuutta sivutaan useammassa perehdyttämiskansion liitteessä. Arkipäivän toimintojen ohella, päivähoidon tulee olla valmistautunut mahdollisiin vaaratilanteisiin ja niissä toimimiseen, kuten esimerkiksi lapsen katoamiseen/karkaamiseen tai jos lasta haetaan päihtyneenä. Päivähoidon turvallisuussuunnitelman ohjeiden mukaan lapsen henkilökohtaiseen vasuun suositellaan kirjattavaksi lapsen hakujärjestelyjä koskevista periaatteista. Esimerkiksi Sastamalan kaupungin lapsen vasua tehdessä, vanhempien kanssa sovitaan lapsen mahdolliset varahakijat.

Tähän osioon perehdyttämiskansiota olemme keränneet luettelomaisesti lasten päivähoitoon liittyvät turvallisuusriskit ja 1-6-vuotiaden lasten turvalliseen ympäristöön liittyviä ohjeita. Kuluneen vuoden aikana koko Sastamalan päivähoitohenkilöstö on suorittanut tai päivittänyt ensiapukurssin, josta saatu ohjeistus liitetään kaupungille menevään kansioon. Perhepäivähoitajat ovat käsitelleet asioita ja keränneet materiaalia lapsen turvallisuuteen liittyen jo ennen kuntaliitosta, mutta Sastamalan kaupungin aikaista turvallisuussuunnitelmaa ei ole tehty. Aluejohtajat toivovatkin sen valmistuvan perhepäivähoitajien tekemänä, koska he itse tiedostavat parhaiten oman kotinsa ja ympäristönsä sekä koko työnsä vaarat ja riskit.

10PERHEPÄIVÄHOITAJIEN LUKUMÄÄRÄ SUOMESSA

Kunnallisen työmarkkinalaitoksen tekemästä tutkimuksesta käy ilmi, että kodissaan työskentelevien perhepäivähoitajien lukumäärä on pudonnut puoleen vuodesta 1992 vuoteen 2003. Vastaavana aikana on taas ryhmäperhepäivähoitajien määrä yli kaksinkertaistunut. Vammalan kaupungissa 90-luvun taitteessa perhepäivähoitajia oli jopa 70, kun entisellä Vammalan alueella Sastamalassa on tällä hetkellä noin 40 hoitajaa (Vuokko henkilökohtainen tiedonanto 30.3.2011).

Perhepäivähoitajien vähentymiselle on oletettavasti useampia syitä. Perhepäivähoito on hoitomuotona helppo järjestää, mutta toisaalta myös helpompi lopettaa kuin päiväkotihoito, hoidontarpeen vähentyessä. Toisaalta perhepäivähoitajien ikärakenne on melko korkea, jolloin uuden työvoiman rekrytointi ei ole joko onnistunut tai työvoimaa ei ole ollut saatavilla. Valtakunnallisesti ja kunnallisella tasolla katsotaan perhepäivähoitajien työn tukemisen ja ohjausjärjestelmän jääneen liian pienelle huolenpidolle. (Kunnat.net www-sivut 2011.)

Kuntatyönantajat-sivustolta löysimme vuoden 2009 lokakuulta seuraavanlaista tietoa: Kunnallisessa päivähoidossa työskentelee 47 097 henkilöä, joista perhepäivähoitajia on kolmanneksi eniten 8772. Päivähoitohenkilöstön keski-ikä on 44,6 vuotta, alle 30-vuotiaita on 14 % ja yli 50-vuotiaita yli kolmannes koko henkilöstöstä. Kuntatyönantajat tekemän uusimman, kunnallisia perhepäivähoitajia koskevan tiedustelun mukaan kunnallisten perhepäivähoitajien määrä 2.5.2010 oli yhteensä 6724. Kun otetaan huomioon tiedusteluun vastaamatta jättäneiden kuntien perhepäivähoitajat, on omassa kodissaan työskentelevien perhepäivähoitajien kokonaismäärä vähentynyt edelliseen vuoden 2006 tiedusteluun verrattuna noin 1200 hoitajalla.(Kuntatyönantajat 2011.)

11PERHEPÄIVÄHOITAJAN TYÖSUHTEESEEN LIITTYVÄT ASIAT

Työsuhdeasioilla tarkoitetaan kaikkia niitä asioita, joilla säädellään työn tekemisen ehtoja yksittäisen työntekijän työsuhteessa. Lisäksi siihen liittyy työn tekemisen vastuisiin ja oikeuksiin kuuluvia asioita ja työn tekemisen turvallisuutta koskevia asioita. Käsite on laaja ja moninainen. (JHL www-sivut 2011.)

11.1 Muutos perhepäivähoitajien työaikaan

Päivähoidon alkuvaiheissa perhepäivähoitajan työsuhdeturva oli heikko, liittyen työn luokitteluun kotityöksi. Palkkausjärjestelmää uudistettiin 1980-luvulla ja 1990-luvun alussa, jolloin päädyttiin kuukausipalkkajärjestelmään entisen työtuntimääriin perustuvan palkkauksen sijasta. (Parrila 2005, 135.)

Omassa kodissaan työskentelevät perhepäivähoitajat eivät ole kuuluneet lakisääteisen työaikasuojelun piiriin ennen vuotta 2011. Perhepäivähoitajien työajan säätely on ollut yksinomaan kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen (KVTES, liite 12) varassa. Työaikalain säännökset poikkeavat perhepäivähoitajia koskevista työehtosopimuksen työaikamääräyksistä mm. säännöllisen työajan enimmäispituuden, vuorokausi- ja viikkolevon turvaamisen sekä ylitöiden teettämistä ja korvaamista koskevien määräysten osalta.

Työaikalain muuttamista ehdotettiin työministeriölle jo vuonna 2006 ammattiliiton esityksestä. Muutosta perusteltiin sillä, että Suomen työaikalaki on perhepäivähoitajien osalta ristiriidassa EU:n työaikadirektiivin kanssa, ja kaikille työntekijöille haluttiin tasapuolinen kohtelu. Perhepäivähoitajien työaikajärjestelmän saaminen lähemmäs muun kuntien henkilöstön työaikoja turvaa liiton mielestä myös sitä, että perhepäivähoitoon saadaan työvoimaa myös tulevaisuudessa. Asian käsittely ministeriössä osoittautui tavattoman vaikeaksi ja aikaa vieväksi mm. työnantajan vastustaessa työaikalain muutosta. (JHL www-sivut 2011.)

11.2 Toiminnalliset muutokset

Omassa kodissaan työskentelevien perhepäivähoitajien siirtyminen työaikalain alaisuuteen vaikuttaa paitsi työaikajärjestelyihin, koko perhepäivähoidon palvelujärjestelmään. Uuden lain johdosta perhepäivähoitajien viikkotyöaika lyhenee 40 tuntiin nykyisestä 43 tunnista 15 minuutista. Työaikalaki mahdollistaa sekä päivittäisen että viikoittaisen työajan jouston, kunhan perhepäivähoitajan työaika tasoittuu keskimäärin 40 tuntiin viikossa tasoittumisjakson puitteissa. Tasoittumisjakso voi olla jopa vuosi, jos kunta-alan sopijaosapuolet niin sopivat. Lakimuutos mahdollistaa myös jaksotyön käyttämisen perhepäivähoidossa. Muutokset nostavat palvelun järjestämi-

sen kustannuksia tuntuvasti. Uudistuksen vaikutukset tulee huomioida mm. hoitosopimuksia tehtäessä, työvuoroluetteloiden laadinnassa ja työajan seurannassa.
Työaikalain muutokset vaikuttavat perhepäivähoidon järjestämiseen ja hoitomuodon sisältöön. Suurimmat vaikutukset ovat niissä kunnissa, joissa vuorotyötä tekevien vanhempien tai muutoin epäsäännöllistä hoitoa tarvitsevien lasten päivähoito on järjestetty perhepäivähoitajien omassa kodissa. Työaika muutos astuu voimaan 1.8.2011 alkaen.

11.3 Perhepäivähoitajan työaika

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan julkaisusta käy esiin seuraavaa: Perhepäivähoitajan työ on tehtävän vaativuus ja vastuullisuus huomioon ottaen heikosti palkattua. Nyt tehtävien parannusten jälkeenkin perhepäivähoitajien työaika jää pidemmäksi kuin muilla kunnan työntekijöillä ja osa perhepäivähoitajan työhön liittyvistä velvoitteista jää korvausten ulkopuolelle. Työtä perhepäivähoitajan työn houkuttelevuuden parantamiseksi onkin syytä jatkaa. (Eduskunnan www-sivut 2010.)
Tilastotietoa työajoista toukokuulta 2010: Kun perhepäivähoitajan keskimääräinen viikkotyöaika muutetaan kuukausitasolle, saadaan keskimääräiseksi työehtosopimuksen mukaiseksi täydeksi työajaksi 188,14 tuntia/kk. Hoitosuunnitelmien mukaan laskettu työaika oli keskimäärin 195,67, mutta toteutunut työaika oli 192,43 tuntia. Toteutunut työaika oli siten keskimäärin 3,2 tuntia hoitosuunnitelmassa sovittua työaikaa lyhyempi. Työehtosopimuksen mukainen ylityöraja ylittyi kuitenkin kesimäärin 4,29 tunnilla. Ylitöistä maksetaan kaikissa tilanteissa korottamaton tuntipalkka ja yötyökorvaus on 15% korottamattomasta tuntipalkasta. (Kuntatyönantajat 2011, 17,19.)

11.4 Perhepäivähoitajan palkka

Tutkimme perhepäivähoitajien palkkoja kuntatyönantaja-sivustoilta ja löysimme tilastokeskuksen keräämän tiedon kunnallisen alan palkkatiedoista vuodelta 2009. Perhepäivähoitajan tehtäväkohtainen palkka oli 1593 e/kk ja kokonaisansio 1858e /kk. Perhepäivähoitajan palkkaa nostavat kunnallisen palvelusuhteen pituudesta muodostuvat palvelulisät ja perhepäivähoidon kustannuskorvaukset. Suomen Kunta-

liitto antaa vuosittain suosituksen kunnallisen perhepäivähoidon kustannuskorvauksista. Kustannusten perusteet on määritetty vuonna 1996 ja korvaukset tarkistetaan vuosittain nousua vastaavaksi. (Kunnat.net www-sivut 2011.)
Tilastotietoja palkasta toukokuulta 2010: Perhepäivähoitajan tehtäväkohtainen palkka oli keskimäärin 1504 euroa, harkinnanvaraista osaa 14 euroa ja määrävuosilisää keskimäärin 19 euroa. Ylityökorvauksia maksettiin noin 99 euroa ja muita työaikakorvauksia keskimäärin 39 euroa sekä satunnaisesti hoidossa olevan lapsen erilliskorvausta n. 2 euroa. Kuukausitasolle suhteutettu kokonaisansio oli 1782 euroa/ toukokuu 2010. (Kuntatyönantajat 2011, 19.)

12PERHEPÄIVÄHOITAJAN KOULUTUS

Perhepäivähoitajan koulutuksen voidaan sanoa olevan poikkeuksellinen, koska koulutusta ei päivähoitolaissa ole välttämättä edellytetty. Koulutusta ei ole järjestetty toisen asteen koulutuksena, vaan erilaisina vapaan sivistystoimen tai työvoimahallinnon kursseina. 1970-luvulla koulutusta toteutettiin 150 tunnin iltakursseina ja 1980-luvulla lähinnä työvoimapoliittisena kolmen kuukauden mittaisina kursseina ammattikurssikeskuksissa. 1990-luvulla perhepäivähoitajia uhkasi laaja työttömyys, jolloin koulutusta ei juuri järjestetty, mutta saman vuosikymmenen loppupuolella koulutusta järjestivät useat eri oppilaitokset hyvin erilaajuisilla ja – sisällöllisillä opetussuunnitelmilla. Vasta perhepäivähoitajan ammattitutkinto toi perhepäivähoitajan koulutuksen muun ammatillisen koulutuksen rinnalle. (Parrila 2005, 141.)

12.1 Perhepäivähoitajan ammattitutkinto

Vuonna 2000 Opetushallitus asetti yhtenäiset perusteet perhepäivähoitajien ammattitutkinnolle. Tätä voidaan pitää suurena edistysaskeleena paitsi perhepäivähoitajien koulutuksen yhtenäistämisen myös perhepäivähoidon sisällöllisen kehittämisen kannalta. Opetushallituksen laatima perhepäivähoitajan ammattitutkinto rakentuu näyttötutkintoon valmistavasta koulutuksesta ja näyttötutkinnosta. Näyttötutkinto on kuitenkin ammattitaidon hankkimistavasta riippumaton, mikä tarkoittaa sitä, että näyttötutkintoon osallistuminen ei edellytä valmistavan koulutuksen läpikäymistä, mikäli

näyttötutkintoon osallistuva katsoo täyttävänsä näyttötutkinnon edellyttämät ammattitaidon kriteerit muulla tavoin hankitun osaamisen kautta.

12.2 Perhepäivähoitajan tutkinnon osat

Perhepäivähoitajan ammattitutkinto muodostuu kolmesta pakollisesta tutkinnon osasta ja neljästä valinnaisesta tutkinnon osasta, joista valitaan kaksi. Pakolliset tutkinnon osat ovat: 1) kasvatustietoisuus, kasvatuskumppanuus ja yhteistyötaidot, 2) varhaiskasvatus ja 3) terveys, turvallisuus ja ruokahuolto. Valinnaiset tutkinnon osat ovat: 4) erityistä tukea tarvitseva lapsi, 5) allergisen ja erityisruokavaliota noudattavan lapsen hoito, 6) monikulttuurisuus ja 7) yrittäjyys.

12.3 Perhepäivähoitajan ammattialan kuvaus

Perhepäivähoitajan ammattitutkinnon suorittaneen työ on osa sosiaali- ja terveysalan julkista tai yksityistä varhaiskasvatuksen alan toimintaa. Työ on vastuullista lasten varhaiskasvatusta, jota toteutetaan itsenäisesti lasten hoitoa ohjaavan tiimin jäsenenä ja kasvatuskumppanuuden periaatteiden mukaisesti yhdessä lasten ja perheiden kanssa.

12.4 Perhepäivähoitajan ammattitaidon kuvaus

Perhepäivähoitajan tutkinnon suorittaneen työ perustuu sisäistettyihin, eettisesti kestäviin arvioihin ja periaatteisiin. Hän tekee työtä lapsilähtöisesti niin, että lapsi lähipiireineen tulee kaikissa tilanteissa kuulluksi. Perhepäivähoitaja tarvitsee työssään varhaiskasvatuksen tukemisen, lapsen hoidon ja huolenpidon tietoa, kulttuurien tuntemusta sekä kasvatukseen ja hoitoon liittyvän palvelujärjestelmän ja tukitoimien tuntemusta. Hän toimii yksilöllisesti lapsen kasvattajana päivän eri tilanteissa. Hän varmistaa lapsen emotionaalista ja fyysistä turvallisuutta kaikissa tilanteissa. Hän ohjaa lapsen kasvua leikin ja toiminnan avulla ikä- ja kehitystason mukaisesti. Lisäksi hän huolehtii lapsen tarvitsemasta hoivasta ja huolenpidosta. Hän huolehtii monipuolisesta ravinnosta, lapsen tarvitsemasta levosta, liikunnasta ja säännöllisestä päi-

värytmistä. Hän tukee vanhempia heidän kasvatustehtävässään ja auttaa tarvittaessa heitä erilaisten palvelujen piiriin. Perhepäivähoitaja tukee omalla työllään esiopetuksessa määriteltyjä tavoitteita. (Opetushallitus www-sivut 2006.)

12.5 Perehdyttäminen ja työsuhteeseen/ koulutukseen liittyvät asiat Sastamalassa

Kyselyn vastausten perusteella perhepäivähoitajat pitävät työsuhteeseen liittyviä asioita sisällöllisesti toiseksi tärkeimpänä asiana perehdyttämisen kannalta, mikä näkyi vastausten määrässäkin. Tämä on täysin perusteltua miettien perhepäivähoitajien työaikaan ja palkkaukseen liittyviä erityispiirteitä ja monimutkaisuutta. Työsuhteeseen liittyvä perehdyttämisaineisto löytyy kappaleesta 17.7.

Kouluttautuminen perhepäivähoitajan tutkintoon tai lähihoitajaksi liittyy vahvasti perhepäivähoitajan palkkaamiseen ja palkkaukseen. Sastamalan kaupunki vakinaistaa vain ne määräaikaiset perhepäivähoitajat, joilla on alalle soveltuva koulutus tai suostuvat kouluttautumaan vähintään perhepäivähoitajan ammattitutkintoon. Kouluttautuneen hoitajan palkka on määritelty korkeammaksi kuin kouluttautumattoman tai koulutuksen, jonka ei katsota olevan alalle soveltuva. Kaupunki järjestää oppisopimuskoulutuksia yhteistyössä Sastamalan koulutuskuntayhtymän ja sosiaalialan oppilaitosten, pääasiassa Pirkon kanssa. Kaupunki tukee myös jonkin verran taloudellisesti opiskelijoita esim. jos harjoittelujakso on kunnan omassa päivähoitoyksikössä, se on palkallinen. (Vuokko henkilökohtainen tiedonanto 30.3.2011.)

13ESIMIEHEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ

Perhepäivähoitajan ja esimiehen eli perhepäivähoidon ohjaajan välinen yhteistyö edellyttää keskinäistä luottamusta, avoimuutta ja rehellisyyttä. Hoitajan tulee osata keskustella työn eri puolista asiallisesti ja ammatillisesti, sekä arvioida voimavarojaan ja ilmaista näkemyksiään työolosuhteistaan esim. harkittaessa uuden lapsen sijoittamista hoitoryhmään. Ristiriitaisuutta voi syntyä siitä, että esim. uupumuksen ilmaiseminen esimiehelle voi johtaa hoitoryhmän ja palkan pienenemiseen. Tällaiset huolet olisi syytä purkaa asianmukaisesti keskusteluissa. (Alho-Kivi & Keskinen 2002, 45-48.)

13.1 Perehdyttäminen ja esimiehen kanssa tehtävä yhteistyö Sastamalassa

Esimiehen kanssa tehtävää yhteistyötyötä Sastamalan kaupungin perhepäivähoitajat pitivät sisällöllisesti kolmanneksi tärkeimpänä asiana perehdyttämisen kannalta. Kyselyn pohjalta ja perhepäivähoitajien toiveiden mukaisesti olemme keränneet pääasiassa aluejohtajilta saamamme tiedon mukaisesti yhteistyöhön liittyvää materiaalia ja ohjeistuksia liitettäväksi perehdyttämiskansioon.

14TIIMITYÖSKENTELY PERHEPÄIVÄHOIDOSSA

Omassa kodissa työskentelevällä hoitajalla on suhteellisen vähän kontakteja työyhteisöönsä ja välittömän palautteen saaminen tai työtilanteiden pohtiminen kollegoiden kanssa on vaikeaa. Tiimityöskentelyn käynnistäminen onkin ollut avainasemassa 2000-luvun perhepäivähoidon ohjauskäytäntöjen ja perhepäivähoitajien työyhteisöllisyyden ja työhyvinvoinnin kehittämisessä. Tulevaisuuden perhepäivähoitokehittämishankkeessa 2005–2007, perhepäivähoidon ohjaajat ja perhepäivähoitajat kartoittivat tiimitoiminnan suunnittelua, sisältöä, organisointia ja käynnistämistä sekä käytännön toteuttamista. He pitivät tiimityöskentelyn vahvuutena tutustumista toisiin hoitajiin, ryhmän tukea/vertaistukea, kokemusten ja ajatusten vaihtoa, sosiaalisia kontakteja, ammattitaidon jakamista ja ammatillisuuden kehittämistä sekä vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Näitä vahvuuksia vahvistetaan lisäämällä tukea perustyön tekemiseen ja ohjattua yhteistä tekemistä, sekä tapaamalla säännöllisesti ja suunnitelmallisesti riittävän usein. Uusi työntekijä perehdytetään tiimityöskentelyyn ja tiimissä jaetaan erityistietoja ja -taitoja. Ohjaajan tulee osallistua aktiivisesti tiimityöskentelyyn samalla kannustaen hoitajia itseohjautuvuuteen.

Tiimin jäsenten ensimmäisenä tehtävänä on tiimien muodostaminen, toiminnan käynnistäminen, tiimin perustehtävästä, pelisäännöistä ja sisältöteemoista sopiminen sekä tiimin yhdyshenkilön valinta. Yhdyshenkilön valinta koettiin tärkeäksi viestinnän tehostamisessa ja hänen rooliaan tiedon välittäjänä tulee täsmentää toiminnan edetessä. (Moilanen 2008.)

14.1 Perehdyttäminen ja perhepäivähoidon tiimityöskentely Sastamalassa

Sastamalan kaupungin perhepäivähoitajat on jaettu 12 tiimiin, jotka ovat nimetty A-K-tiimeiksi. Kussakin tiimissä on viidestä yhdeksään hoitajaa, jotka asuvat mahdollisimman lähekkäin toisiaan. Sastamala on alueena niin laaja, että osalle matkat tiimipalavereihin ja kuukausikokouksiin muodostuvat pitkiksi. Entisellä Vammalan alueella hoitajien tiimityöskentely on ollut ohjaajien ohjausvälineenä jo pidempään ja kuntaliitoksen myötä tiimityöskentelyn käytännöt on yhtenäistetty kaikille Sastamalan alueille. Vammalan alueella tiimityöskentelyn kehittäminen on ollut välttämätön ohjauskeino, koska esimiehen alaisuudessa oli paljon hoitajia, joiden ohjaaminen ilman uudenlaista organisointia olisi ollut mahdotonta. (Vuokko & Välilä henkilökohtainen tiedonanto 18.2.2011.)

Perehdyttämisen kannalta tiimityöskentely on hoitajien mukaan neljänneksi tärkein asia sisällöllisesti. Vastauksista kävi myös hyvin selkeästi esiin, että tiimin antaman vertaistuen ja tutor-toiminnan koetaan auttavan ja edistävän uuden työn tai toimintatavan oppimista: esim. ”*Päivä tai pari työskentelemässä kokeneen, työhönsä ja esimieheensä myönteisesti suhtautuvan hoitajan luona, ennen oman ryhmänsä kanssa aloittamista. Hoitajan pitää olla halukas ottamaan tällainen uusi hoitaja oppiinsa. (Ei saa siis painostaa)”*

15TYÖTURVALLISUUS

Työturvallisuuslaki on yleisen tason puitelaki, jonka nojalla on säädetty lukuisa määrä asetuksia ja annettu päätöksiä, jotka tarkentavat kunkin osa-alueen vaaroja ja niihin varautumista. Työturvallisuuslaki määrittelee työturvallisuuden minimitason ja yleiset tavoitteet. Lakia on sovellettava sekä yksityisellä että julkisella sektorilla, kaikenkokoisilla työpaikoilla. Laki korostaa työpaikan oma-aloitteista turvallisuuden hallintaa ja työnantajan ja työntekijöiden yhteistoimintaa ja vastuullisuutta. (Työturvallisuuskeskus, 13.)

15.1 Päivähoidon turvallisuus

Päivähoidon turvallisuudella tarkoitetaan päivähoidossa annettavan varhaiskasvatustyön turvallista toteutumista. Turvallisuuden tarkastelun piiriin kuuluvat toimintayksikön henkilöstö, yksikössä hoidossa olevat lapset ja satunnaisesti käymässä olevat henkilöt, yksikön ulko- ja sisätilat ja ympäristö sekä toimintavälineet. Turvallisuutta ovat myös henkisten tekijöiden, tiedonhallinnan, resurssien sekä toiminnan laadun ja vastuiden tarkasteleminen. (Saarsalmi 2008, 13.)

15.2 Päivähoidon turvallisuus- ja pelastussuunnitelma

Päivähoidon turvallisuussuunnitelmassa arvioidaan toimintaa uhkaavat vaarat ja selvitetään toiminnan riskit ottaen huomioon päivähoitoa säätelevien lakien keskeiset vaatimukset, toimintayksikön työsuojelun toimintaohjelma sekä työterveyshuollon työpaikkaselvitykset. Päivähoidon toimintayksikön turvallisuussuunnitelman sisältömalli löytyy Stakesin ja Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemasta oppaasta. Turvallisuussuunnitelman yleisiä tietoja ovat toimintayksikön ja sen toiminnan kuvaus, toimintayksikössä olevien henkilöiden määrä sekä yhteystiedot mahdollisia häiriötilanteita varten. Yleisiin tietoihin sisältyy myös pelastusviranomaisten tarvitsemaa rakennusta, sen sijaintia, käyttötarkoitusta ja käyttäjiä koskevaa pelastussuunnitelmaan kirjattavaa tietoa. Kuntien päivähoitojärjestelyt ja turvallisuuteen liittyvät ohjeet ja menettelytavat poikkeavat toisistaan. Tämä tulee huomioida toimintayksikön turvallisuussuunnitelmaa laadittaessa. (Saarsalmi 2008, 22–23.)

15.3 Päivähoidon riskienhallinta

Riskienhallintaan kuuluvat päivähoidon toimintaan kohdistuvien uhkien tunnistaminen, niihin varautuminen, niiltä suojautuminen sekä jo toteutuneiden vaaraa aiheuttavien tekijöiden poistaminen. Riskien hallinta on tärkeä osa päivähoidon toimintayksikön työsuojelun toimintaohjelmaa. Työsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisen edellytetään seuraavan toimintayksikköjen tarkastusten yhteydessä, että riskien arviointiin ja vaarojen torjuntaan on kiinnitetty riittävää huomiota ja että toimenpiteisiin

korjattavien asioiden kuntoon saattamiseksi ryhdytään aikataulun mukaisesti. (Saarsalmi 2008, 28.)

15.4 Perehdyttäminen ja perhepäivähoidon työturvallisuus Sastamalassa

Päivähoidon turvallisuudesta on Sastamalan kaupungilla olemassa ennen kuntaliitoksen syntymistä tehtyjä ohjeistuksia. Olemme keränneet kansioon pääasiassa kuitenkin materiaalia koko päivähoidon turvallisuutta koskevista valtakunnallisista lähteistä. Kyselyn vastauksiin perustuen ja aluejohtajien ehdotukset huomioiden olemme koonneet perehdyttämiskansioon koosteen työturvallisuudesta. Sisällöltään sitä pidettiin viidenneksi tärkeimpänä asiana. Aihe on kaupungille ajankohtainen, koska Länsi- ja Sisä-Suomen Aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue on 12.3.2010 tekemänsä työsuojelutarkastuksen yhteydessä velvoittanut Sastamalan kaupunkia arvioimaan kattavasti työpaikkojensa vaara- ja haittatekijät 1.6.2011 mennessä. Perhepäivähoitajat työstävät parhaillaan oman työympäristönsä eli kotinsa riskien kartoitusta siten, että esimiehen ohjeistuksen mukaisesti miettivät aihetta ensin tiimeittäin, jonka jälkeen jokainen perhepäivähoitaja täyttää aiheeseen liittyvän lomakkeen. Tiedot vaara – ja kuormitustekijöistä kerätään toimialoittain Työturvallisuuskeskuksen julkaisemaa lomaketta käyttäen. Esimiehet tekevät saamistaan lomakkeista yhteenvedon ja tarvittavat selvitykset. Tämä lomake liitetään myös hoitajille jaettavaan perehdyttämiskansioon. (Vuokko henkilökohtainen tiedonanto 30.3.2011.)

16TYÖTERVEYSHUOLTO

Työnantajan on työterveyshuoltolain mukaan (1383/2001) järjestettävä työntekijöilleen ehkäisevä työterveyshuolto. Työterveyshuolto on työssä käyvän väestön terveydenhuoltojärjestelmä, jonka keskeinen tehtävä on työntekijöiden työturvallisuuden, terveyden ja työkyvyn edistäminen. Järjestämisvelvollisuus on kaikilla työnantajilla työpaikan koosta riippumatta. Seuraavassa tarkastellaan joitakin työterveyshuollon toimintamuotoja.

16.1 Terveystarkastukset

Työntekijöiden terveydentilan seuranta toteutetaan pääasiassa terveystarkastusten avulla. Terveystarkastuksella tarkoitetaan yksilön, työterveyshuollon ammattihenkilöiden ja mahdollisten muiden asiantuntijoiden ennalta suunniteltua tapaamista, jonka tavoitteena on terveyden ja toimintakyvyn selvittäminen, arviointi ja seuranta. Terveystarkastuksia on kahdenlaisia: lakisääteiset, työsuhteen alussa ja määräajoin tehtävät terveystarkastukset, jotka perustuvat altisteihin, joista on todettu olevan erityistä haittaa terveydelle. Tällaisia altisteita ovat esimerkiksi melu ja jotkut kemikaalit. Lakisääteisten terveystarkastusten tarve ja kohderyhmä perustuvat työpaikkaselvityksen tuloksiin ja johtopäätöksiin.

Terveystarkastusten tavoitteet voivat liittyä työntekijän työ- ja toimintakyvyn edistämiseen, työhön liittyvien sairauksien ja oireiden ehkäisemiseen tai toimivan työyhteisön sekä turvallisen ja terveellisen työympäristön kehittämiseen. Terveystarkastuksista saadaan arvokasta tietoa myös työkykyä ylläpitävän toiminnan tueksi. Terveystarkastukset ovat osa jatkuvaa työssä selviytymisen seurantaa ja niissä toteutetaan työntekijöiden neuvontaa ja ohjausta. Niiden avulla voidaan tukea myös päihdeongelmien ehkäisyä, varhaista tunnistusta sekä hoidon tai tuen piiriin ohjaamista.

16.2 Työkykyä ylläpitävä toiminta

Työterveyshuollon keskeisenä tehtävänä on osallistua työkykyä ylläpitävään toimintaan työpaikalla. Vastuu toteutuksesta on työnantajalla. Työkykyä ylläpitävän toiminnan kohteita ovat työn ja työympäristön kehittämisen lisäksi työyhteisön ja työorganisaation toimivuuden parantaminen sekä työntekijän terveyden ja ammatillisen osaamisen parantaminen.

Työkykyä ylläpitävän toiminnan tarpeen määrityksessä käytetään apuna esimerkiksi työpaikkaselvitysten ja terveystarkastusten tuloksia, työhyvinvointikyselyjä sekä sairauspoissaolotietoja. Työkyvyn tukeminen mahdollisimman varhain on olennaista sairauspoissaolojen ja työkyvyttömyyden ehkäisyssä.

16.3 Kuntoutus

Lakisääteiseen työterveyshuoltoon kuuluu kuntoutusta koskeva neuvonta sekä hoitoon ja kuntoutukseen ohjaaminen. Kun työntekijän työkyky on heikentynyt ja työpaikalla toteutettavat toimet työntekijän työssä selviytymisen tueksi eivät riitä, työterveyshuolto ohjaa työntekijän kuntoutukseen. Kuntoutuksen tavoitteena on työkyvyn palauttaminen.

Työkykyä ylläpitävän toiminnan tueksi on kehitetty kuntoutusmuotoja, joihin tullaan oman työterveyshuollon kautta. Tällaisia ovat esimerkiksi Kelan järjestämä harkinnanvarainen ASLAK eli ammatillisesti syvennetty lääketieteellinen kuntoutus sekä TYK eli työkykyä ylläpitävä ja parantava valmennus. ASLAK on tarkoitettu sellaisille henkilöille, joilla on jo todettavissa sairauden ensimmäisiä ilmentymiä ja vajaakuntoisuutta ennakoivia oireita. TYK -toiminta kuuluu Kelan järjestämisvelvollisuuden mukaiseen toimintaan ja kohdistuu yleensä ikääntyviin työntekijöihin, jotka ovat pitkään tehneet ruumiillisesti tai henkisesti kuormittavaa työtä.

Työkykyä ylläpitävä ja parantava valmennus voidaan toteuttaa yksilökohtaisena valmennuksena tai saman työpaikan työntekijöiden tai samaa työtä tekevien ryhmämuotoisena valmennuksena.

Työnantajan rooli on ammatillisessa kuntoutuksessa tärkeä. Kuntoutujan lähiesimies ja työterveyshuolto tekevät yhteistyötä, jotta kuntoutus olisi tuloksellista. Työnantajan kiinnostus kuntoutukseen sitouttaa kuntoutujaa tavoitteisiin ja kuntoutuksen tulos paranee. (Työsuojeluhallinnon www-sivut 2011.)

16.4 Perehdyttäminen ja perhepäivähoitajien työterveyshuolto Sastamalassa

Perhepäivähoitajien antamien vastausten mukaan työterveyshuolto sijoittui tärkeysjärjestyksessä kuudennelle sijalle. Olemme liittäneet perehdyttämiskansioon Sastamalan kaupungin työntekijöille tarkoitetut työterveyshuoltopalveluita koskevat ohjeet ja palvelun tuottajan yhteystiedot. Mukana on myös tiedote koskien kaupungin työntekijöiden sairauspoissaoloja.

Sastamalan kaupungin henkilöstön määrässä on parhaillaan menossa suuri muutos liittyen sairaanhoitopuolen henkilöstön siirtymiseen kaupungin alaisuuteen. Tästä johtuen myös kaupungin henkilöstölle tarjoamat työkykyyn ja työhyvinvointiin liit-

tyvät etuudet ovat mietinnän alla. Sen vuoksi niitä ei ole liitetty perehdyttämiskansioon.

17SASTAMALAN KAUPUNGIN PERHEPÄIVÄHOITAJIEN PEREHDYTTÄMISKANSION SISÄLTÖ

Tämä perhepäivähoitajille suunnattu perehdyttämiskansio on ensimmäinen laatuaan Sastamalan kaupungissa, ja sen vuoksi sen perusrungon kokoaminen on tuntunut aika ajoin haastavalta. Kaikki perehdyttämiskansioon liitettävät asiat eivät näy opinnäytetyössämme. Esim. kansion loppuun liitettävä osio tärkeistä yhteystiedoista ja jotkut kaupungin omat lomakkeet jätämme työstämme pois. Olemme sopineet aluejohtajien kanssa, että he muokkaavat tekemämme perehdyttämiskansion koko varhaiskasvatuksen perehdyttämisen linjauksen mukaiseksi, sen valmistuttua vuoden 2011 aikana. Mietinnässä on vielä se, että jaetaanko koko perehdyttämiskansio kaikessa laajuudessaan kaikille 80 hoitajalle vai lyhennetty versio kaikille ja tiimeihin yksi kattavampi kansio, joka annettaan aina uudelle perhepäivähoitajalle perehdyttämisvaiheessa. Paras vaihtoehto löytynee ajan kanssa asianosaisten käytännön kokemuksen kautta.

Opinnäytetyön tekeminen on ollut antoisaa. Olemme saaneet paljon perhepäivähoitoon ja sen ohjaukseen liittyvää tietoa. Yhteistyö aluejohtajien kanssa on ollut arvostavaa ja perhepäivähoitajat sitoutuivat kiitettävästi ja aktiivisesti tiedusteluun vastaamiseen ja sen palauttamiseen. Toivomme työmme kehittävän jo entuudestaan hyvää perhepäivähoitoa Sastamalan kaupungissa.

17.1 Perehdyttämiskansioon liitettävä Tervetuloa Sastamalan kaupungin työntekijäksi-esite

SASTAMALAN KAUPUNKI

Vammalan, Äetsän ja Mouhijärven kuntaliitoksen myötä syntynyt kaupunki 1.1.2009

- väkiluku 24 475 (lokakuu/2010)
- jaettu neljään alueeseen:
  - keskustan alue ja eteläinen alue (Vammala)

- läntinen alue (Äetsä)
- pohjoinen alue (Mouhijärvi, Suodenniemi, Karkku)

- kaupungin koko henkilöstön lukumäärä n.1372
- lasten ja nuorten kasvun ja ohjauksen ydinprosessin henkilöstön lukumäärä n.550
- lapsia päivähoidossa yhteensä n. 900
- lapsia perhepäivähoidossa n. 450
- perhepäivähoitajien lukumäärä n. 80

YDINPROSESSIN JA OSAPROSESSIN KUVAUS

- Ydinprosessi: Lasten ja nuorten kasvatus ja ohjaus
  - sisältää varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, nuorisotyön ja lukio-koulutuksen
  - ydinprosessin johtaja: kasvatusjohtaja Pekka Kares
- Osaprosessi: Varhaiskasvatus
  - sisältää päivähoidon, erityisen tuen, kotihoidontuen ja esiopetuksen (osittain yhteistyössä perusopetuksen kanssa.)
  - osaprosessin johtaja: varhaiskasvatuksen päällikkö Pirjo Päivärinta

- varhaiskasvatuksen aluejohtajat:
  - keskustan alue: Sari Välilä (alaisuudessa 26 perhepäivähoitajaa)
  - eteläinen alue: Marjut Vuokko (alaisuudessa 15 perhepäivähoitajaa)
  - läntinen alue: Liisa Uotila (alaisuudessa 24 perhepäivähoitajaa), toimipiste Äetsä-talolla

- pohjoinen alue Marja-Leena Tikka (alaisuudessa 13 perhepäivähoitajaa), toimipiste Uotsolan päiväkodilla

Päivähoitotoimisto: Varhaiskasvatus / Päivähoito, Asemakatu 9 38210 Sastamala

- Päivähoitotoimistolla sijaitsevat kasvatusjohtajan, varhaiskasvatuksen päällikön, keskustan- ja eteläisen alueen aluejohtajien toimipisteet, sekä
- **Varhaiskasvatuksen palvelusihteeri Helena Välimaa:** päivähoitomaksuasiat, keskusta-etelä
- **Varhaiskasvatuksen palvelusihteeri Marja Virtanen:** päivähoitomaksuasiat, länsi-pohjoinen

PÄIVÄKODIT

Häijään päiväkoti, pohjoinen, Kiviset p.0400-913647, Soraset 050-5275706

Keskustan päiväkoti 03-52134130 tai 0400-244970 allergiaryhmä 0400-229654

Kiikan päiväkoti, länsi, 03-5213 4167

Koiramäen päiväkoti, keskusta 03-5213 4140

Marttilan päiväkoti, keskusta 03-5213 4138

Muistolan päiväkoti, keskusta, puolukat 03-52134136 mustikat 03-52134135

Pilvilinna, pohjoinen, 03-52134148 tai 03-52134149

Raholan päiväkoti, keskusta 03-5213 4144

Tipulan päiväkoti, länsi 03-52134169, johtaja 03-52134168

Ulpun päiväkoti, länsi 03-5131368 tai 03-52134164

Uotsolan päiväkoti, pohjoinen 040 712 8266

Hoppulan päiväkoti, keskusta, ostopalvelu 03-31162794 tai 050-3861892

RYHMÄPERHEPÄIVÄKODIT

Harjukadun ryhmäperhepäiväkoti, keskusta 03-5213 4152

Illon ryhmäperhepäiväkoti, keskusta 03-5213 4156

Suodenniemen ryhmäperhepäiväkoti, pohjoinen 03-52134162

Uotsolan ryhmäperhepäiväkoti, pohjoinen 03-52134157

Varilan ryhmäperhepäiväkoti, keskusta 03-5213 4160

SASTAMALAN SRATEGIA

Sastamalan kaupungin strategiassa on määritetty kaupungin visio ja arvot

Visio: kasvun Sastamala, jolla viitataan kaupungin aineelliseen ja henkiseen kasvuun väestömäärän kasvun lisäksi.

Arvot:

Yhteinen vahva tahtotila painottaa päätöksenteon johdonmukaisuutta ja yhteistoimintaa sekä lähiesimiesten roolia ja tehtävää organisaatioiden toiminnoissa ja niiden kehittämisessä.

Asiakaslähtöisyys tarkoittaa palveluperiaatteen tarkastelemista asiakkaiden tarpeista ja kaupungin menestymisen katsotaan riippuvan onnistumisesta asiakaspalvelussa, joka merkitsee resurssien suuntaamista palveluihin ja kaikkien toimijoiden yhteistyötä.

Rohkealla realismilla tarkoitetaan ensinnäkin innovatiivisuutta ja toiseksi ilmapiiriä, jossa riskejä voidaan Sastamalan kehittämiseksi ottaa. Samalla on kuitenkin tunnustettava tosiasiat, mm. talouden realiteetit, kasvuvauhti ja velanhoitokyvyn taso, mahdollisuuksien rajaajina.

Kestävä kehitys sisältää monta ulottuvuutta, osittain myös rohkean realismin. Tärkeitä näkökulmia ovat terveyden edistäminen ja ilmastomuutoksen hidastaminen sekä muu ympäristön vaaliminen. Ekologisuuden tulee arvona vaikuttaa kaikissa toiminnoissa, esimerkiksi energialähteitä koskevissa valinnoissa. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2011.)

17.2 Perehdyttämiskansioon liitettävät varhaiskasvatusta ohjaavat lait ja säädökset

VALTAKUNNALLINEN OHJAUS

Päivähoitolaki

Päivähoidon tulee tukea koteja lasten kasvatustehtävässä, tarjota jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, suotuisa kasvuympäristö ja kehitystä tukevaa toimintaa.

Jokaisella lapsella on oikeus ennen oppivelvollisuusikää saada päivähoitopaikka. (Työturvallisuuskeskus 2010, 9.)

> ”Lasten päivähoidolla tarkoitetaan tässä laissa lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoitona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Perhepäivähoitoa voidaan järjestää yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa hoitopaikassa, jota kutsutaan perhepäiväkodiksi.”(Päivähoitolaki 36/1973, 1 §.)

Päivähoitoasetus

Asetus määrittelee päivähoidon valvontavelvollisuuden, päivähoitopaikan hakuun liittyvät määräajat sekä huomio erityistä tukea tarvitsevat lapset ja hoitoajat. Asetuksessa määritetään suhdeluku, joka kertoo, kuinka monta ja minkä ikäistä lasta voi olla hoidettavana kutakin hoito- ja kasvatushenkilöä kohti. (Työturvallisuuskeskus 2010, 9.)

> ”Päivähoito järjestetään osapäivä- ja kokopäivähoitona. Kokopäivähoidossa lapsen hoitoaika saa yleensä jatkua yhtäjaksoisesti enintään kymmenen tuntia vuorokaudessa ja osapäivähoidossa viisi tuntia.” (Päivähoitoasetus 239/1973, 4§.)

> ”Perhepäiväkodissa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää lasta mukaan luettuina perhepäivähoitajan omat lapset, jotka eivät vielä ole perusopetuksessa. Lisäksi voidaan hoitaa yhtä perusopetuslain mukaista esiopetusta saavaa lasta, perusopetuksen aloittanutta lasta tai sellaista kunnan järjestämässä osapäivähoidossa olevaa lasta, joka aloittaa perusopetuksen toimintavuotta seuraavana vuonna.” (Päivähoitoasetus 239/1973, 8 §.)

Perusopetuslaki 628/1998 ja perusopetusasetus 852/1998

Perusopetuslaissa säädetään oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna annettavasta esiopetuksesta, jonka tavoitteena on muun muassa parantaa lasten oppimisedellytyksiä. Vuoden kestävään esiopetukseen osallistumisesta päättää lapsen huoltaja ja esiopetusta järjestettäessä tulee huomioida lasten mahdollisuus käyttää päivähoitopalveluja. (Työturvallisuuskeskus 2010, 10.)

Lastensuojelulaki 417/2007

Lain tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun. Lasten ja perheiden

kanssa toimivien viranomaisten tulee tukea vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään ja pyrkiä tarjoamaan apu riittävän varhain sekä ohjata lapsi ja perhe tarvittaessa lastensuojelun piiriin. Päivähoitohenkilöstö on velvollinen viipymättä ilmoittamaan salassapitosäännösten estämättä kunnan lastensuojeluun, jos he ovat saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelutarpeen selvittämistä. (Työturvallisuuskeskus 2010, 10.)

KUNNALLINEN OHJAUS

Kunnan varhaiskasvatuksen linjaukset ja strategiat

Linjaukset ja strategiat voivat olla osana kunnan lapsipoliittista ohjelmaa, tai ne löytyvät muista lasta tai perhettä koskevista asiakirjoista. Niistä ilmenevät kunnan varhaiskasvatuksen järjestämisen keskeiset periaatteet, kehittämisen painopisteet ja kunnan varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmä. (Stakes 2005, 9.)

- Kaupungin strategia: Lasten ja nuorten Sastamala
- Sastamalan varhaiskasvatuksen strategia valmistuu vuoden 2011 aikana
- Sastamalan Lapsi – ja nuorisopoliittinen ohjelma: Osallisuuden vahvistaminen. (Sastamalan kaupungin www-sivut 2011.)

Kunnan varhaiskasvatussuunnitelma

Kunnan tai useamman kunnan yhdessä laatiman varhaiskasvatussuunnitelman lähtökohtana ovat valtakunnalliset varhaiskasvatuksen perusteet. Varhaiskasvatussuunnitelman tekemisessä otetaan huomioon kunnan omat linjaukset, strategiat ja tavoitteet sekä määritellään eri palvelumuotojen sisällölliset tavoitteet.

Yksikön varhaiskasvatussuunnitelma

Asiakirja on kunnan suunnitelmaa yksityiskohtaisempi, ja siinä kuvataan yksikön varhaiskasvatuksen hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuuden lähtökohdat sekä niiden toteutuminen arjen kasvatuskäytännöissä. Siinä kuvataan myös alueen tai yksikön erityispiirteitä ja painotuksia. Myös eri palvelumuotojen tarkennetut tavoitteet kirjataan yksikkökohtaiseen suunnitelmaan.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma ja lapsen esiopetuksen suunnitelma.
Nämä asiakirjat laaditaan yhdessä vanhempien kanssa, ja ne ohjaavat lapsikohtaisesti varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen toteuttamista. (Stakes 2005, 9.)

17.3 Perehdyttämiskansioon liitettävä Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Perusteiden tavoite
Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa, ohjata sisällöllistä kehittämistä ja luoda osaltaan edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiselle yhdenmukaistamalla toiminnan järjestämisen perusteita. Tavoitteena on myös lisätä varhaiskasvatushenkilöstön ammatillista tietoisuutta, vanhempien osallisuutta lapsensa varhaiskasvatuksen palveluissa ja moniammatillista yhteistyötä sellaisten eri palvelujen kesken, joilla tuetaan lasta ja perhettä ennen lapsen oppivelvollisuuden alkamista. (Stakes 2005, 7.)

Vasu ja perhepäivähoito
Perhepäivähoidon ammattikäytäntöjen kehittämisen kannalta vasun avulla on luontevaa osoittaa hoitomuodon vahvuudet laadukkaan varhaiskasvatuksen tarjoajana. Varhaiskasvatuksen toimintaa ja käytännön toteutumista ohjaavat seuraavat periaatteet. (Parrila 2005, 57.)

Lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi.

Henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistämisessä keskeistä on, että jokaisen lapsen yksilöllisyyttä kunnioitetaan. Henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistämisellä luodaan perusta sille, että kukin lapsi voi toimia ja kehittyä omana ainutlaatuisena persoonallisuutenaan.

Toiset huomioon ottaminen ja välittäminen

Toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistaminen tarkoittaa kasvatuspäämääränä sitä, että jokainen lapsi oppii ottamaan muita huomioon ja välittämään toisista. Lapsi suhtautuu myönteisesti itseensä, toisiin ihmisiin, erilaisiin kulttuureihin ja ympäristöihin.

Itsenäisyyden asteittainen lisääminen

Itsenäisyyden asteittainen lisääminen kasvatuspäämääränä tarkoittaa sitä, että lapsi edellytystensä mukaisesti kykenee huolehtimaan itsestään ja läheisistään sekä tekemään elämäänsä koskevia päätöksiä ja valintoja. Lapsi saa iloita oppiessaan huolehtimaan itsestään ja hän saa luottaa omaan osaamiseensa. Hän saa oppia omatoimisuutta niin, että tarpeellinen huolenpito ja turva ovat kuitenkin koko ajan lähellä.

Hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus

Varhaiskasvatus toteutuu kokonaisuutena, jossa hoito, kasvatus ja opetus nivoutuvat toisiinsa. Nämä varhaiskasvatuksen ulottuvuudet painottuvat eri tavoin eri-ikäisillä lapsilla. Samoin niiden merkitys vaihtelee erilaisissa tilanteissa. Mitä pienempi lapsi on, sitä suurempi osa kasvattajan ja lapsen vuorovaikutuksesta tapahtuu hoitotilanteissa. Ne ovat myös kasvatuksen, opetuksen ja ohjauksen tilanteita, joilla on merkitystä sekä lapsen yleiselle hyvinvoinnille että oppimiselle. Hyvällä hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudella voidaan edistää lapsen myönteistä minäkäsitystä, lapsen ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja sekä ajattelun kehittymistä.

Kasvattaja varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuksen keskeinen voimavara on ammattitaitoinen henkilöstö. Laadukkaan varhaiskasvatuksen kannalta on olennaista, että koko kasvatusyhteisöllä ja jokaisella yksittäisellä kasvattajalla on vahva ammatillinen osaaminen ja tietoisuus.

Kasvattajan työssä on tärkeää tiedostaa oma kasvattajuus ja sen taustalla olevat arvot ja eettiset periaatteet. Oman työn pohtiminen ja arviointi auttavat kasvattajaa toimi-

maan tietoisesti eettisesti ja ammatillisesti kestävien toimintaperiaatteiden mukaisesti. Kasvattajalta edellytetään sitoutuneisuutta, herkkyyttä ja kykyä reagoida lapsen tunteisiin ja tarpeisiin. Kasvattajat mahdollistavat aikuisten ja lasten yhteisössä hyvän ilmapiirin, jossa lapset voivat kokea yhteenkuuluvuutta ja osallisuutta. Kasvattajat vaalivat lapsen ystävyyssuhteiden ja hoito- ja kasvatussuhteiden jatkuvuutta.

Lapsi saa toimia itselleen ominaisin tavoin.

Leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella. Kun kasvattajat toimivat ja keskustelevat yhdessä lasten kanssa sekä havainnoivat lasten toimintaa, heille avautuu kanava lasten ajatteluun ja maailmaan. Kansiosta löytyy vinkkejä käytännön toimintaan lasten kanssa.

Lapselle ominaiset toiminnan tavat otetaan huomioon toiminnan suunnittelussa ja toteutuksen muodoissa ja ne ohjaavat kasvattajayhteisön tapaa toimia lasten kanssa. Niissä toteutuvat kielen merkitys, sisällölliset orientaatiot ja lapsen oppiminen.

Kielellä on keskeinen merkitys lapsen kasvuprosessissa.

Kieli tukee lapsen ajattelutoimintojen kehitystä ja kommunikaation kehitystä merkitysten välittäjänä. Kielen tehtävä ajattelutoimintojen tukena korostuu lapsen kasvaessa, jolloin se liittyy ongelmanratkaisun, loogisen ajattelun ja kuvittelun alueille. Kielen hallintaan liittyvät valmiudet ovat perustana oppimisvalmiuksille. Leikillä ja saduilla on varhaislapsuudessa erityinen merkitys lapsen kielen kehitykselle ja maailmankuvan syntymiselle. Aluksi pieni lapsi ilmaisee aikomuksiaan kokonaisvaltaisesti elein, ilmein ja liikkeiden avulla. Pieni lapsi tarvitsee lähelleen kasvattajan, joka tuntee lapsen yksilöllisen tavan kommunikoida.

Lapsen oppimisen iloa vaalitaan.

Lapsi on synnynnäisesti utelias, hän haluaa oppia uutta, kerrata ja toistaa asioita. Oppiminen on lapselle kokonaisvaltainen tapahtuma. Lapsi harjoittelee ja oppii erilaisia taitoja, ja kohdatessaan uusia asioita lapsi käyttää oppimisensa apuna kaikkia aistejaan. Toimiessaan vuorovaikutuksessa ympäristön ja ihmisten kanssa lapset liittävät asioita ja tilanteita omiin kokemuksiinsa, tuntemuksiinsa ja käsiterakenteisiinsa. Lapsi oppii parhaiten ollessaan aktiivinen ja kiinnostunut. Toimiessaan mielekkäällä ja merkityksellisellä tavalla lapsi voi kokea oppimisen ja onnistumisen iloa.

Kasvattaja kuuntelee lasta ja antaa lapselle mahdollisuuksia tehdä aloitteita, valita toimintojaan, tutkia, tehdä johtopäätöksiä ja ilmaista ajatuksiaan. (Stakes 2005, 13–25.)

Kasvattajayhteisöllä on yhteinen etiikka ja toimintakulttuuri.

Eettisten periaatteiden tarkoituksena on tukea lastenhoitoalan ammateissa toimivien päivittäistä työntekoa. Eettisten periaatteiden lähtökohtana on ihmisen kunnioittaminen. Ihmisarvoa tulee kunnioittaa riippumatta sukupuolesta, iästä, uskonnosta, alkuperästä, mielipiteistä tai kyvyistä (Suomen lastenhoitoalan liiton www-sivut.) Perhepäivähoitaja toimii työssään esimiehen ja tiimin kanssa sovittujen sääntöjen mukaisesti.

Toiminta perustuu kasvatuskumppanuuteen ja vanhempien osallisuuteen.

Kasvatuskumppanuudella varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa.

Tämä edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista. Varhaiskasvatuksen toiminta on lapsen tarpeista lähtevää, jota ohjaa lapsen edun ja oikeuksien toteuttaminen. Kasvatuskumppanuudessa on kysymys paitsi vanhempien ja henkilöstön asennoitumisesta yhteiseen kasvatustehtävään myös sen konkreettisesta organisoinnista ja sopimisesta molemmille osapuolille sopivalla tavalla. Vanhemmille järjestetään mahdollisuuksia kasvatuskeskusteluihin paitsi oman lapsen osalta myös yhdessä muiden vanhempien ja koko henkilöstön kanssa. Kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena on myös edistää vanhempien keskinäisen yhteistyön muotoja ja tapoja.

Kasvatuskumppanuuden yhtenä tavoitteena on tunnistaa herkästi ja mahdollisimman varhain lapsen jollakin kasvun, kehityksen tai oppimisen alueella mahdollinen tuen tarve ja luoda yhteistyössä lapsen vanhempien kanssa yhteinen toimintastrategia lapsen tukemiseksi. (Stakes 2005, 31–32.)

Lasten erityisen tuen tarpeesta huolehditaan.

Lapsi voi tarvita tukea fyysisen, tiedollisen, taidollisen tai tunne-elämän tai sosiaalisen kehityksen osa-alueilla eripituisia aikoja. Tuen tarve voi syntyä myös tilanteessa, jossa lapsen kasvuolot vaarantavat tai eivät turvaa hänen terveyttään tai kehitystään.

Lapsen tuen tarvetta arvioitaessa olennaista on tunnistaa ja määritellä lapsen yksilölliset toimintamahdollisuudet eri ympäristöissä ja erilaisissa kasvatuksellisissa tilanteissa sekä niihin liittyvät tuen ja ohjauksen tarpeet.

Tärkeää on myös luoda tuen suunnittelun pohjaksi kokonaiskuvaa lapsesta, hänen vahvuuksistaan ja häntä kiinnostavista ja innostavista asioista. Tarvittaessa arvioinnin tueksi hankitaan lapsen tuen kannalta tarkoituksenmukaisen asiantuntijan lausunto, mutta varhaiskasvatuksen tukitoimet lapselle aloitetaan heti kun tuen tarve on havaittu. Tavoitteena on ennaltaehkäistä lapsen tuen tarpeen kasautumista ja pitkittymistä.

Tuki järjestetään mahdollisimman pitkälle yleisten varhaiskasvatuspalvelujen yhteydessä siten, että lapsi toimii ryhmän jäsenenä muiden lasten kanssa ja hänen sosiaalisia kontaktejaan ryhmässä tuetaan. Varhaiskasvatuksen tukitoimina lapsen fyysistä, psyykkistä ja kognitiivista ympäristöä mukautetaan lapselle sopivaksi eriyttämällä, perustaitojen harjaannuttamisella sekä lapsen itsetunnon vahvistamisella. Kuntouttavia elementtejä ovat esim. struktuuri, hyvä vuorovaikutus, lapsen oman toiminnan ohjaus ja ryhmätoiminta.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan sisällytetään lapsen tuen tarpeen määrittely ja tuen järjestäminen. (Stakes 2005, 35–36.)

Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset

Eri kieli- ja kulttuuritaustaisilla lapsilla tarkoitetaan tässä sekä saamelaisia, romaneja ja viittomakielisiä että maahanmuuttajataustaisia lapsia. Kulttuurivähemmistöihin kuuluvilla lapsilla tulee olla mahdollisuus kasvaa monikulttuurisessa yhteiskunnassa oman kulttuuripiirinsä ja suomalaisen yhteiskunnan jäseniksi. Varhaiskasvatus järjestetään tavallisten varhaiskasvatuspalvelujen yhteydessä siten, että lapsi kuuluu lapsiryhmään ja hänen sosiaalisia kontaktejaan ryhmässä tuetaan.

Vastuu lapsen oman äidinkielen ja kulttuurin säilyttämisestä ja kehittämisestä on ensisijaisesti perheellä. Varhaiskasvatuksessa lasta rohkaistaan käyttämään omaa äidinkieltään. Vanhempien ja lapsen äidinkielisen kasvuympäristön tietoa ja osaamista hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan oman äidinkielen tukemisessa myös varhaiskasvatuksessa. (Stakes 2005, 39.)

Varhainen puuttuminen

Varhainen puuttuminen ja nopea auttaminen ovat avainasemassa ennaltaehkäistäessä

vakavampien ongelmien syntymistä. Perhepäivähoitajan tulee aina ottaa yhteyttä esimieheen, jos hän havaitsee tai huomaa lapsen kehityksessä, hyvinvoinnissa, huolenpidossa tai turvallisuudessa puutteita, toisin sanoen herää huoli lapsesta. Yhteistyössä esimiehen kanssa pohditaan lapsen erityisen tuen tarvetta ja esimies ottaa yhteyttä tarvittavan tuen järjestäjään. (Vuokko henkilökohtainen tiedonanto 30.3.2011.)

LAPSEN HENKILÖKOHTAINEN VARHAISKASVATUSSUUNNITELMA JA IKÄKAUSILOMAKKEET

Lomakkeiden käytön ohjeistus

Vihreä lomake: *Lapsen yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma* täytetään uudelle lapselle hänen aloittaessaan päivähoidon. Keskustelutilaisuudessa on aina ohjaaja paikalla. Suunnitelma päivitetään tarvittaessa samalla kun käydään ikäkausikeskustelu.

Vaaleanpunainen: *Alle 2 – vuotiaan varhaiskasvatussuunnitelma*
Vaalean keltainen: *2 – vuotiaan varhaiskasvatussuunnitelma*
Liila: 3 – *vuotiaan varhaiskasvatussuunnitelma*
Oranssi: 4 – *vuotiaan varhaiskasvatussuunnitelma*
Sininen: *5 – vuotiaan varhaiskasvatussuunnitelma*
Keltainen: *6 – vuotiaan varhaiskasvatussuunnitelma*

Lomake annetaan kotiin täytettäväksi (1+- kk syntymäpäivästä), sen jälkeen hoitaja täyttää oman osuutensa ja sitten käydään hoitopaikassa keskustelu hoitajan ja vanhempien kanssa-

Tarkistakaa vanhemmilta lapsen neuvola-aika ja terveydenhoitajan nimi.

4 – vuotiaan lomake lähetetään *heti* (kun vanhemmilta lupa ja allekirjoitus) toimistoon, mistä ohjaajat toimittavat sen neuvolaan. Muista lapsista ohjaaja lähettää lo-

makkeet neuvolaan vain, jos hoitajalla tai vanhemmilla herää huoli. Neuvolan kommenteille varattu lisäsivu liitetään silloin mukaan.

5 – vuotiaalle KELTO tekee tarvittaessa kehun, josta yhteenveto 5 – vuotisneuvolaan.
5 – vuotiaan lomaketta ei lähetetä neuvolaan. Keskustelu sinisen lomakkeen pohjalta kuitenkin käydään. Kehu -yhteenveto käydään tarvittaessa läpi, silloin kelto mukana.

6 – vuotiaan lomake täytetään niille lapsille, jotka kevään aikana, ennen eskariin siirtymistä täyttävät kuusi vuotta.

Kaikki **alkuperäiset kaavakkeet toimitetaan aina ohjaajalle toimistolla säilytettäväksi**. Hoitajat saavat kaavakkeista kopiot.

Kun **lapsi jää hoidosta pois, hoitaja antaa kopiot vanhemmille tai ne toimitetaan toimistolle tuhottavaksi.** (Sastamalan kaupungin intranet-sivut.)

17.3.1 Perehdyttämiskansioon liitettävää tietoa lapsen kielellisestä kehityksestä

Kielellinen kehitys perustuu hermostolliseen kehitykseen. Kielen kehityksessä on kolme merkittävää siirtymävaihetta:

1) toisen ikävuoden lopulla: sanojen ja perussanaston omaksuminen, lapsi ymmärtää että sana on esineen symboli

2) kolmannen ikävuoden lopulla: yksittäisten sanojen yhdistäminen lauseiksi

3) kolmantena – neljäntenä ikävuotena: yksinkertaisista lauseista siirtyminen suhteita ilmaiseviin monimutkaisempiin lauseisiin

4) 7-vuotiaalla kieli palvelee ajattelua ja kommunikointia muiden kanssa. Vasta seitsemännen ikävuoden jälkeen nämä kielen tehtävät eriytyvät toisistaan: lapsi rajoittaa puheensa siihen, mitä hän haluaa viestiä muille.

12- 18 kk	Ymmärtää lyhyitä lauseita Sanoo yhden tai useamman merkitsevän sanan
1,5 – 2 v	Hakee esineitä kehotuksesta Noudattaa yksinkertaisia ohjeita ja kehotuksia Nimeää kuvasta tuttuja esineitä

2 - 2,5v	Käyttää kahden sanan lauseita Kysyy Mikä? Missä?
2,5 - 3 v	Puhuu lauseita Noudattaa kaksiosaisia ohjeita Kysyy Miksi?
4 v	Puhe selvää ja ymmärrettävää Kyselee Mitä? Milloin? Kertoo kuvasta yksityiskohtia
5 v	Kertovaa puhetta Noudattaa kolmiosaisia ohjeita

Kielellinen kehitys on riippuvainen :

1) vuorovaikutuksesta:
   - ✓ sanojen oppimisessa, kielen tulkinnassa
   - ✓ aikuisen antama kielellinen malli tärkeä
   - ✓ antaa sanoille laajempia merkityksiä, aikuinen esittää kertomusta tukevia ja ymmärrystä lisääviä kysymyksiä
   - ✓ antaa malleja kielenkäytöstä erilaisissa tilanteissa
   - ✓ lapsi oppii aikuisen puheesta uusia sanoja ja kieliopillisia seikkoja

2) ympäristöstä:
   - ✓ ympäristön stimuloiva merkitys
   - ✓ hyödynnä ympäristön tarjoamia virikkeitä

Miten tuetaan kielellistä kehitystä:

- ✓ lukeminen ja lorut, omat tarinat, sadut
- ✓ kuvasta kertominen, asioiden ja yksityiskohtien nimeämistä
- ✓ laulaminen
- ✓ keskustelut menneistä tapahtumista ja kuvista
- ✓ lapsen kuunteleminen, vastaaminen, häneltä kyseleminen ja hänelle selittäminen
- ✓ monipuoliset leikit ja virikkeellinen toimintaympäristö

17.3.2 Perehdyttämiskansioon liitettävää tietoa lapsen hienomotoriikasta

Kehityksessä ajankohtaista

1 – 2 vuotias	**3- 4 vuotias**	**5 – 6 vuotias**
* pinsettiote *esineiden koskettelu, työntäminen ja vetäminen, taputtelu, pudottaminen ja irrottaminen *aistien stimulointi tärkeää	*käyttää sujuvasti sormivärejä ja muovailuvahaa * kynä kiinnostaa, piirtelee ja värittää * harjoittelee saksien käyttöä * rakentelee, palapelit (4 – 16 palaa) * pukee nukkea *pukeminen ja riisuminen * ruokailu sujuu jo itsenäisesti	*silmän ja käden yhteistyö jo sujuvaa * keskittyy käsillä toimimiseen *pöytätason tehtävät kiinnostavat *käyttää välineitä valmistamiseen, leikkaa ja vasaroi, kopioi, jäljentää * käyttää erilaisia materiaaleja * yksityiskohdat piirustuksissa *leikkii tekemillään tuotoksilla •

Miten voit lasta tukea:

- Isolle paperille maalaaminen: sormivärit, kämmenellä, myös isolla pensselillä, suihkepullolla
- Paperin repiminen ja leikkaaminen (tarjoa eri vahvuista paperia), liimaaminen
- Isolle paperille piirrettyjen ratojen (esim. kuviteltu autorata, vuoristorata) seuraaminen kynällä / väriliidulla / pensselillä
- Kuvioiden jäljentäminen, puolivalmiiden kuvioiden jatkaminen
- Paperin taittelut
- Paperin pistelyt: lapsi tekee pistelemällä kuvioita paperiin (alle vaahtomuovia tai styroxia), ikkunaa tai värillistä paperia vasten kuviot näkyviin
- Eri kokoisten lelujen ja tavaroiden käsittely , isot pahvilaatikot ja palikat sekä niistä rakentelu
- Rakenteluleikit, palikat, legot (isommilla myös mallin mukaan)
- Pyykkipoikien käsittely

- Narun / langan punomista ja sormivirkkausta, pujottelua (esim. pahvinen pujottelukenkä, naulataan nupeja / nauloja alustalle ja lapsi pujottelee erivärisiä lankoja naulojen väliin)
- Postikorteilla pelaaminen: pakan sekoittaminen ja jakaminen, huiskutusleikit
- Muistipelikortit, noppapelit
- Vesileikit: nuken vaatepyykki / lelujen peseminen, erikokoisia, muotoisia ja painoisia esineitä, ruiskuja ja vesipyssyjä
- Sählyn, jääpallon tai – kiekon pelaaminen
- Rytmitaputukset ja hyppyleikit
- Ompelukuvat
- Esineiden tunnusteluleikit
- Pukeutumisleikit, kotileikit, nukkekodit ja eläinleikit
- Sorminuket, käsinuket
- Taskulamppuleikit
- Pallopelit: pallon heitto maaliin, koriin, laatikkoon, kiinniottaminen ja potkaiseminen erikokoisilla palloilla. Kevyet mailat, ilmapallot tai vaahtomuovipallot. Pallon voi myös riipustaa kattoon tai salkoon. Keilaaminen.
- Ilmapallolla: kuljetus kämmenellä, pompottamalla kevyesti, pompottamalla kovaa ja juosten, kuljettaminen kärpäslätkällä tai pompottaminen kärpäslätkällä
- Lapsi mukaan arjen askareisiin: lelujen kerääminen, pikku siivousaskareet, tiskausta jne.

MAALAUSTEKNIIKOITA (vesiliukoiset värit, siveltimet, vesiväripaperi)

Musiikkimaalaus: Kasetilta, levyltä kuuluu erilaista musiikkia (iloista, surullista, reipasta, hidasta jne.). Lapset maalaavat samanaikaisesti isoilla siveltimillä tai sormilla. Voidaan maalata myös yhdessä isolle paperille. Tuokion jälkeen katsellaan, millaisia muotoja ja värivalintoja tehtiin, miltä musiikki oli kuulostanut.

Laveeraus: Paperin pinta kastellaan ensin märäksi (isolla siveltimellä), märälle pinnalle maalataan vesi- tai sormiväreillä.

Lankatekniikka: Pätkä villalankaa värjätään märässä vesivärinapissa. Paperiarkki taitetaan keskeltä poikkisuunnassa kahtia, värjätty lanka lasketaan taitoksen sisälle halutulla tavalla kiemuraiseksi (pieni pätkä villalangasta jää paperitaitoksen ulkopuolelle, jotta sen voi vetää pois). Paperitaitos lankoineen asetetaan esim. puhelinluettelon väliin, toisella kädellä painetaan kevyesti puhelinluetteloa ja samanaikaisesti lanka vedetään paperin välistä pois, näin syntyneitä kuvioita voidaan työstää eteenpäin, esim. onnittelukortti.

Roiskemaalaus: Hammasharja kastellaan vesivärissä. Peukalolla rapsutellaan harjaksia paperin päällä (paperi täyttyy roiskepisaroista).

Puhallusmaalaus, valutusmaalaus: Suurikokoisia läiskiä voidaan puhaltaa tai valutella roikottamalla paperia eri suuntiin.

Maalaus rypistetylle paperille: Paperille maalataan vesi- tai sormiväreillä, sitten paperi rypistetään. Myös toisin päin, ensin paperi rypistetään ja sitten maalataan rypistetylle pinnalle.

Sokkomaalaus: Pään ympärille sidotaan huivi, lapsi maalaa sokkona.

Varvasmaalaus: sivellin varpaiden väliin, lapsi maalaa varpailla.

Sivellin suussa: lapsi maalaa sivellin suussa, käsiä ei käytetä. Sokko-, varvas- ja sivellin suussa - maalaus voi olla ”höpsöttelytaidetta”, sopii hyvin myös ’erilaisuus-teemaan (vammaisuus) tai ’minä itse- teemaan (oman kehoskeeman hahmottaminen).

Kylpyammeessa maalausta: (vesi-, sormivärit, luonnon savi) Lapsilta riisutaan kaikki vaatteet, ja he saavat sotkea ja maalata vapaasti niin kylpyammetta, kaakelisiniä kuin itseäänkin (pinnat helppo puhdistaa vesisuihkulla leikin jälkeen), erittäin hyvä keino antaa lapsen purkaa erilaisia tunteita.

Taikamaalaus: Kynttilällä, vahaliidulla kuvioita paperille, maalataan vesiväreillä päälle, jolloin vahaliitukuviot nousevat näkyville (esim. ’pakkasen piirtämiä kuvioita ikkunaruutuun, huurteinen puu’).

Kuplamaalaus: Ohuen maalin sekaan laitetaan astianpesuainetta (viilipurkissa). Maali vaahdotetaan esim. mehupillillä puhaltaen. Paperi painetaan varovasti värillisen vaahdon päälle ja käännetään kuivuman.

Luottamusmaalaus: Pahvista tehdään sapluuna (halutun kuvion muotoinen aukko), joka asetetaan paperin päälle. Aukko tuputetaan peite- , sormi- ym. väriin kastetulla superlon-tupolla. Näin voidaan valmistaa vaikkapa tapettiboordia.

Kivimaalaus: Luontoretkellä kerätään eril. kiviä, pestään ja kuivatetaan, kivien pinta maalataan (sormivärit, askartelumaali), maalin kuivuttua voidaan silkkipaperista, tarlataanista, piipunrassista liimata siipiä, tuntosarvia yms.

Painanta: Puiden ja pensaiden lehtiä maalataan, lehden maalattu puoli painetaan paperille (kangasvärillä myös kankaalle). Leimasimena kämmen, jalkapohja, lankarulla, peruna, korkki ym. Kohokuvioinen esine esim. peruna halkaistaan kahtia, toiselle puoliskolle kaiverretaan kohokuvio, kuvio kastellaan värissä ja painetaan paperille.

Ikkunamaalaus: Sormivärien sekaan laitetaan muutama tippa Fairya, maalauspintana käytetään ikkunaa (voi toimia taustana muille askarteluille).

Spray-maalaus: Tarvitset Erikeeper-liimaa, kartonkia ja kulta- tai hopeaspraymaalia. Leikkaa halutun kokoinen pala kartonkia, valuta kartongin pinnalle liimaa (hahmottele erilaisia kuvioita), anna liiman kuivahtaa. Ravista spray-maali hyvin, suihkauta maalia liimakuvin päälle, näin saat aikaan mm. hienoja joulukortteja.

PIIRUSTUSTEKNIIKOITA (vahaliidut, hiili, lyijykynä, tussit, piirustuspaperi)

Raapepiirustus: Paperin pinta väritetään kokonaisuudessaan vahaliidulla (kirkkaat värit). Mustalla vahaliidulla väritetään päälle. Puutikulla tai sukkapuikolla raaputetaan väripintaa. Näin saadaan vaikkapa ilotulitusta öisellä taivaalla, elosalamoita.

Hankauspiirustus: Piirustuspaperin alle asetetaan kolikko tai muu kohokuvioita sisältävä esine. Vahaliidulla tai puuvärillä hangataan paperin pintaa, jolloin esine kohopintoineen tulee esiin.

Satupiirustus: Hoitaja lukee satua, lapset samanaikaisesti piirtävät kuulemansa sadun perusteella.

Reliefipiirustus: Folio- tai tinapaperille piirretään kuvioita tylsällä kynällä (pehmeän alustan päällä).

Kalvopiirustus, -maalaus: Pohjana piirtoheitinkalvo, välineinä vesi- tai spriiliukoiset tussit, ruokaöljy, Erikeeper. Kalvon läpi voidaan piirtää ja värittää kuvia vaikkapa värityskirjasta, kalvo voidaan kiinnittää ikkunaan.

Varjopiirustus: Esimerkiksi diaprojektorilla heijastetaan varjokuva seinälle, lapset piirtävät varjokuvan seinään kiinnitetylle paperille. Hoitopaikan lapsista voidaan piirtää profiilikuvat tällä menetelmällä

YMPÄRISTÖTAIDETTA

Maalausta talvella: Lumiveistokset maalataan, koristellaan sormiväreillä.

Värikkäät lumilyhdyt: Tyhjät maitopurkit täytetään vedellä, johon sekoitettu väriä. Annetaan jäätyä pakkasessa, maitopurkki poistetaan ja jäisistä ’tiilistä’ sommitellaan pihalle lyhty.

Luonnonmateriaalien käyttö pihalla rakenteluun: Oljet, risut, oksat, riu’ut, kävyt ja kivet lumimajojen, laavujen, abstraktin taiteen luomiseen.

Tilataideteokset, installaatiot: esim. arkipäiväisten käyttöesineiden käyttö rakentelussa/sommittelussa: pyörätelineet, lehtiharavat, purkit, tynnyrit, ämpärit, ”turvalliset koneenosat”, varaosat.
Katutaidetta: Liiduilla väritetään kuvioita pihakiveykseen, asfalttiin.

Kivikauden taidetta: Katsotaan lasten kanssa kirjoista kuvia kivikauden luolamaalauksista ja kalliomaalauksista, mietitään, miksi kivikauden ihminen niitä maalasi, maalataan itse punaisella liidulla kuvia kiveen.

MUOTOILUTEKNIIKOITA

Taikataikina: 2 kahvikuppia vehnäjauhoja, 1 kahvikuppi suolaa, 1 dl vettä, öljyä muutama tippa, haluttaessa karamellivärejä.
Esimerkiksi tyhjiä shampoo-, nestesaippua- tai muita muovipulloja päällystetään taikataikinalla, muotoillaan erilaisia olentoja pullon muotoja hyödyntäen. Muotoiluvaiheessa voidaan kiinnittää silmiä, neniä, häntiä ym. Kuivuu huoneenlämmössä. Voidaan kuivattaa myös uunissa, mikäli figuuri koostuu pelkästä taikinasta. Kuivunut työ voidaan maalata esim. vesiväreillä ja lakata.

Savi: Tarkoitettu esimerkiksi esineiden, astioiden ja muottien valmistamiseen. Kuivuu huoneenlämmössä, poltto kotiuunissa 120 astetta / 0,5 h. Koristelu vesivärillä tai askartelumaalilla. Luonnonsavea ei voi polttaa.

Cernit-massa: Muotoiltu esine kovetetaan sähköuunissa 100–130 asteessa, kovetusaika 5-30 min. esineen koosta riippuen. Ei voi värittää tai maalata, valmiiksi värjättyä. Käytön jälkeen kädet pestävä huolellisesti, ei saa nuolla eikä maistaa! Sopii pienten esineiden valmistukseen (äidille koru).

Kipsi: Kipsijauhe, vesi, muotit. Kipsi voidaan myös kovettaa maitopurkissa, hieman kovettunutta ’tiiltä’ työstetään veitsillä, nauloilla.

Das-massa, Darwi-massa: Valkoista, itsekseen kuivuvaa valmismassaa, voidaan maalata ja lakata.

Paperimassa: Voidaan tehdä esimerkiksi veistoksia, reliefit, naamarit. Valmistusohje: tapettiliisterijauhe ja vesi sekoitetaan hyvin astiassa. Liisteriin lisätään koko ajan vatkaten pieneksi silputtua sanomalehtipaperia (tai ekovillaa) kunnes massasta tulee riittävän kankeaa. Massan annetaan imeytyä jonkin aikaa. Veistokset tarvitsevat rungon (esim. rautalangasta, kanaverkosta, vessapaperihylsyistä, muovipurkeista), jonka

ympärille massasta muotoillaan haluttu kokonaisuus. Veistos kuivuu huoneen lämmössä muutaman päivän ajan. Kuivunut työ maalataan.

Sahajauhomassa: Sahanpuru, liisteri ja vesi (sahanpurun asemesta voidaan käyttää myös selsoff-silppua).

Silkkipaperimassa: Liisteri, vesi ja silkkipaperiarkit, saadaan erittäin hienoa massaa.

17.3.3 Perehdyttämiskansioon liitettävää tietoa lapsen motorisesta kehityksestä 1-4-vuotiaana

Missään muussa iässä ihminen ei omaksu yhtä suurta määrää uusia taitoja yhtä lyhyessä ajassa kuin ensimmäisten neljän vuoden aikana. Lapsella on suuri liikkumisen tarve ja halu täydentää ja harjoitella vastaopittuja taitojaan. Tähän meidän kasvattajien tulisi antaa mahdollisuuksia.
Pienellä lapsella (1-2 v.) kehittyminen alkaa omaan vartaloon tutustumisella. Liikuttamalla vartaloaan, käsiään ja jalkojaan lapsi oppii erottamaan itsensä ympäristöstä. Oppiminen tapahtuu liikkeiden ja liikkumisen avulla. Toisena elinvuotenaan lapsi pystyy jo hyvin nauttimaan liikunnan tarjoamista mahdollisuuksista ja siihen tulee antaa mahdollisuuksia niin sisällä kuin ulkonakin. Lapsilla tulisi olla mahdollisuus kävelyyn, lelujen ja tavaroiden vetämiseen ja esineiden kanniskeluun. Ympäristöä järjestelemällä voidaan vaikuttaa paljon lasten leikkeihin ja aktiivisuuteen. Ulkoilu on tärkeää, koska se tarjoaa liikkumisen paremmat mahdollisuudet kuin sisällä olo.

Kolmivuotiaana liikkuminen alkaa muuttua harjoitusten myötä ketterämmäksi. Perusliikkeet ovat kuitenkin vielä hitaita, kömpelöitä ja suuntautumattomia. Lapsille tulee antaa mahdollisuuksia monipuoliseen kokeilemiseen. Virikkeellisen ympäristön merkitys korostuu. Erilaiset liikuntaa aktivoivat lelut ja perhepäivähoitajan ja ryhmän lasten yhteiset pienet liikuntatuokiot tulisi olla osa lapsen päivärytmiä.
Kehityserot ovat suuria lasten välillä. Ohessa **suuntaa antava lista** perusliikkeiden oppimisesta alle 4-vuotiailla lapsilla.

1.Käveleminen

Kävelemistä voi pienten lasten kanssa harjoitella perhepäivähoitajan kotona liikkumalla esim. laululeikkien, lorujen tai musiikin tahdissa. MUISTA! liikunnan harjoittaminen tapahtuu aina leikin muodossa.

- ottaa askelia tuen varassa
- kävelee itsenäisesti
- kävelee piirissä käsi kädessä
- kävelee pysyen rytmissä
- kävelee jonossa
- kävelee taaksepäin, varpaillaan, hiipien
- kantaa kävellessään esineitä
- astuu kävellessään matalan esteen yli

2. Kuperkeikka

Kuperkeikkaa harjoiteltaessa hoitajan tulee kiinnittää huomiota, että lapsen leuka on rinnassa kiinni. Tämä onnistuu hyvin pyytämällä lasta pitämään vaikkapa leukansa alla pientä vaahtomuovipalaa. Avustaminen ei tapahdu selästä työntämällä vaan nostamalla lasta lantiosta.

- kierii aikuisen avustamana pehmeällä alustalla
- kierii itsenäisesti
- kierii yhtäjaksoisesti kädet vartalon jatkeena
- harjoittelee kuperkeikkaa aikuisen tukemana

3. Kiipeäminen

Lapset haluavat yleensä kävelemään opittuaan nopeasti päästä myös ylöspäin. Kiipeämiseen pitäisi antaa turvallisia mahdollisuuksia.

- kipeää pienelle esteelle ja esteeltä alas
- kiipeää puolapuille

4. Riippuminen, heiluminen, keinuminen

Riippumiseen ja heilumiseen harjoittelemiseen tarjoavat luontaisen paikan erilaiset kiipeilytelineet.

- riippuu hetken aikuisen riiputtamana
- riippuu hetken tangossa, jossa yltää varpaillaan alustaan
- heilunta pienellä vauhdilla
- keinuu istualtaan keinussa
- ottaa vauhtia keinuessaan istuallaan

5. Juokseminen

- juoksee vapaasti kaatuilematta
- juoksee kaatuilematta mutkittelevalla radalla
- juoksee ryhmässä (ei kuitenkaan samaa tahtia)
- pysäyttää vauhdin kaatumatta
- muuttaa merkistä suuntaa

6. Hyppääminen

Mitä enemmän virikkeitä lapsella on hyppäämiseen lähiympäristössä, sitä enemmän lapsi hyppelee. Hoitaja saa lapset helposti innostumaan hypyistä erilaisten mielikuvien ja tarinoiden avulla.

- tasahyppyjä aikuisen hypittäessä
- hyppää matalalta korokkeelta aikuisen tukiessa
- yhdistää juoksuun hypähtelyjä
- tasahyppyjä paikallaan, eteenpäin, taaksepäin
- oppii joustamaan alas tullessa
- hyppää hetken paikallaan yhdellä jalalla
- hyppää matalan esteen yli
- hyppää tasahypyllä ylöspäin
- oppii laukka-askeleen
- haara-perushyppy

7. Heittäminen, kiinniottaminen, vierittäminen, potkaisu, lyöminen

Erikokoiset pallot ovat taitojen oppimisen kannalta tärkeitä. Suuret ja keveät pallot ovat pienille lapsille sopivia taitojen harjoittelemiseen.

- irrottaa otteensa pallosta ja sysää sen liikkeelle molemmin käsin rinnalta ja pään päältä
- heittää pientä palloa yhdellä kädellä
- tavoittelee käsillään heitettyä palloa
- vierittää palloa myös yhdellä kädellä
- pysäyttää käsillään vieritetyn pallon
- ottaa kiinni ison pallon molemmilla käsillä
- heittää pientä palloa kohti maalia
- potkaisee pallon kohti maalia
- pompottelee palloa
- lyö leijailevaa ilmapalloa ylöspäin

8. Tasapaino

Erilaisia mielikuvia hyväksikäyttäen lapsia on helppo houkutella harjoittelemaan tätä tärkeää taitoa. Ympäristössä löytyy rajattomasti mahdollisuuksia esim. viivat maassa, köydet, puun oksat metsässä, laudat, penkit.

17.3.4 Perehdyttämiskansioon liitettävää tietoa lapsen motorisesta kehityksestä 4 -6 – vuotiaana

Tämän ikäinen lapsi on varsinainen ikiliikkuja ja paljon enemmän liikkeessä kuin aikaisempina vuosina. Leikit muodostuvat usein myös rajuimmiksi. Tähän vilkkauteen kun vielä lisätään vilkas mielikuvitus, tuo se perhepäivähoidossa ahtaissa sisätiloissa suuria haasteita hoitajalle.

Lapsen liikkeet alkavat selvästi kehittyä nopeammiksi ja sujuvammiksi, vaikka monilla lapsilla on vielä selvästi nähtävissä kömpelyyttä liikkeissä. Tässä iässä tulee painottaa edelleen perusliikkeiden runsasta harjoittamista. Alle kuusivuotias elää vie-

lä täysillä leikin maailmassa ja tätä tulee hyödyntää liikuntataitojen oppimisen tukemisessa

1. Juokseminen

- juoksee ryhmän kanssa samaa tahtia
- hallitsee lähdön, pysähtymisen, väistämisen ja kääntymisen

2. Heiluminen, riippuminen

- pystyy riippuessaan ottamaan vauhtia ja heilumaan

3. Hyppääminen

- osaa selvästi ponnistaa
- vauhdin liittäminen ponnistukseen onnistuu
- hyppää yksinkertaisia sarjoja
- harjoittelee hyppäämään hyppynarulla
- yhdistää hypyn juoksuun (juoksu – ponnistus – hyppy)

4. Kieriminen, kuperkeikka

- tekee kuperkeikan itsenäisesti
- tekee useita kuperkeikkoja
- harjoittelee kuperkeikkaa taaksepäin

5. Heittäminen, kiinniottaminen, potkaisu, lyöminen

- harjoittelee juoksun yhdistämistä heittoon (ei vielä yleensä suju)
- heittää pallon ilmaan tai seinään ja ottaa sen kiinni
- lyö kädellä tai mailalla paikallaan olevaan esineeseen
- lyö leveällä lyhytvartisella mailalla liikkuvaan palloon

6. Tasapaino

- seisoo yhdellä jalalla
- tasapainoilee keikkuvan esineen päällä

Tässä iässä lapsi asettaa itselleen koko ajan uusia haasteita ja tutkii samalla omia rajojaan. Saadessaan riittävästi mahdollisuuksia kokeilemiseen lapsi oppii helposti uusia motorisia taitoja; uimaan, ajamaan polkupyörällä, hiihtämään ja luistelemaan.

Esimerkkejä

Liikuntaa sisältävien lorujen avulla kielen opettelemisesta tulee parhaimmillaan liikunnallista leikkiä, joka motivoi lapsia toistamaan opeteltavia asioita.

Liikuntaleikeissä käytettävät välineet ovat hyvä tapa edistää värien ja muotojen oppimista.

Liikuntaleikkien avulla voi opetella helposti esim. käsitteet eteenpäin, taaksepäin, sivuille, hitaasti, nopeasti.

Matemaattisiin käsitteisiin voi helposti tutustua liikkeen avulla. Lukumääriä voidaan opetella hyppäämällä tietty määrä tasahyppyjä tai heittämällä kortissa olevan luvun verran hernepusseja koriin.

Mahdollisuuksia on siis rajaton määrä, meidän aikuisten täytyy vain nähdä liikunta laajemmin kuin pelkästään lapsen motoriikan kehityksen tukijana.

Liikunta on lapselle luonnollisin tapa toimia ja oppia!

(Perhepäivähoidon kehittämisvalikon verven www-sivut.)

17.4 Perehdyttämiskansioon liitettävä osio perhepäivähoitajan työn sisällöstä

Perhepäivähoitajan työtehtävät jakautuvat hoito-ja, huolenpito-, kasvatus- ja yhteistyötehtäviin. Työ on itsenäistä, vastuullista ja monipuolista lasten hoitamista, kasvattamista ja opettamista. Lasten havainnointi on perustana toiminnan suunnittelulle, toteuttamiselle ja arvioinnille.

Yhteistyö, vuorovaikutus ja kohtaaminen perheiden ja muiden yhteistyötahojen kanssa on tärkeä osa hoitajan työtä. Hoitajan työhön liittyy myös olennaisena osana erilaiset valmistelu- ja kodinhoitotehtävät sekä erilaiset kirjaamiset.

Perhepäivähoitajan työn sisältö

- miellyttävän ja rauhallisen hoitoympäristön ja ilmapiirin luominen
- hoitopäivän suunnitteleminen
- toiminnan suunnitteleminen, toteuttaminen ja arviointi
- lasten turvallisuudesta huolehtiminen

- perushoidosta huolehtiminen; säännöllinen rytmi, ruokailujen toteutuminen, riittävä lepo, ulkoilu, retkeily ja luonnossa liikkuminen, pukeminen, riisuminen, siisteyskasvatus, vuoden aikojen seuraaminen
- lasten kasvatuksesta ja opetuksesta huolehtiminen
- leikkitoiminnan suunnitteleminen ja valmisteleminen
- leikin toteuttaminen: leikkitila, leikki- ja toimintavälineet huomioiden lasten ikä- ja kehitystaso, leikkiympäristö, leikin ohjaaminen, leikin havainnointi, leikissä mukana oleminen
- taide, musiikki- ja liikuntakasvatuksen toteuttaminen
- yhteistyö vanhempien kanssa; hoitajaan ja hoitopaikkaan tutustuminen, päivittäiset keskustelut, kasvatuskeskustelut, hoitosopimukset, erilaisten sopimusten tekeminen, lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekeminen, kasvun kansiot, yhteiset juhlat, tilaisuudet ja retket
- yhteistyö ohjaajan kanssa: keskustelut, tapaamiset, tuki ja apu, palautteet, kehityskeskustelut, kotikäynnit, työkokoukset
- yhteistyö hoitajien kanssa; vuorovaikutus, tapaamiset, alueryhmätoiminta, yhteiset juhlat ja retket, kerhotapaamiset, tiimitapaamiset
- yhteistyö muiden tahojen kanssa; alueen päivähoito, seurakunta, erityistyöntekijät
- kodinhoidolliset tehtävät; vaatehuolto, kodin siivoaminen, ruokahuolto, leikkivälineiden huoltaminen, kaupassa käynti, ruoan hankita, esivalmistelut ja ruoan laittaminen
- ammattitaidon ylläpitäminen; koulutuksiin osallistuminen, ammattitutkinto, suunnittelupäivät, muu tiedonhankkiminen, ammattikirjallisuuden lukeminen
- oman fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin turvaaminen; harrastukset, lepo, virkistäytyminen. (Moilanen 2008.)

17.5 Perehdyttämiskansioon liitettävä osio 1 – 6 –vuotiaiden turvallisuudesta

Kotona

- Pidä poissa lapsen ulottuvilta: lääkkeet ja vitamiinit, kemikaalit ja puhdistusaineet, tupakka- ja nikotiinikorvaustuotteet, tulitikut, alkoholi.
- Säilytä pesu- ja puhdistusaineet ja muut kemikaalit alkuperäispakkauksissa.
- Huonekasvit ovat myrkyttömiä.
- Sisäportaissa on: liukuesteet, kaiteet, joiden puolat pystyt ja riittävän tiheässä.
- Portaissa ei juosta eikä leikitä.
- Palovaroitin on joka kerroksessa ja niiden toimivuus tarkistetaan kuukausittain
- Harjoitelkaa yhdessä: tulen kanssa toimimista, kodin sähkölaitteiden käyttöä, veitsien ja työkalujen käyttöä.
- Ikkunoissa on putoamisen estävät ikkunapidikkeet.
- Mattojen alla on liukuesteet.
- WC:n ja kylpyhuoneen ovessa on ulkopuolelta avattava lukko.
- Pidä WC:ssä käytettävät sähkölaitteet lasten ulottamattomissa.
- Hanat ovat termostaatti- ja turvahanoja.

Makuuhuone, rattaat ja hoitohuone

- Pinnasängyn pinnat ovat riittävän lähellä toisiaan, eikä lapsi saa päätään niiden väliin.
- Lastensängyssä on laita.
- Käytä rattaissa turvavaljaita/-vöitä.

Keittiö

- Varmista aina lapselle tarjottavan ruoan ja juoman lämpötila ennen ruokailua.
- Syöttötuoli on tukeva eikä lapsi pääse nousemaan siinä seisaalleen.

- Pidä silmällä lasta kun hän istuu syöttötuolissa.
- Pidä keittiön tasoilla olevat kuumat, terävät ja painavat esineet lapsen ulottumattomissa.
- Keittiön teräviä esineitä sisältävissä laatikoissa on turvasulkimet.
- Suojaa lieden katkaisimet ja estä lapsen kurkottelu liedelle esim. liesisuojan avulla.

Liikenteessä

- Autossa lapsi matkustaa aina turvavyöt kiinnitettyinä turvavyöistuimessa tai istuinkorokkeella.
- Pyöräillessä lapsella on pyöräilykypärä päässään.
- Lapsen vaatteissa on heijastin.
- Lisänäkyvyyttä tarvittaessa heijastinliiveillä.
- Opeta lapselle, miten liikenteessä liikutaan turvallisesti.
- Asuinalueella on riittävän alhainen nopeusrajoitus

Piha

- Pihan leikkivälineet (keinut, kiipeilytelineet jne.) ovat turvallisia ja tarkastettu säännöllisesti.
- Lasten leikkipaikka on suojassa liikenteeltä.
- Lapsella on vaatteet, jotka eivät takerru leikkivälineisiin (esim. hupussa ei nyörejä).
- Pyöräilykypärä päässä ei leikitä leikkivälineissä.
- Lapsen kanssa on sovittu, missä hän saa liikkua ulkoillessaan.
- Lapsella on liikuntaharrastuksen mukaiset varusteet.
- Lapsi käyttää suojavarusteita luistelussa, laskettelussa, rullaluistelussa, -lautailussa jne.
- Trampoliinilla hypitään yksi kerrallaan. Trampoliinin ympärillä on turvaverkko.
- Suojaa lapsi auringolta.

- Älä jätä lasta pihalle ilman valvontaa.
- Tyhjennä pihan vesiastiat ja -altaat. Lapsi voi hukkua muutaman sentin syvyiseen veteen.

Lelut

- Tarkista lelujen iänmukainen soveltuvuus.
- Lapsen leluissa ei ole: pieniä, irtoavia osia, naruja tai hihnoja, pieniä kuulia, palloja tai magneetteja.
- Tarkista lelujen kunto säännöllisesti ja poista rikkoutuneet.

Ensiapu

- Kotipuhelimen lähellä tai kännykässä on: yleinen hätänumero 112,
- Myrkytystietokeskuksen numero: 09 471 977.
- Lapsi osaa pyytää aikuisen apua hätätilanteessa ja tietää hätänumeron 112.
- Varmista, että kodin ensiapuvarustus on riittävä.
- Apua saa apteekista tai neuvolasta.

Muuta

- Ole tietoinen, missä lapsi on ja mitä hän tekee.
- Opeta lapselle muista välittämistä ja positiivisia turvallisuusasenteita.
- Kuuntele lasta. Ole kiinnostunut hänen tunteistaan ja ajatuksistaan. Lapsi kokee, että hän voi kertoa huolensa ja murheensa.
- Lapsi saa nauttia säännöllisesti hellittelystä, läheisyydestä ja yhdessäolosta.

Tarkastele kotiasi lapsen silmin. Laskeudu alas ja katso, mitä kiinnostavaa osuu lapsesi ulottuville. Mitä isot edellä, sitä pienet perässä! Muista, että asenteiden oppiminen alkaa varhain. Opettele hätäensiaputaidot! Aikaa toimia voi olla vain muutama hetki, jolloin on tärkeää tietää mitä tehdä. (Kotitapaturman www-sivut 2011.)

17.5.1 Perehdyttämiskansioon liitettävä luettelo lapsiin liittyvistä riskeistä päivähoidossa

- lapsen kokemattomuusuhat
- lapsen luovuttaminen hakijalle
- lasten sairaudet ja tapaturmat
- lasten lääkintä
- hygienia
- lasten ulkoilu
- liikkuminen lasten kanssa
- päiväretket
- lapsen katoaminen
- lelut, leikkikenttävälineet

(Kotitapaturman www-sivut 2011.)

17.6 Perehdyttämiskansioon liitettävä Tervetuloa päivähoitoon-opas lasten vanhemmille

Ohjattu perhepäivähoito

Kunnallinen perhepäivähoito on ohjattua päivähoitoa, jossa perhepäivähoitaja suorittaa lapsen hoito- ja kasvatustyötä omassa kodissaan, lasten kotona tai muissa perheenomaisissa olosuhteissa.

Perhepäivähoitajien esimiehenä toimii varhaiskasvatuksen aluejohtaja.
alue: varhaiskasvatuksen aluejohtajan nimi
E-mail: etunimi.sukunimi@sastamala.fi
Ohjaajaan voi ottaa yhteyttä kaikissa hoitosuhdetta koskevissa asioissa.
Hoitopaikkaan tutustuminen. Ennen hoitosuhteen alkua vanhemmat käyvät lapsen kanssa tutustumassa uuteen hoitopaikkaan. Tutustumisajat sovitaan hoitajan kanssa.

Kasvatuskumpanuus. Vanhempien ja hoitajan välinen yhteistyö on hoito- ja kasvatustyön perusta. Yhteistyökäytännöistä sovitaan hoitajan ja perheen kesken tarkemmin päivittäisissä kohtaamisissa ja lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehtäessä. Perhepäivähoitaja on vaitiolovelvollinen lasta ja perhettä koskevissa asioissa. Toivomme myös vanhemmilta hienotunteisuutta ja vaitioloa muita asiakasperheitä ja hoitajan omaa perhettä kohtaan.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma eli VASU tehdään jokaiselle päivähoidossa olevalle lapselle yhteistyössä huoltajien kanssa. Vasu tukee lapsen yksilöllistä kasvua, kehitystä ja oppimista. Se on kasvattajan työväline, jossa otetaan huomioon lapsen kokemukset, tarpeet, tulevaisuuden näkymät, mielenkiinnon kohteet ja vahvuudet. Lasten varhaiskasvatuksen erityiskysymyksissä hoitajien tukena kunnassamme työskentelee kiertävä erityislastentarhanopettaja.

Hoitosopimus: Lapsen hoidosta ja hoitoajoista tehdään kirjallinen hoitosopimus. Mukana ovat aluejohtaja, vanhempi ja hoitaja.

Hoitoajat: Sovittuja hoitoaikoja on noudatettava. Vuorotyöstä johtuvat vaihtelevat hoitoajat/hoitopäivät tulee ilmoittaa hoitajalle etukäteen kirjallisesti edellisellä viikolla. Pysyvät muutokset hoidontarpeessa/ hoitoajoissa ilmoitetaan kirjallisesti hyvissä ajoin ennen muutosta. Lapsen poissaoloista on ilmoitettava hoitajalle viipymättä. Päivähoitopaikan irtisanominen on tehtävä kirjallisesti hyvissä ajoin.

Lapsen tuominen ja hakeminen: Hoitoon tullessa ja hoidosta haettaessa lapsi luovutetaan henkilökohtaisesti. Toivomme päivittäistä kuulumisten vaihtoa lapsen arkeen kuuluvista asioista.

Päivärytmi on säännöllinen:

- lapset saapuvat, leikkiä, mahdollisuus aamutorkkuihin
- 8.00–8.30 aamupala
- säästä riippuen ulkoilua, ohjattua toimintaa, leikkiä, laulua jne.
- 11.00–12.00 lounas

- päivälepo/ hiljainen hetki; mahdollisesti isommille ohjattua toimintaa
- 14.00–14.30 välipala
- leikit ja touhut sisällä ja ulkona
- Toivomme, että lasten tuonti- ja hakuajoissa huomioidaan hoitoryhmän päivärytmi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa sovitaan päivärytmin soveltamisesta.

Erityisruokavaliosta toimitetaan ohjaajalle lääkärin tai terveydenhoitajan todistus.

Lepohetki kuuluu päivärytmiin. Pienimmät lapset nukkuvat päiväunet. Isompien lasten lepohetken muodosta vanhemmat ja hoitaja voivat sopia keskenään.

Ulkoilu ja vaatteet: Perhepäivähoidossa lapset ulkoilevat säännöllisesti säällä kuin säällä. Ulkovaatetus tulee olla vuoden aikaan ja säähän sopiva (sadevaatteet, villavaatteet). Lapselle on hyvä varata hoitokassiin myös puhtaita varavaatteita. Vaatteet pitää nimikoida ja hoitokassi on hyvä tarkistaa viikoittain. Lasten vaatteiden pesusta, samoin kuin vaippojen ostosta huolehtivat vanhemmat.

Lelut: Lapset haluavat usein ottaa hoitopaikkaan mukaan omia lelujaan. Tämä käy päinsä, mikäli hoitajan kanssa niin sovitaan. Tällöin on vanhempien syytä muistaa, että hoitoon tuodut lelut ovat myös muiden lasten käytössä. Lelut tuodaan omalla vastuulla: hoitaja ei ole vastuussa, jos lelut katoavat tai menevät rikki.

Lapsen sairastuminen: Lapsen sairastumisesta on ilmoitettava perhepäivähoitajalle viipymättä. Sairasta lasta ei saa tuoda hoitoon! Lapsen mahdollinen lääkehoito tulee ensisijaisesti hoitaa kotona. Sairauden jälkeen lapsen tulee pystyä toimimaan mukana päivähoidon toiminnassa. Kuumeen jälkeen tulee olla yksi kuumeeton päivä ennen hoitoon paluuta. Jos lapsi sairastuu hoitopäivän aikana, hoitaja tiedottaa vanhemmille, ja lapsi tulee hakea mahdollisimman pian pois hoidosta.

Tapaturmat: Lapset on vakuutettu kunnan toimesta tapaturmien varalta. Tapaturmatilanteessa hoitaja ilmoittaa tapahtuneesta vanhemmille ja aluejohtajalle, mahdollinen

lääkärin hoidon tarve arvioidaan. Mikäli lääkärissä on käyty, tapahtuneesta tehdään tapaturmailmoitus yhteistyössä aluejohtajan kanssa vakuutusyhtiölle. Turvallisuuteen ja tapaturmien ehkäisyyn kiinnitetään erityistä huomiota.

Päivähoitomaksut ja varahoito: Päivähoitomaksut määräytyvät sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain ja asetuksen mukaan. Päivähoitomaksua varten selvitys tulotiedoista toimitetaan kahden viikon kuluessa hoidon alkamisesta päivähoitotoimistoon, os. Varhaiskasvatus/Päivähoito, Asemakatu 9 38210 Sastamala. Kunta perii päivähoidosta enimmäismaksun, mikäli tulotietoja ei toimiteta.

Hoitajan poissaolo: Tarvittaessa järjestetään varahoitopaikka. Vasussa katsotaan ennakkoon tuleva varahoitopaikka. (Perhepäivähoidon kehittämisvalikon verven www sivut; Vuokko henkilökohtainen tiedonanto 31.3.2011.)

17.7 Perehdyttämiskansioon liitettävät työsuhteeseen liittyvät asiat

Kotona työskenteleviin perhepäivähoitajiin noudatetaan KVTES –sopimuksen liitettä 12, yleismääräysten ohella (Kvtes 2010-2011, liite 12, 1§).

Työsopimus

Sastamalan kaupungissa työntekijöiden kanssa tehdään kirjallinen työsopimus, joka sitoo molempia osapuolia (Vuokko henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2011). Työsopimus voidaan tehdä suullisesti, kirjallisesti tai sähköisesti.

Työsuhteen kesto

Työsopimus on **voimassa toistaiseksi**, jollei sitä ole perustellusta syystä tehty määräaikaiseksi. Työnantajan aloitteesta ilman perusteltua syytä tehtyä määräaikaista työsopimusta samoin kuin ilman perusteltua syytä tehtyjä toisiaan seuraavia määräaikaisia työsopimuksia on pidettävä toistaiseksi voimassa olevina. Toistaiseksi tehty työsopimus saatetaan yleensä lakkaamaan irtisanomalla.

Määräaikainen työsopimus päättyy ilman irtisanomista määräajan päättyessä tai sovitun työn valmistuessa.
Työsopimuksen määräaikaisuuden peruste voi olla esim. työn luonne, sijaisuus, harjoittelu tai muu näihin rinnastettava syy sekä muu yrityksen toimintaan tai suoritettavaan työhön liittyvä peruste. Jos työsopimuksen päättymisajankohta on vain työnantajan tiedossa, hänen on ilmoitettava työntekijälle työsopimuksen päättymisestä viipymättä päättymisajankohdan tultua hänen tietoonsa.

5 vuotta pidemmäksi ajaksi tehty määräaikainen työsopimus on 5 vuoden kuluttua sopimuksen tekemisestä irtisanottavissa (sekä työnantaja että työntekijä) samoin perustein ja menettelytavoin kuin toistaiseksi voimassa oleva työsopimus (Työsopimuslaki 55/2001,1 § ja 3 §; Kuntatyönantajat www-sivut 2011.)

Perhepäivähoitajan vakinaistamisen edellytys

Perhepäivähoitajan toimen vakinaistamisen edellytyksenä Sastamalan kaupungissa on alalle soveltuva koulutus tai kouluttautuminen perhepäivähoitajan ammattitutkintoon tai lähihoitajaksi. Kaupunki tukee oppisopimuksella kouluttautumista. 12 lähiopetuspäivää ja oman kaupungin varhaiskasvatusyksikössä suoritettu harjoittelu ovat palkallisia. (Vuokko henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2011.)

Koeaika

Sekä virkaa täytettäessä että työsuhteeseen otettaessa on yleensä perusteltua käyttää koeaikaa. Koeaikaa voidaan käyttää sekä toistaiseksi voimassa olevaan että määräaikaiseen työ- tai virkasuhteeseen otettaessa.

Koeajan käyttämisestä päättää yleensä viranhaltijan tai työntekijän ottamisesta päättävä viranomainen. Koeajasta määrätään viimeistään viranhaltijan ottamispäätöstä tehtäessä, mutta koeajasta on syytä mainita jo haastattelujen yhteydessä.

Koeajan käyttämiseen ei tarvita viranhaltijan suostumusta. Jollei valittu hyväksy koeaikaa, hän voi kieltäytyä viran vastaanottamisesta. Työsopimussuhteisen koeajasta sovitaan.

Koeajan kuluessa työ- ja virkasuhde voidaan molemmin puolin purkaa päättymään välittömästi. Perusteeksi riittää lähtökohtaisesti vetoaminen koeaikaan. Purkaminen ei kuitenkaan saa tapahtua syrjivillä tai muuten epäasiallisilla perusteilla. Asiallinen syy on esimerkiksi se, että työnantaja ei ole tyytyväinen työntekijän tai viranhaltijan työtuloksiin. Henkilölle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen työ- tai virkasuhteen purkamista koeaikana.(Kuntatyönantajat www-sivut 2011.)

Sastamalan kaupungilla on käytäntö 1-4 kk kestävästä koeajasta, joka riippuu työsuhteen kestosta (Vuokko henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2011).

Irtisanomisajat

Työnantajan irtisanoessa viranhaltijan virkasuhteen tai työntekijän työsopimuksen, irtisanomisaika on vähintään 14 päivää, jos palvelussuhde on jatkunut enintään yhden vuoden. Yksi kuukausi, jos palvelussuhde on jatkunut yli vuoden, mutta enintään neljä vuotta. Kaksi kuukautta, jos palvelussuhde on jatkunut yli neljä, mutta enintään kahdeksan vuotta. Neljä kuukautta, jos palvelussuhde on jatkunut yli kahdeksan, mutta enintään 12 vuotta. Kuusi kuukautta, jos palvelussuhde on jatkunut yli 12 vuotta keskeytyksettä.
Viranhaltijan irtisanoessa virkasuhteensa tai työntekijän irtisanoessa työsopimuksensa, irtisanomisaika on vähintään 14 päivää, jos palvelussuhde on jatkunut enintään viisi vuotta. Yksi kuukausi, jos palvelussuhde on jatkunut yli viisi vuotta keskeytyksettä. (Laki kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta 484/1996 9 §.)

Rikosrekisteriote
Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) velvoittaa työntekijän toimittamaan rikosrekisteriotteen (jos työsuhde kestää yli 3 kk), työnantajalle nähtäväksi ennen työsuhteen alkamista. Rikosrekisteriote tilataan Oikeusrekisterikeskukselta. Lomake on tulostettavista www.oikeus.fi/oikeusrekisterikeskus. Ri-

kosrekisteriote ei saa olla kuutta kuukautta vanhempi. (Työturvallisuuskeskus 2010, 10.)

Tupakointi

Toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/1976; tupakkalaki) 12§:n 1 kohdan mukaan on kielletty päiväkotien lapsille ja oppilaitosten oppilaille tarkoitetussa sisätilassa sekä niiden pääasiassa kahdeksaatoista vuotta nuoremmille tarkoitetuilla ulkoalueilla. Perhepäivähoidossa ei tule sallia tupakan savua eikä hajua. Lasten terveyskasvatuksen vuoksi on suositeltavaa, etteivät päivähoidon työntekijät tupakoi hoitopäivän aikana. (Tupakkalaki 698/2010.)

Salassapito ja vaitiolovelvollisuus

Asiakirjat, jotka sisältävät tietoja asiakkaasta, ovat salassa pidettäviä (sosiaalihuollon asiakaslaki 14§). Jos päivähoidossa kirjataan tietoja lapsesta tai tämän perheestä esimerkiksi vihkoon, ovat nämäkin merkinnät tässä tarkoitettuja asiakirjoja. Siksi merkintöjä tehtäessä kannattaa kiinnittää huomiota mm. tekstin asiallisuuteen, sillä asiakkaalla, joita kirjaukset koskevat, on oikeus saada ne nähtäväksi. Lisäksi vihkoa tms. kirjauksia tulee säilyttää siten, etteivät ulkopuoliset pääse niihin käsiksi. Tietoja voi antaa vain asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa suostumuksella, mikäli kysymys ei ole lapsen edusta, turvallisuudesta tai etujen ja oikeuksien turvaamisesta (16–17§). Henkilöstö on vaitiolovelvollinen lasta ja perhettä koskevien tietojen osalta. Tietoja ei saa paljastaa senkään jälkeen kun palvelusuhde on päättynyt (15§).(Työturvallisuuskeskus 2010, 11.)

Verokortti ja palkkalaskelman toimitustapa

Kun menet töihin, sinun pitää toimittaa verokortti työantajallesi. Työantaja pidättää palkasta veroa verokorttiin merkityn prosentin mukaisesti. Jos unohdat toimittaa verokortin, työantaja vähentää palkastasi veroa peräti 60 prosenttia. Liikaa maksamasi osuuden saat takaisin vasta seuraavan vuoden lopussa, ellet hae muutosta verokorttiin, jolloin liikaa maksamasi hyvitetään tulevista tuloistasi. (Verohallinnon www-sivut 2011.)

Verokortin lisäksi on uuden työntekijän valittava palkkalaskelman toimitustapa, siihen tarkoitetulla lomakkeella, ja palautettava se myös esimiehelleen (Vuokko henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2011).

Peruspalkka

Hoitajan peruspalkka määräytyy hoitajalta varattujen hoitopaikkojen lukumäärän mukaan. Hoitosuhteeseen perustuvat korvaukset kuten palkka ym. maksetaan siitä päivästä alkaen, kun hoitopaikka on varattu ja hoito tosiasiallisesti alkanut. Palkanmaksupäivä on kuukauden 15. päivä tai jos se sattuu lauantaille, sunnuntaille tai arkipyhälle, on se niitä edeltävä päivä. Silloin maksetaan puoli kuukautta etukäteen ja puoli kuukautta jälkikäteen. Ylityöt maksetaan taannehtivasti. Mahdolliset muut lisät maksetaan seuraavan kuun palkanmaksun yhteydessä. Kustannuskorvaukset maksetaan vasta seuraavassa kuussa. (Välilä 19.11.2010.)

Henkilökohtaisen lisän vuosisidonnainen osa

Henkilökohtainen lisä on vähintään 5 % tehtäväkohtaisesta palkasta, kun viranhaltija/työntekijä on ollut vähintään 5 vuotta, ja vähintään 10 % tehtäväkohtaisesta palkasta, kun viranhaltija/työntekijä on ollut vähintään 10 vuotta virka- tai työsuhteessa (Kvtes 2010–2011, luku 2, 6 §).

Vuosiloman määräytyminen

Lomanmääräytymisvuosi on 1.4.alkava ja 31.3. päättyvä ajanjakso. **Lomavuosi** on se kalenterivuosi, jonka aikana lomanmääräytymisvuosi päättyy. **Lomakausi** on 2.5. alkava ja 3.9. päättyvä ajanjakso. **Täysi lomanmääräytymiskuukausi** on vuosilomaan oikeuttava kalenterikuukausi. **Vuosilomapäiviä** ovat 5§:n mukaan ansaitut vuosilomapäivät, jotka kuluvat vuosilomaa annettaessa 6§:n mukaan. **Vuosiloma-aika** on vuosiloma-ajaksi määrätty ajanjakso, johon voi sisältyä vuosilomapäivien lisäksi muitakin päiviä.

Yhdestä viiteen vuoteen työsuhteessa ollut työntekijä on oikeutettu 28 vuosilomapäivään vuodessa. Kymmenen vuotta työsuhteessa ollut on oikeutettu 30 vuosilomapäi-

vään vuodessa. Viisitoista vuotta työsuhteessa ollut on oikeutettu 38 vuosilomapäivään vuodessa. (Kvtes 2010–2011, luku 6, 2 § ja 5 §.)

Hoitopaikasta maksettava korvaus 1.5.2011 alkaen:

	Hoitopaikka on varattu keskimäärin yli 5 tunniksi päivässä	Hoitopaikka on varattu keskimäärin enintään 5 tunniksi päivässä
1.Perhepäivähoitajalla on vähintään soveltuva ammatillinen tutkinto 12PPH002	376,07€	188,04€
2.Perhepäivähoitajalla ei ole 1. kohdan mukaista tutkintoa 12PPH002	358,16€	179,08€

(Kuntatyönantajat www-sivut 2011.)

Ammatillisen tutkinnon ottaminen huomioon hoitopaikan hinnassa

Työnantaja harkitsee, mikä on perhepäivähoitajan tehtävään soveltuva tutkinto. Tällaisena voidaan pitää esimerkiksi sellaisia sosiaali- ja terveysalan ja humanistisen ja kasvatusalan ammattitutkintoja, perustutkintoja ja korkeakoulututkintoja, jotka ovat perhepäivähoitajan tehtävään soveltuvia (esim. perhepäivähoitajan ammattitutkinto, lastenohjaaja). Jos perhepäivähoitajia koskevassa työn vaativuuden arvioinnissa on otettu huomioon perhepäivähoitajalla oleva tutkinto, tulee tehtävän vaativuuden arviointia tältä osin tarkastella uudelleen. Tarkoituksena ei ole, että tutkinto otetaan palkkaan automaattisesti vaikuttavana tekijänä sekä hoitopaikan hinnassa, vaan määrätyn tehtävien vaativuuden arvioinnin kautta.(Kvtes 2010–2011, liite 12, 4 §.)

Seuraavassa on lueteltu hyväksyttävät koulutukset:

- perhepäivähoitajan ammattitutkinto
- lähihoitaja (lapset- ja nuoret suuntautuneisuus)
- lähihoitaja (muu suuntautuneisuus), kun on lisäksi vähintään 3 vuotta työkokemusta lasten parissa
- lastenohjaaja
- kouluavustajan ammattitutkinto

- päivähoitaja/lastenhoitaja
- sairaanhoitajan ja kodinhoitajan tutkinnot, kun on lisäksi vähintään 3 vuotta työkokemusta lasten parissa
- lastentarhanopettaja, sosiaalikasvattaja ja sosionomi AMK
- muu soveltuva koulutus harkinnan mukaan

(Sastamalan kaupunki Henkilöstöhallinto/Perhepäivähoito)

Hoitopaikka

Hoitopaikalla tarkoitetaan samanaikaisesti yhdellä lapsella miehitettyä hoitotehtävää. Samassa hoitopaikassa voi lapsi vaihtua päivän tai viikon aikana eli samaa hoitopaikkaa voi käyttää useampi kuin yksi lapsi, mutta samanaikaisesti yhdellä hoitopaikalla voi olla läsnä vain yksi lapsi. Yhdellä hoitajalla voi olla korkeintaan 4½ hoitolasta.

Hoitopaikan vajauksen käyttö

Tavoitteena on varattujen hoitopaikkojen täysimääräinen käyttö. Vajaiden ja vapaiden hoitopaikkojen etukäteen tiedossa oleville sekä myös yllättäville vajaustunneille on mahdollista aina sijoittaa mm. satunnaisesti hoidossa oleva lapsi. Vajaustunteja voidaan yhdistellä tai käyttää ns. peräkkäin ja siten tarkastella pidemmälläkin ajanjaksolla. Muodostunut vajaus voidaan käyttää muunakin päivänä kuin vajauksen syntypäivänä edellyttäen, että hoitopaikalle, jolta vajaus on syntynyt, ei ole samanaikaisesti sijoitettuna toista lasta. Lisäksi on huomioitava, ettei päivähoitoasetuksen säännös rikkoudu. Tilanteissa, joissa samaa hoitopaikkaa hetkellisesti käyttää kaksi lasta, ei vähäisestä ylityksestä suoriteta erillistä korvausta tai jos vapaana on enintään 5 tunnin paikka ja satunnaisesti hoidossa oleva lapsi tarvitsee hoitoa hieman pidemmäksi ajaksi, tästä vajauksen ylityksestä ei automaattisesti makseta hoitajalle ylimääräistä korvausta, vaikka muilla paikoilla ei olisi yhtään vajausta. Yllättäen syntyvissä vajauksissa esim. lasten sairastumisista johtuen hoitajalla on ilmoitusvelvollisuus ohjaajalle lasten poissaoloista.

Satunnaisesti hoidossa oleva lapsi

Satunnaisesti hoidossa oleva lapsi sijoitetaan ensisijaisesti käytössä oleville hoitopaikan vajauksille. Mikäli hoitajalta varattu hoitopaikka ei ole käytössä ollenkaan tai hoitopaikka on tilapäisesti vapaa tai vajaakäytössä, voidaan satunnaisesti hoidossa

oleva lapsi aina sijoittaa tällaiselle paikalle, eikä tämä aiheuta muutoksia hoitajan palkassa. Satunnaisesti hoidossa olevalle lapselle voidaan myös varata määräaikainen hoitopaikka. Määräaikaiselle hoitopaikalle ei ole asetettu vähimmäis- tai enimmäispituutta. Mikäli hoitajalle on tulossa hoitoon useampia satunnaisesti hoidossa olevia lapsia, ko. lapsia varten voidaan myös varata yhteinen hoitopaikka. Satunnaisia lapsia varten varattua yhteistä hoitopaikkaa voi pääsäännöstä poiketen käyttää samanaikaisesti useampi satunnaisesti hoidossa oleva lapsi, ja hoitopaikan käyttöastetta voidaan tarkastella pidemmän, kunnan etukäteen määrittelemän tarkastelujakson kuluessa.

Mikäli jälkikäteen havaitaan, että hoitopaikan käyttöaste on yli 100 %, maksetaan ylityksestä päiväkohtainen erilliskorvaus. Päivähoitoasetuksen mukaisia rajoja ei kuitenkaan saa ylittää edes tilapäisesti. Päiväkohtainen erilliskorvaus on tarkoitettu hyvin poikkeuksellisiin tilanteisiin. Lähtökohtana on, että hoitoa tarvitsevia lapsia varten varataan pääsääntöisesti hoitopaikka. Mikäli hoitopaikat ovat täynnä eli paikkoja ei ole vajaakäytössä tai vapaana, maksetaan satunnaisesti hoidossa olevasta lapsesta päiväkohtainen erilliskorvaus.

Työn vaativuuden vaikutus tehtäväkohtaiseen palkkaan

Erityistä hoitoa vaativalle lapsella varataan yksi hoitopaikka ja palkkaus määritellään tehtävien vaativuuden mukaan. (Kvtes 2010–2011, liite 12, 4 §.)

Hoitopaikan varaaminen

Hoitopaikka voidaan varata hoitajalta toistaiseksi tai määräajaksi.

Hoitopaikan lisääminen

Mikäli hoitopaikkojen lukumäärä lisääntyy uuden hoitopaikan varaamisella, korotetaan peruspalkkaa. Mikäli lisäys toteutetaan kesken kalenterikuukautta tai hoitopaikka on varattu vain osaksi kuukautta, maksetaan vajaalta kalenterikuukaudelta vastaava osa edellä määrätystä korvauksesta.

Hoitopaikan vähentäminen

Mikäli hoitopaikkojen lukumäärä vähenee hoitopaikan irtisanomisen vuoksi, maksetaan kunkin hoitopaikan irtisanomispäätöksestä lukien palkkaa entisten perusteiden mukaan vähintään kulumassa olevalta ja seuraavalta kalenterikuukaudelta. Palkkaa

maksetaan em. entisten perusteiden mukaan kuitenkin enintään alun perin sovitun määräajan päättymiseen saakka, ellei hoitopaikkaa ole irtisanottu jo aikaisemmin.

Mikäli hoitajalle sijoitetaan hoitopaikan irtisanomisen jälkeen yllättäen hoitoon uusi lapsi, joka tarvitsee hoitopaikan, maksetaan palkkaa entisten perusteiden. Uusi hoitopaikka ja siitä maksettava korvaus sisältyy määräyksen mukaiseen entiseen palkkaan. Mikäli hoitajalta varattua hoitopaikkaa ei voida käyttää hoitajasta johtuvasta syystä, hoitopaikka voidaan irtisanoa välittömästi em. irtisanomisaikaa noudattamatta. Tällöin palkanmaksu päättyy irtisanomista seuraavasta päivästä. Sairausloma ei ole tässä tarkoitettu hoitajasta johtuva syy.
Päätös, jolla muutetaan hoitopaikkavarausta ilman nimenomaista hoitopaikan irtisanomista, ei riitä siihen, että palkanmaksu ko. hoitopaikasta päättyisi. Hoitopaikan poistuminen hoitajan tehtäväkohtaisesta palkasta edellyttää em. kirjallista irtisanomispäätöstä. (Kvtes 2010–2011, liite 12, 5 §.)

Palkka palvelussuhteen päättyessä
Mikäli hoitajan toistaiseksi voimassa oleva tai määräaikainen työsuhde päättyy, hänelle maksetaan palkka enintään palvelussuhteen päättymiseen saakka (Kvtes 2010–2011, liite 12, 6 §).

Työaika ja työaikakorvaukset
Perhepäivähoitajat eivät ole työaikalain alaisia, lukuun ottamatta ryhmäperhepäivähoitajia (Kvtes 2010–2011, liite 12, 7 §). Muutos perhepäivähoitajien työajasta astuu voimaan 1.8.2011 alkaen.

Säännöllinen täysi työaika
Perhepäivähoitajan säännöllinen täysi työaika on enintään 43 tuntia 15 minuuttia viikossa tai keskimäärin mainittu viikkotyöaika enintään neljän viikon työaikajaksossa (Kvtes 2010–2011, liite 12, 8 §).
Sastamalan perhepäivähoitajilla noudatetaan edelleen kahden viikon työaikajaksoa, jolloin säännöllinen täysi työaika on 86 tuntia ja 30 minuuttia kahdessa viikossa.
Työaika voi vaihdella päivittäin/ viikoittain toiminnan ja lasten hoidon tarpeiden mukaan. Työaika voi myös ylittää em. säännöllisen työajan. Hoitaja siis sitoutuu te-

kemään tarvittaessa säännöllisestikin ylityötä. (Sastamalan kaupunki Henkilöstöhallinto/Perhepäivähoito.)

Työajaksi luettava aika

Hoitajan työaika alkaa, kun ensimmäinen lapsi tulee hoitoon ja päättyy siihen, kun viimeinen lapsi lähtee hoidosta lukuun ottamatta sitä aikaa, jona hoitajalla ei ole yhtään lasta hoidossa. Työajaksi luetaan myös työnantajan määräämien muiden työtehtävien suorittamiseen käytetty aika, esim. hoitosopimuksen teko, kuukausipalaverit ja tiimikokoontumiset. (Kvtes 2010–2011, liite 12, 8 §.)

Kuukausikokoukset ja tiimit on määritelty työajaksi

Perhepäivähoidon ohjaaja ja hoitaja pitävät kerran kuukaudessa yhteisen työkokouksen eli kuukausipalaverin. Kuukausikokoukset korvataan hoitajille listaan merkityn työajan mukaisesti.

Perhepäivähoitajat toimivat tiimeissä. Tiimit kokoontuvat yleensä kerran kuukaudessa tai harvemmin tarpeen mukaan. Tiimipalaverit korvataan hoitajille työlistaan merkittyinä työtunteina. Tiimin vetäjän työstä korvataan 25€ kuukaudessa. (Sastamalan kaupunki. Henkilöstöhallinto/Perhepäivähoito.)

Koulutukseen osallistuminen

Työnantajan järjestämiin täydennyskoulutuksiin ja muihin mahdollisiin koulutuksiin osallistumisesta korvataan seuraavasti:

- viikolla iltakoulutuksesta korvataan hoitajille työlistaan merkityt työtunnit
- lauantaikoulutuksesta korvataan vastaavasti vapaapäivä.

(Sastamalan kaupunki Henkilöstöhallinto/Perhepäivähoito.)

Säännöllisen työajan mahdollinen vajaus ja sen täyttö

Hoitajan työajan vajausta syntyy yleensä lasten poissaolojen takia tai säännöllinen hoitajasta itsestään johtuvasta syystä. Vajaus voidaan todeta yleensä vasta jakson päätyttyä. Tällöin aikaisemmilta jaksoilta kertyneitä työaikakorvauksia voidaan laittaa täyttöön aina lisä- ja ylityörajaan saakka. Mikäli työaikakorvauksia ei ole laitettavissa täyttöön, työaikajakso jää vajaaksi. Tällä ei ole vähentävää vaikutusta hoitajan palkkaan eikä ko. vajausta voida siirtää seuraavalle työaikajaksolle tehtäväksi.

Mikäli työaikajakson vajaaksi jääminen on aiheutunut hoitajan vuosilomasta tai sairauslomasta, menettely voi poiketa osin edellä mainitusta. Vuosiloma- ja sairaslomatilanteissa noudatetaan samaa periaatetta kuin muillakin kunnan työntekijöillä eli täyttöä ei tehdä. (Kvtes 2010–2011, liite 12, 8 §.)

Arkipyhäviikon/-jakson työaika

Niillä viikoilla/työaikajaksoilla, joihin sisältyy työaikaa lyhentävä arkipyhä tai aattopäivä, säännöllinen työaika on kutakin työaikaa lyhentävää arkipyhää tai aattopäivää kohti 8 tuntia 39 minuuttia lyhyempi. Tämä pätee myös osa-aikatyötä tekevää perhepäivähoitajaa. (Kvtes 2010–2011, liite 12, 9 §.)

Viikoittainen vapaa

Hoitajan työ pyritään järjestämään 5-päiväisiksi, mikäli tämä on mahdollista perhepäivähoidon toiminnan ja lasten hoidon tarpeen kannalta. Jos hoitaja joutuu lasten hoidon takia työskentelemään viikoittaisen vapaan aikana, hänelle ei makseta tästä eri korvausta mahdollisia työaikakorvauksia lukuun ottamatta. (Kvtes 2010–2011, liite 12, 10 §.)

Ammattiliitto

Perhepäivähoitajana voit liittyä Julkisten ja hyvinvointialojen liittoon JHL:ään. Liitto toimii edunvalvojana ja on mm. mukana solmimassa työehtosopimuksia. Lisäksi osasto järjestää koulutus- ja virkistystoimintaa. Perhepäivähoitajille on oma luottamusmies ja osastolla pääluottamusmies.

Luottamusmieheltä saat liittymiskaavakkeita. SATU Oy:ssä toimiva palkanlaskenta perii liiton jäsenmaksun suoraan palkastasi, joten sinun ei tarvitse huolehtia siitä. On toki muitakin ammattiliittoja joihin voit liittyä. (JHL www-sivut; Uuden hoitajan tietopaketti /Välilä.)

Ylityö ja ylityökorvaus

Ylityötä on työnantajan aloitteesta tehty työ, joka ylittää 43 tuntia 15 minuuttia viikossa tai viikkoa pidemmässä työaikajaksossa em. viikkotyöaika kerrottuna työaikajakson viikkojen lukumäärällä.

Hoitajalle ei muodostu erikseen laskettavaa vuorokautista ylityötä, koska vuorokautista säännöllistä työaikaa ei ole määrätty, eikä työaikajaksoa käytettäessä myös-

kään viikoittaista ylityötä. Työaikajaksoa käytettäessä selviää ylityökorvaukseen oikeuttavien työtuntien määrä työaikajakson päätyttyä.

Korvaus

Hoitajalle maksetaan työnantajan aloitteesta tehdyiltä 43 tuntia 15 minuuttia viikossa ylittäviltä työtunneilta tai kun käytössä on viikkoa pidempi työaikajakso, keskimäärin viikkoa kohti lasketuilta 43 tuntia 15 minuuttia ylittäviltä työtunneilta, korottamaton tuntipalkka tai annetaan tätä vastaava vapaa-aika. Korvausmuodosta (raha tai vapaa) päättää työnantaja. (Kvtes 2010–2011, liite 12, 11 §.)

Sairausloman ja äitiysvapaan palkka erityistilanteissa

Mikäli hoitajalla ei ole sairauslomalle tai äitiysvapaalle lähtiessään palkkaperustetta, sairausloma-ajan tai äitiysvapaan palkkaa ei makseta, ja hoitaja saa sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan itse. Hoitopaikkaa ei saa irtisanoa yksinomaan hoitajan sairauslomasta johtuen. Sairausloman aikana hoitopaikkoja voidaan irtisanoa vain päivähoitopalveluiden kysyntään liittyvillä syillä.

Tilapäinen hoitovapaa

Hoitajalla on oikeus jäädä tilapäiselle hoitovapaalle, mutta se on palkaton. Tilapäinen hoitovapaa myönnetään, mikäli hoitajan oman lapsen sairastuminen todellisuudessa estää työtehtävien suorittamisen (hoitolasten ottamisen hoitoon).

Lomauttamiseen liittyvät erityisperusteet

Omassa kodissa työskentelevän perhepäivähoitajan lomauttaminen määräytyy samoin perustein kuin kuntien palveluksessa olevien muidenkin työntekijöiden. Sopijaosapuolet ovat yksimielisiä siitä, että työsopimuslain tarkoittama lomautusperuste (työn väheneminen) voi muodostua mm. silloin kun syynä työn tilapäiseen vähenemiseen on perhepäivähoitajan asunnon ja lapsen/lasten kodin/kotien väliset pitkät etäisyydet ja näistä tai kulkuyhteyksien puuttumisesta aiheutuvat vaikeudet ja tavanomaista suuremmat rasitteet järjestää lapselle sopiva hoitopaikka vanhempien työssäkäyntialueella vanhempien toivomassa muodossa siten kuin päivähoitolaki ja -asetus edellyttävät.

Toistaiseksi lomauttamisessa sekä erittäin pitkään kestäneiden lomautusten osalta työnantajan on syytä tietyin väliajoin selvittää, onko irtisanomisperuste mahdollisesti syntynyt ja ryhtyä sen mukaisiin toimenpiteisiin. (Kvtes 2010–2011, liite 12, 12 §.)

Vuosilomapalkka erityistilanteissa

Mikäli hoitajalta varattujen hoitopaikkojen lukumäärä muuttuu ennen lomakaudelle vahvistetun vuosiloman alkamista ja hoitajan vuosilomapalkka tästä syystä poikkeaisi olennaisesti hänen säännönmukaisesta varsinaisesta kuukausipalkastaan, lasketaan em. vuosiloma ajan lomapalkka lomakauden toukokuun palkasta. Myös hoitajan lomaraha lasketaan em. toukokuun varsinaisesta palkasta. (Kvtes 2010–2011, liite 12, 13 §.)

PERHEPÄIVÄHOIDON KUSTANNUSKORVAUKSET 1.1.–31.12.2011

	alle kouluikänen/ koululainen
aamiainen tai välipala tai iltapala, €	0,67/0,87
lounas tai päivällinen, €	1,58/2,05
muu kustannus, €/päivä	1,67/1,67

Järjestettäessä perhepäivähoitoa saman perheen lapsille heidän omassa kodissaan ei elintarvikekorvausta suoriteta.

Kustannuskorvaus hoidossa järjestettävästä tarpeellisesta ravinnosta muodostuu siten, että edellä mainituista yksikköhinnoista kootaan lapsen hoitoajan pituudesta ja ajoittumisesta riippuen korvaus niistä aterioista, jotka hoitosopimuksessa on todettu.

Erityisruokavaliot

Erityisruokavalio järjestetään lapselle terveydellisistä syistä ja päivähoitolain 2 a §:stä johtuvista syistä. Hoitosopimuksessa määritellään erityisruokavalioiden tarve ja toteuttaminen. Samalla arvioidaan, aiheuttaako erityisruokavalio lisäkustannuksia hoidon järjestämisessä. Tavallisimpien erityisruokavalioiden ollessa kysymyksessä lisätään siitä aiheutuvina kustannuksina enintään 30% tavallisen ruokavalion aiheuttamiin kustannuksiin.

Kansallisen allergiaohjelman 2008–2018, Päivähoidon allergiaohje – työryhmän laatiman Allerginen lapsi päivähoidossa – ohjeen mukaan pääsääntönä on, että allerginen lapsi syö päivähoidossa samaa ruokaa kuin muut lapset, jollei allergiaruokavalion välttämättömyydestä ole lääkärilausuntoa.

Erityisruokavalioita korvattaessa kustannuskorvauksissa otetaan huomioon vain raaka-aineiden lisäkustannukset.

Tiettyjen kustannuslaskelmien mukaan tavallisimpien erityisruokavalioiden osalta kustannuskorvauksia voisi korottaa seuraavasti:

	%
vähälaktoosinen ruokavalio	5
laktoositon	0-10
gluteeniton (keliakia)	30
maidoton	0-15
vilja-allergia	5-30

Korotusprosentti vaihtelee sen mukaan, kuinka tiukasta dieetistä on kyse ja mitä tuotteita käytetään korvaavina tuotteina. Kustannuksiltaan kalliiden ruokavalioiden, esim. keliakia tai usean eri sairauden aiheuttama erityisruokavalio, osalta lisäkustannukset tulisi määritellä tapauskohtaisesti menojen mukaisina. Lisäkustannuksista tulee antaa verottajalle lisäselvitys. Tällöin ruokavalion tulee olla hoitavan lääkärin ja/tai ravitsemusasiantuntijan määrittelemä.

Kuntaliitto suosittelee, että niissä tapauksissa, joissa perhepäivähoitoryhmissä jollakin lapsella on vähälaktoosinen ruokavalio, kustannuskorvaukset maksettaisiin siten, että perhepäivähoitajan työn säästämiseksi kaikille lapsille voitaisiin valmistaa vähälaktoosinen ateria.

Päivähoitolain 2b §:n mukaan kustannuskorvaus ei koske kliinisiä ravintovalmisteita tai niihin verrattavia tuotteita (esim. äidinmaidonvalmiste tai lehmänmaitoa korvaavat valmisteet), jotka korvataan sairasvakuutuslain (364/63) 5 a §:n nojalla. (Kunnat.net www-sivut 2011.)

17.8 Perehdyttämiskansioon liitettävä ohjeistus esimiehen kanssa tehtävästä yhteistyöstä

Esimiehen tavoittaminen: Esimieheen tulee olla yhteydessä aina tarvittaessa puhelimen tai sähköpostin välityksellä. Helpoiten esimiehen tavoittaa tekstiviestillä, johon pyritään vastaamaan mahdollisimman nopeasti.

Lasten varahoitotarpeen ilmoittaminen hoitajan äkillisen sairastumisen johdosta: Ensin sairastunut hoitaja selvittää, järjestyykö lapsen hoito sovitun varahoitajan luona. Seuraavaksi hän tekee ilmoituksen esimiehelle ja viimeiseksi ilmoittaa tiedon va-

rahoidosta hoitolastensa vanhemmille. Jos varahoidon järjestäminen ei onnistu sovitun varahoitajan kanssa, esimies selvittää varahoitopaikan.

Lapsivajeesta ilmoittaminen: Hoitajan tulee ilmoittaa varsinkin useamman lapsen tai päivän äkillisestä tai ennakkoon ilmoitetusta poissaolosta esimiehelle mahdollisimman pian tiedon saatuaan. Tämä auttaa esimiestä varahoitopaikkojen suunnittelussa ja järjestelyssä.

Esimiehen kasvatuksellinen ohjaus/ tuki lasta koskevissa asioissa: Hoitaja on velvollinen kertomaan esimiehelle mahdollisista lapsiin ja perheisiin liittyvistä ongelmista, joita hän havaitsee lapsen tulo- ja hakutilanteissa sekä hoitopäivän aikana. Myös lapsiryhmän toimintaan tai lapsen kehitykseen liittyvissä kysymyksissä esimies on velvollinen antamaan tarvittavaa tukea ja ohjausta. Ratkaisujen löytämiseksi keskeistä ovat hoitajan omat havainnot ja kokemukset. Esimies järjestää tarvittavat toimenpiteet ja palvelut jos tilanne sitä vaatii.

Esimies pitää **kehityskeskustelut** perhepäivähoitajien kanssa vuosittain. Kansioon liitetään perhepäivähoitajille suunnattu kehityskeskustelulomake.

Esimies osallistuu uusien **lasten hoitosopimusten tekemiseen:** Perhepäivähoitaja sopii ajankohdan vanhempien ja esimiehen kanssa. Hoitosopimus tehdään yleensä hoitajan kotona tai päivähoitotoimistolla.

Lomista sopiminen. Ensisijaisesti lomat pyritään pitämään silloin kun hoitolapset ovat lomalla. Ainahan se ei onnistu niin, ja silloin lapsia sijoitetaan varahoitoon. Hoitajat toimittavat lomatoiveet esimiehelleen, joka päättää niiden hyväksymisestä.

Leikki ja välinelainaamo sijaitsee päivähoitotoimistolla os. Varhaiskasvatus/ päivähoito, asemakatu 9, 38210 Sastamala. Esimiehen kanssa kartoitetaan matkasänkyjen, rattaiden ja syöttötuolien tarve, ja niiden lainauksesta sovitaan aina tapauskohtaisesti. Leluja ja pelejä ja joitakin askartelumateriaaleja voi hoitaja käydä itsenäisesti hakemassa sovittuaan ensin ajankohdan esimiehen kanssa. Lelulainaamossa on vihko johon kirjataan tuotteen numero ja lainaajan nimi. Lelulainaamoon pääsee käymään myös toimistolla pidettävän kuukausipalaverin yhteydessä. (Vuokko 21.3.2011; Välilä 18.2.2011.)

17.9 Perehdyttämiskansioon liitettävä ohjeistus tiimityöskentelystä

Sastamalan kaupungin perhepäivähoitajat on jaettu 12 tiimiin, jotka ovat nimetty A-K-tiimeiksi. Kussakin tiimissä on viidestä yhdeksään hoitajaa, jotka asuvat mahdollisimman lähekkäin toisiaan.

Sastamalan kaupungin perhepäivähoitajien tiimisopimus:

1. **Tiimin tarkoitus**
    - Johtamismenetelmä
    - Työyhteisö yksin työskentelevälle

2. **Tiimin tavoitteet**
    - Perhepäivähoitajan työn kehittäminen
    - Osallisuus oman työn suunnittelussa
    - Vertaistuki

3. **Pelisäännöt**
    - Sitoutuminen, kaikki osallistuvat tiimin toimintaan aktiivisesti ja poissaoloista ilmoitetaan tiimille
    - Kokoontumiset sovitaan yhteisesti
    - Mielipiteet on ilmaistava ennen päätöksentekoa
    - Kukin vastaa, että ymmärtää muiden sanomat. Epäselvyys on ilmaistava
    - Velvollisuus tehdä oma osuutensa päätöksen toteuttamiseksi tarvittavista toimenpiteistä
    - Jokainen tiimin jäsen on vastuussa tiimityön johtamisesta (samanlainen vastuu ja velvollisuus)
    - Tiimipalaverista tehdään muistio, joka toimitetaan esimiehelle

4. **Tiimin tehtävät**
    - Työstää sisällöllisiä asioita (esim. VASU ja laatuhanke)
    - Ideoi

- Yhteinen toiminta (ulkoilupäivät, vanhempainillat ym.)
- Lomatoiveet ja – listat mietittynä tiimeittäin
- Varahoidon miettiminen, kehittäminen ja järjesteleminen ohjaajan apuna
- Ottaa kantaa hankintoihin
- Pedagoginen tuki esim. ”tutorit” uusille hoitajille
- Toimii työyhteisönä ja tukena – huom! Vastavuoroisuus

5. Arviointi / mittaus

- Osallistumisaktiivisuus
- Tiimin ”kehittämiskeskustelu” kerran vuodessa esimiehen kanssa
- Nimetön / nimellinen kirjallinen arvio jokaiselta jäseneltä liittyen tiimin tavoitteisiin ja toimintaan
- Esimiehen ja tiimin yhteinen arviointikeskustelu

(Varhaiskasvatuksen aluejohtaja Sari Välilä 21.1.2011)

Kuukausikokoukset: Perhepäivähoidon ohjaaja ja hoitajat pitävät kerran kuukaudessa yhteisen työkokouksen eli kuukausipalaverin. Tuntia ennen kokouksen aloittamista kokoontuvat ohjaaja ja tiimien vetäjät keskustelemaan kokouksen sisällöstä ja muista tärkeistä tiedotettavista asioista. Kuukausikokousten ajankohdat sovitaan ja ilmoitetaan etukäteen puolivuosittain elo-toukokuun välille. Kuukausikokouksen jälkeen hoitajille lähetetään kuukausikirje kokouksessa käsitellyistä ja sovituista asioista. Kuukausikokous voidaan pitää myös yhteisesti koko Sastamalan alueen perhepäivähoitajille, jolloin kokouspaikkaa pyritään vaihtamaan alueittain tasapuolisesti.

Tiimipalaverit: Tiimit kokoontuvat yleensä kerran kuukaudessa tai tarpeen mukaan. Tiimipalaverien pelisäännöt ja tehtävät löytyvät tiimisopimuksesta. Perhepäivähoitajien kuukausikokoukset ja tiimipalaverit toteutetaan pääsääntöisesti iltaisin, ja ne kestävät 1-2 tuntia kerrallaan. (Vuokko henkilökohtainen tiedonanto 30.3.2011.)

Tiimin kokenut hoitaja perehdyttäjänä
Ohjeita perehdyttäjälle: Käy mielessäsi päivän tapahtumia läpi ja kirjaa päivän etenemisen mukaan asioita joista keskustelitte uuden hoitajan aloitteesta ja omasta aloitteestasi. Kirjaa muistiin myös asiat, joista olisi hyvä vielä puhua lisää hoitajan kans-

sa. Merkitse muistiin myös tärkeitä muita keskusteltuja asioita, vaikka ne eivät liittyneet mihinkään päivän vaiheeseen.
Lopuksi kirjaa ne asiat, joista mielestäsi kannattaisi keskustella yhdessä muiden tiimisi hoitajien kanssa, ja ajatuksesi siitä, miten perehdyttämispäivää voisi kehittää jatkossa. Seurantapäivyri löytyy osoitteessa www.verve.fi/paivahoito

17.10 Perehdyttämiskansioon liitettävä työturvallisuus-osio

RISKIT PÄIVÄHOIDOSSA

- ruoka- ja jätehuolto
- ilmanvaihto ja valaistus
- kalusteet, varusteet, laitteet
- huolto- ja korjaustyöt
- vesivauriot, home
- piha-alue, aidat ja portit
- esteettömyys
- työntekijän sairastuminen
- henkilöstön työolot
- päihteet ja huumeet
- tupakointi (ei ole sallittua työpäivän aikana)
- rikostaustaisten selvittäminen
- tulipalo
- valvonta
- tietoriskit

TAPAHTUNEIDEN VAARATILANTEIDEN LISÄKSI MYÖS LÄHELTÄ-PITI – TILANTEET TULEE ILMOITTAA VÄLITTÖMÄSTI ESIMIEHELLE JA NIISTÄ TEHDÄÄN KIRJALLISET SELVITYKSET.

Noutamaton lapsi
Jos lasta ei ole haettu toimi seuraavasti:

- soita ensimmäisenä lapsen vanhemmille tai muulle huoltajalle
- ellei vanhemmista kumpikaan pääse hakemaan lasta, soita varahakijalle. Hakijan nimi ja puhelinnumero pitäisi löytyä lapsen hoito- ja kasvatussuunnitelmasta
- jos kukaan edellisistä ei ole ilmestynyt hakemaan lasta, soita esimiehellesi jolloin sovitaan jatkotoimenpiteistä

Karannut lapsi
Jos olet yksin ja lapsi karkaa, toimi seuraavasti:

- ilmoita lapsen vanhemmille
- soita esimiehellesi
- soita lähimpänä asuva työntekijä avuksesi
- pyydä apua ohikulkijoilta, jos olet pihalla lasten kanssa
- soita 112

Päihtynyt hakija

- keskustele päihtyneen kanssa rauhallisesti
- älä koskaan luovuta lasta päihtyneelle hakijalle
- soita toiselle vanhemmalle tai huoltajalle
- soita varahakijalle (nimi ja puhelinnumero löytyy lapsen hoito- ja kasvatussuunnitelmasta)
- soita esimiehellesi
- ilmoita poliisille 112 rattijuoposta
- jälkikäteen tilanteet keskustellaan lasten kanssa, jos he ovat olleet näkemässä tilanteen.

(Saarsalmi 2008, 28–90.)

Ergonominen työskentely
Perhepäivähoitajan työ on fyysisesti raskasta, ja siihen sisältyy paljon nostamista, kantamista ja toistuvia etukumaria asentoja esimerkiksi pukemis- ja peseytymistilanteissa. Työturvallisuuslain mukaisesti työnantaja on velvollinen huolehtimaan myös

perhepäivähoidossa työskentelevän henkilöstön työn terveellisyydestä ja turvallisuudesta.

Perhepäivähoitajien työssä työsuojelun huomioiminen jää yksittäisen työntekijän omatoimisuuden varaan. Omien työtapojen, toimintamallien, työn kuormituksen ja työergonomian toteuttaminen on työntekijän vastuulla. Työnantaja ei voi vaikuttaa muutoin kuin suosituksin tai hankittavin välinein, esim. korokkeet, liukuesteet ja suojakäsineet. (Työturvallisuuskeskus 2010, 7.)

Lakisääteinen tapaturmavakuutus

Suomessa työnantaja on velvollinen vakuuttamaan työntekijänsä työtapaturmien ja ammattitautien varalta lakisääteisellä tapaturmavakuutuksella. Työnantaja maksaa tapaturmavakuutusmaksut, työntekijöiltä maksua ei peritä. Vakuuttamisvelvollisuus perustuu tapaturmavakuutuslakiin.

Lakisääteinen tapaturmavakuutus on voimassa

- työssä
- työstä johtuvissa olosuhteissa työpaikalla tai siihen kuuluvalla alueella tai työpaikan ulkopuolella
- työmatkalla Suomessa ja ulkomailla
- työnantajan asioilla ollessa
- työntekijän yrittäessä varjella tai pelastaa työnantajan omaisuutta tai työtoimintansa yhteydessä ihmishenkeä.

Vakuutuksen perusteella korvataan työntekijöille sattuvat

- tapaturmat työssä ja työstä johtuvissa olosuhteissa
- työmatkatapaturmat
- eräät vammat, jotka eivät ole tapaturman aiheuttamia (esim. hiertymä ja hankautuma)

- ammattitaudit.

Vahingoittuneelle maksettavia korvauksia ovat esimerkiksi sairaanhoitokulut ja korvaukset ansionmenetyksistä.

Tapaturmailmoitus on täytettävissä ja tulostettavissa Pohjolan nettisivustoilla.

https://www.pohjola.fi/pohjola/yritys--ja-yhteisoasiakkaat/vakuutukset/vakuutustuotteet/henkilovakuutukset/lakisaateinen-tapaturmavakuutus?cid=330801895&srcpl=3 (Pohjolan www-sivut 2011.)

HUOM! Työnantaja ei korvaa työpäivän aikana sattuneita aineellisia vahinkoja. Esim. jos lapsi rikkoo hoitaja omaisuutta. Ensisijaisesti vanhemmat korvaavat lapsen aiheuttaman vahingon. Suuremmat vahingot korvaa hoitajan oma kotivakuutus. (Vuokko henkilökohtainen tiedonanto 21.3.2011.)

17.11 Perehdyttämiskansioon liitettävä työterveys-osio

Sastamalan kaupunki tarjoaa henkilöstölleen yleislääkäritasoisen työterveyshuolto-painotteisen sairaanhoidon.
Työterveyshuollon painopisteet Sastamalan kaupungissa ovat:

- työn muutoksessa tukeminen/työn henkisen kuormituksen huomiointi
- esimies- ja alaistyön tukeminen
- yhdessä työnantajan/ työntekijöiden kanssa varhaisen mallin luominen työkyvyn tukemiseksi
- työterveyshuollon palveluiden oikea-aikainen käyttö ja tiedottaminen toiminnasta
- terveystarkastustarpeen arviointi ja suunnittelu riskiarviointien pohjalta.

Terveystarkastukset

- Tarkastukset vakituiseen palvelusuhteeseen tai yli 4 kk:n määräaikaiseen/sijaisuuteen tulevalle; esimies huolehtii tarkastukseen ohjaamisesta
- Tarkastukset erityistä sairastumisvaaraa aiheuttavissa töissä: fysikaaliset ja biologiset altisteet, tuki- ja liikuntaelin kuormitus sekä tartuntalain mukaiset tarkastukset; esimies ja työterveyshuolto huolehtivat kutsumisesta

- Muut terveystarkastukset: työyksikkökohtaiset tarkastukset väh. 4-5 vuoden välein; koko työyksikön henkilökunnalle tehdään saman vuoden aikana terveystarkastus ja ennen tarkastuksia tehdään työpaikkaselvitys

- Perusterveydenhuoltopalveluiden käyttöoikeus on koko henkilöstöllä. Sairaanhoito koskee niitä henkilöitä, jotka saavat palkkaa Sastamalan kaupungilta ja viikoittainen työaika on vähintään 13 tuntia. (Sastamalan perusturvakuntayhtymän www-sivut 2011.)

Sastamalan kaupungin henkilöstön sairauspoissaoloja sekä tilapäistä hoitovapaata koskeva ohje.
Henkilöstölle myönnetään sairaslomia seuraavasti:
1-3 päivän sairauspoissaolot

- esimiehen luvalla puhelinsoiton tai esimiehen luona käynnin perusteella

Em. sairauden jatkopäivät

- terveydenhoitajan todistuksella kaksi lisäpäivää

Yli 5 päivän sairauslomat aina lääkäritodistuksen perusteella. Esimiehellä on kuitenkin aina oikeus vaatia terveydenhoitajan- tai lääkäritodistus sairauspoissaolosta.
Henkilöstölle myönnetään tilapäistä hoitovapaata seuraavasti:
1 päivän poissaolo

- esimiehen luvalla puhelinsoiton perusteella

2-4 päivän poissaolo

- terveydenhoitajan tai lääkärin todistuksella.

(Sastamalan kaupungin intranet-sivusto 2011.)

LÄHTEET

Alho-Kivi, H. & Keskinen, S. (toim.) 2002. Kodissa vaan ei kotona. Perhepäivähoito varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä. Helsinki:Tammi.

Eduskunnan www-sivut. Viitattu 30.3.2011. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta.

http://web.eduskunta.fi/Resource.phx/pubman/templates/13.htx?id=3603

Finlex.2011. Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239. Viitattu 3.4.2011.

http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730239

Finlex.2011. Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36. Viitattu 3.4.2011.

http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036

Finlex. 2011. Laki kunnallisen viranhaltijan palvelussuhdeturvasta (kumottu)

28.6.1996/484.9. Viitattu 11.4.2011.

http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/kumotut/1996/19960484

Finlex. 2011. Tupakkalaki.20.8.2010/698. Viitattu 12.4.2011.

http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100698

Haliseva-Lahtinen, A-M. 2010. Suomen Kuntaliiton suositus kunnallisen perhepäivähoidon kustannuskorvauksista vuonna 2011. Yleiskirje kunnan- ja kaupunginhallituksille 30.12.2010.

Henkilöstöhallinto/Perhepäivähoito 2010. Sastamalan kaupunki.

JHL www-sivut 2011. Viitattu 30.3.2011.

http://www.jhl.fi/portal/fi/edunvalvonta/kunta

Kotitapaturmien www-sivut 2011. Viitattu 12.3.2011

www.kotitapaturmat.fi

Kunnalliset perhepäivähoitajat – Selvitys lukumääristä, työajoista ja palkkauksesta toukokuussa 2010. 2011. KT Kuntatyönantajat. Helsinki: Suomen Kuntaliitto.

Kunnallinen yleinen työ- ja virkaehtosopimus 2010-2011. Viitattu 20.3.2011.

http://www.kuntatyonantajat.fi/fi/sopimukset/kvtes/Documents/KVTES_2010-2011.pdf

Kunnat.net www-sivut 2011. Viitattu 29.3.2011. Perhepäivähoidon kustannuskorvauksia selvittäneen työryhmän muistio, 2004.

http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/sosiaalipalvelut/lastenpaivahoito/Documents/pphkustannuskorv_loppuraportti.pdf

Kuntatyönantajat.fi www-sivut. Viitattu 29.3.2011 ja 30.3.2011.

http://www.kuntatyonantajat.fi/fi/ajankohtaista/uutiset/2010/Sivut/perhepaivahoitajat-ty%C3%B6aikalain-alaisiksi.aspx ja

http://www.kuntatyonantajat.fi/fi/kuntatyonantajana/ammatit/paivahoito/Sivut/default.aspx

Moilanen, L-K. 2008. Tulevaisuuden perhepäivähoito- perhepäivähoidon pedagogisen ohjaamisen kehittämishanke. Viitattu 3.4.2011.

www.verve.fi/Suomeksi/Konsultointi/Paivahoito/Perhepaivahoidon_kehittamisvalikko/Kehittamishankkeet/Tulevaisuuden_perhepaivahoito

Parrila, S. (toim.) 2005. Villistä valvottuun, valvotusta ohjattuun. Perhepäivähoidon ohjauksen historia ja nykytilan haasteet. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2005:4. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Merikosken kuntoutus- ja tutkimuskeskus.

Perehdyttämisen suunnittelu ja toteutus.2010. Työturvallisuuskeskus TTK, palveluryhmä: Nykypaino Oy.

Perhepäivähoitajan ammattitutkinto 2006. Opetushallitus. Viitattu 21.3.2011.

http://www.oph.fi/download/111066_perhepaivahoitaja_ammattitutkinto.pdf

Pohjolan www-sivut 2011. Viitattu 8.4.2011.

www.pohjola.fi

Päivärinta, P. 2010. Varhaiskasvatuksen päällikkö, Sastamalan kaupunki. Sastamala. Varhaiskasvatuksen palveluverkkoselvitys. 6.4.2010.

Saarsalmi, O. (toim.). 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Stakesin oppaita 71. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sastamalan kaupungin www-sivut 2011. Viitattu 13.3.2011. www.sastamalankaupunki.fi ja

http://www.sastamalankaupunki.fi/sastamala/liitetiedostot/editori_materiaali/7556.pdf

Sastamalan kaupungin intranet-sivut. 2011. Viitattu 9.4.2011.

Sastamalan perusturvakuntayhtymän www-sivut. Viitattu 16.3.2011.

www.saspe.fi

Suomen lastenhoitoalan liiton www-sivut. Lastenhoitoalan eettiset periaatteet. Viitattu 16.4.201. http://www.slal.fi/index.php?k=7211

Työsuojeluhallinnon www-sivut. Viitattu 4.4.2011.

http://www.tyosuojelu.fi/fi/tyoterveyshuolto

Työturvallisuus ja työhyvinvointi päivähoidossa. 2010. Työturvallisuuskeskus TTK, kuntaryhmä: Painojussit Oy.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2005. Stakes, oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Verohallinnon www-sivut 2011. Viitattu 1.3.2011 www.vero.fi

Verven www-sivut. Perhepäivähoidon kehittämisvalikko. Viitattu 20.3.2011. www.verve.fi

Vuokko, M. 2011. Varhaiskasvatuksen aluejohtaja, Sastamalan kaupunki. Sastamala. Henkilökohtainen tiedonanto 19.11.2010, 21.3. ja 30.3.2011.

Välilä, S. 2011. Varhaiskasvatuksen aluejohtaja, Sastamalan kaupunki. Sastamala. Henkilökohtainen tiedonanto 19.11.2010 ja 18.2.2011.

Välilä, S. 2011. Perhepäivähoitajien tiimisopimus. Sastamalan kaupunki.

Välilä, S. 2010. Uuden hoitajan tietopaketti. Sastamalan kaupunki.

LIITE 1

HYVÄT PERHEPÄIVÄHOITAJAT!
Sastamalan kaupungin varhaiskasvatusprosessi on asettanut tavoitteeksi **perehdytys-suunnitelman** toteuttamisen vuonna 2011.
Perehdyttämisen tarkoituksena on tutustuttaa uusi työntekijä uuteen työnantajaansa, sen tapoihin, muuhun henkilöstöön sekä tehtäviin ja vastuisiin, joista hänen työtehtävässään tulee suoriutua.
Työnopastusta annetaan tarvittaessa kaikille työntekijöille silloin kun heidän työnsä tai työmenetelmät muuttuvat tai kun käyttöön otetaan uusia työvälineitä.
Perehdyttäminen on osa lakisääteistä työturvallisuustoimintaa ja sillä vaikutetaan työntekijän sitoutumiseen ja työmotivaatioon.
Perehdyttäminen on esimiehen vastuulla ja on onnistunut jos työntekijä on:

- omaksunut opittavan asian kokonaisuutena ja tuntee asioiden väliset yhteydet
- oppinut työhön ja työyhteisön toimintaan liittyvät yleisperiaatteet
- aktiivinen ja osaa ottaa selvää asioista uusissa tilanteissa

Perhepäivähoidon perehdyttämiskansio toteutetaan kahden sosionomi-opiskelijan opinnäytetyönä yhteistyössä aluejohtajien kanssa. Toivomme, että perhepäivähoitajat osallistuisivat perehdyttämiskansion suunnitteluun täyttämällä oheisen lomakkeen ja esittämällä omia ehdotuksia/mielipiteitä perehdyttämiskansion sisällöstä, oman käytännön kokemuksen perusteella.

Pohtikaa aihetta ensin henkilökohtaisesti, jonka jälkeen voitte kerätä tiedot tiimeittäin yhdelle lomakkeelle. Toivomme, että tiimissä täytetty lomake palautetaan esimiehelle 16.2.2011 mennessä.
Yhteistyöterveisin
opiskelijat Katja Iso-Kukkula ja Jaana Virtanen

KYSELY 31.1.2011

Ohessa on 8 esimerkkiä perehdyttämiskansion sisällöstä. Pohtikaa tiimeissä sisällön tärkeyttä ja merkitkää aiheet 1-8 tärkeysjärjestyksessä siten, että tärkein asia on 1., toiseksi tärkein on 2. jne.
Otsikon alle on listattu joitakin aiheeseen liittyviä asioita. Kommentoikaa niitä ja lisätkää tyhjälle viivalle asia / asioita, jotka mielestänne ovat tärkeitä perehdyttämisen kannalta.
PPH:jien vastaama tulos yhteensä. Asiat on laitettu sisällölliseen tärkeysjärjestykseen. *Kursiivilla* kirjoitetut ovat perhepäivähoitajien omia ehdotuksia. Samat ehdotukset ovat merkinnällä: x samojen vastausten lukumäärä. Kaikki 13 tiimiä palauttivat kyselyt.

1. LAPSEN HOITOON JA KASVUUN LIITTYVÄT ASIAT 1 (6kpl), 2 (3kpl), 3 (2kpl), 4, 5,

- ● perhepäivähoidon toiminta-ajatus
- ● kuvaus päivärytmistä ja työpäivän sisällöstä
- ● lasta koskevat lomakkeet, *niiden käytön opastus, arkistointi ja hävitys*
- ● yhteistyö vanhempien kanssa, *kasvatuskumppanuus*
- ●*salassapito x 2*
- ● *järjestyssäännöt vanhemmille*
- *sitoutuminen*
- *varahoitojärjestelyt*
- *hoitopaikkaan tutustumiset*
- *VASU x 2*
- *ohjeet tapaturman sattuessa*
- *sairaan lapsen hoito*
- *lapsen vakuutukset päivähoidon aikana*
- *yhteistyö neuvolan aikana*
- *sairas lapsi (vanhempien ilmoitus +kesken päivän sairastuminen)*
- *varhaisen puuttumisen käytännöt: lapsen kehitys, käytös, lastensuojelu – keneen otetaan ensin yhteyttä?*
- *laatukäsikirja*
- *lapsi karkaa hoidosta*
- *lasta ei noudeta hoidosta*
- *lasta haetaan päihtyneenä*
- *monikulttuurisuuden kohtaaminen (mistä saa tarvittaessa tukea, tulkkeja ym?)*
- *tiedottaminen*

2. TYÖSUHTEESEEN LIITTYVÄT ASIAT 1, 2(5kpl), 3(2kpl), 4(3kpl),5,6

- ● työsuhteen kesto *(sovittu aiemmin)*
- ● koeaika
- ● palkkaukseen liittyvät asiat (verokortti, rikosrekisteriote, palkkalaskelman toimitustapa) *rikosrekisteri ilmoitettava ennen työsuhteen alkamista*
- ● työaika *hoitosopimusten teko/ajankohta*
- ● työvuorolistan täyttö ja palauttaminen
- ● lomat
- ● sairastuminen ja siitä ilmoittaminen, *oman lapsen sairaus*
- ● *kustannuskorvaukset*
- ● *ammattiyhdistykset*
- *tupakointi työaikana*
- *palvelulisät*
- *vaitiolovelvollisuus x 3*
- *ryhmäkoko/päivähoitolaki*
- *ilmoitusvelvollisuus-lastensuojeluilmoitus*
- *oman lapsen sairastuminen / palkaton poissaolo*
- *lelulainaamo (syöttötuolit, sängyt, rattaat, lelut)*
- *askartelutarvikkeet*
- *noudatettava työehtosopimus*
- *osallistuttava myös kk-kokouksiin, tiimipalavereihin ja koulutuksiin*
- *hoitopaikkavarausten tarkistus (1 x vuodessa)*
- *kulukorvaukset, palkattomat päivät*
- *työhön tutustuminen aiemmin toimineen pp:.n luona (näkee päivärytmin ym.)*

3. ESIMIEHEN KANSSA TEHTÄVÄ YHTEISTYÖ 1, 2, 3(6kpl), 4(4kpl), 5

- ● esimiehen tavoittaminen
- ● lasten varahoitotarpeen ilmoittaminen esim. hoitajan sairastuessa

- ● lapsivajeesta ilmoittaminen
- ● esimiehen kasvatuksellinen ohjaus/tuki lasta koskevissa asioissa
- ● *kehityskeskustelut x 4*
- ● *hoitosopimukset*
- *esimiehen antamat tiimitehtävät*
- *tiedottaminen tiimin asioista*
- *lomista sopiminen*
- *kk-palaverit x 2*
- *varahoitokäytännöt*

4. TIIMITYÖSKENTELY 4(5kpl), 5(3kpl), 6(3kpl), 7 (2kpl)

- ● tiimisopimus
- ● tiimien määrä ja tiimien jäsenet
- ● tiimin tuki työasioissa
- ● *tekstaririnki*
- ● *esimiehen määräämät tehtävät*
- *yhteinen toiminta*
- *tiimipalaverit*
- *tiimit kokoontuvat yleensä kerran kuukaudessa*
- *ns. mentor-hoitaja tiimistä uusille hoitajille*

5. TYÖTURVALLISUUS 1, 2, 5(5kpl), 6(3kpl), 7(3kpl)

- ● turvallinen ja ergonominen työskentely
- ● tapaturmat ja ensiapu
- ● paloturvallisuus
- ● *vakuutus (hoitajan)*
- ● *aggressiiviset aikuiset/vanhemmat*
- *yksintyöskentelyn vaarat*

- *myrkytyskeskus 09-471977, 09-4711*
- *hätänumero 112 + omat osoitetiedot näkyviin*
- *pelastussuunnitelma*
- *vakuutuksen kattaminen; liitot/työnantaja / oma kotivakuu*

6. TYÖTERVEYSHUOLTO 3, 5, 6(4kpl), 7(3kpl), 8 (4kpl)

- ● miten järjestetty
- ● työhöntulotarkastukset
- ● terveystarkastukset
- ● työkykyä ylläpitävä toiminta *ohjattua*
- ● *yhteystiedot*
- ● *”oma” terveydenhoitaja*

7. TÄRKEÄT YHTEYSTIEDOT JA PUHELINNUMEROT 2(3kpl), 3 (2kpl), 5, 6(2kpl), 7(4kpl),8

- ● esimiehen
- ● tiimin jäsenten
- ● työterveyshoitajan
- ● *luottamusmies x 2*
- *kaikkien ohjaajien*
- *kaikkien hoitajien*
- *hätänumerot x 5*
- *vanhempien x 4 (myös varahoitolasten vanhempien)*
- *terveyskeskus*
- *myrkytyskeskus x 3 09471977*
- *Kelto*
- *taksi x 2 (020038200)*

- *päivystävä lääkäri 03-5122700, 03-31162210*
- *lasten ja vanhempien tiedot samassa paikassa hyvin saatavilla*
- *Satuun palkanlaskijalle*
- *lasten varahoitajien*
- *”lähipoliisin” nro ulkoisen uhan varalta*

8. KUVAUS TYÖNANTAJASTA 1(4kpl), 7, 8(8kpl)

- kaupungin perustiedot ja arvot
- varhaiskasvatuksen organisaatio ja henkilöstö
- toimintatavat

Mikä mielestänne auttaa / edistää uuden työn tai toimintatavan oppimista?

- *Vertaistuki/ työtovereiden tuki/ esimiehen tuki*
- *Työyhteisön avoimuus*
- *Päivä tai pari työskentelemässä kokenee, työhönsä ja esimieheensä myönteisesti suhtautuvan hoitajan luona, ennen oman ryhmänsä kanssa aloittamista. Hoitajan pitää olla halukas ottamaan tällainen uusi hoitaja ”oppiinsa” (Ei saa siis painostaa).*
- *Perehdyttämiskansio – aina tietoa saatavissa*
- *Muutama päivä harjoittelua esim. Omppu / toinen hoitaja.*
- *Avoin uteliaisuus / innokkuus.*
- *Työtovereiden malli*
- *Ammattikirjallisuus*
- *Esimiehen opastus*
- *Oma koulutus / ammattitaito*
- *Rohkeus kysyä ja keskustella mieltä askarruttavista asioista/ ongelmista oman tiiminsä jäsenten ja esimiehen kanssa*
- *Esimiehen neuvoilla ja ohjauksella sekä yhteistyö työkavereiden kanssa*
- *Perhepäivähoitajilla avoin ja toimiva vuorovaikutus: vanhemmat ja hoitajat, päivittäin keskustelua päivän tapahtumista*

- *tiimin mentorointi*
- *Oma-aloitteinen kysyminen*
- *Kaikista asioista avoimin mielin keskusteleminen*
- *Tutustumiskäynti aiemmin työssä toimineen pph:n luona*
- *”Tutor” toiminta*
- *Tutustuminen kokeneen työntekijän kanssa.*
- *Mukaan tiimiin ja toimintaan tutustumaan.*
- *Perehdyttämiskansio hyvissä ajoin työntekijälle, 1 viikko tai 2 aikaisemmin jos mahdollista.*
- *Ohjaajan kanssa ”aloituskäynnillä” kansioon tutustuminen*
- *Riittävät ohjeet*
- *Tarvittaessa opastus*
- *Riittävä siirtymä aika (annetaan aikaa oppimiselle)*
- *Oma asenne*
- *Kannustus/ tuki*
- *TIIMI!*

Muuta:

- *Rohkeutta ottaa selvää mieltä askarruttavista asioista*
- *Kohta tärkeät yhteistiedot ja puhelinnumerot: ei mielestämme tärkeimpiä siksi, koska tiedot on yleensä tallennettuna puhelimeen*
- *Tiedottaminen/Perehdytys muista kulttuureista tuleville perheille*
- *Yritimme suoriutua tästä pistämällä eri kohdat Loogiseen järjestykseen. Tämä ei välttämättä ole tärkeysjärjestys, kansiossa on hyvä olla sisällysluettelo.*
- *Kansion looginen etenemisjärjestys tulisi aloittaa 1. Kuvaus työnantajasta 2.Tärkeät puhelinnumerot jne. MUTTA tarkastelimme asiaa nimenomaan työntekijän näkökulmasta, jolloin tärkeämmäksi asiaksi nousi 1. Lapsen hoitoon ja kasvuun liittyvät asiat 2. Esimiehen kanssa tehtävä yhteistyö.*
- *Olimme tärkeysjärjestyksestä lähes poikkeuksetta samaa mieltä: joku nosti tiimityöskentelyn (4.) vieläkin tärkeämmäksi, mihin nyt päädyimme.*